

8. TIISTAINA 15. HELMIKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys arpajaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi
Hallituksen esitys HE 197/1999 vp	152
2) Puhemiesneuvoston ehdotus uudeksi eduskunnan pankkivaltuutettujen johtosäännöksi
Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 1/2000 vp	201

Kolmas käsittely

3) Hallituksen esitys laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta.....
Hallituksen esitys HE 145/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 12/1999 vp	207
4) Hallituksen esitys ulkoasiainhallintolaiksi
Hallituksen esitys HE 139/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 9/1999 vp	207

Ensimmäinen käsittely

5) Hallituksen esitys säädösten ja valtiosopimusten julkaisemista koskevaksi lainsäädännöksi.....
Hallituksen esitys HE 174/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 1/2000 vp	207

- 6) Hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta 207
Hallituksen esitys HE 168/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 1/2000 vp
- 7) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta..... 207
Hallituksen esitys HE 167/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 2/2000 vp
- 8) Hallituksen esitys laiksi Suomen Punaisesta Rististä 208
Hallituksen esitys HE 156/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 3/2000 vp
- 9) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain 53 §:n muuttamisesta 208
Hallituksen esitys HE 191/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 1/2000 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 10) Hallituksen esitys laiksi tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta 209
Hallituksen esitys HE 176/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2000 vp
- 11) Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 209
Hallituksen esitys HE 192/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 2/2000 vp
- 12) Hallituksen esitys panostajalaiksi 209
Hallituksen esitys HE 169/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 1/2000 vp
- 13) Hallituksen esitys 86. Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta 209
Hallituksen esitys HE 194/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 2/2000 vp
- 14) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta 209
Hallituksen esitys HE 188/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 1/2000 vp

- 15) Hallituksen esitys laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain 3 §:n ja 8 §:n 1 momentin muuttamisesta 209
 Hallituksen esitys HE 4/2000 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 2/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuoto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
 Sulo Aittoniemi /alk
 Janina Andersson /vihr
 Ulla Anttila /vihr
 Tarja Halonen /sd
 Liisa Hyssälä /kesk
 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
 Liisa Jaakonsaari /sd
 Juha Karpio /kok
 Tarja Kautto /sd
 Mari Kiviniemi /kesk
 Markku Laukkanen /kesk
 Suvi Lindén /kok
 Håkan Nordman /r
 Outi Ojala /vas
 Kalevi Olin /sd
 Pauli Saapunki /kesk
 Kimmo Sasi /kok
 Esko-Juhani Tennilä /vas
 Martti Tiuri /kok
 Pertti Turtiainen /vas
 Kari Urpilainen /sd
 Ulla-Maj Wideroos /r

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:
 Pauli Saapunki /kesk

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat

15.—17.2. edustaja
 Kimmo Sasi /kok
 15.—22.2. edustaja
 Suvi Lindén /kok

Merkitään.

Sairauspoissaolot

Puhemies: Ilmoitetaan, että sairauden vuoksi eduskuntatyöstä ovat poissa

12.—29.2. edustaja
 Sulo Aittoniemi /alk
 15. ja 16.2. edustaja
 Kari Urpilainen /sd
 15.—18.2. edustajat
 Juha Karpio /kok
 Pertti Turtiainen /vas
 15.2.—3.3. edustaja
 Liisa Hyssälä /kesk

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta

15.2. edustajat
 Markku Laukkanen /kesk
 Pehr Löf /r
 Håkan Nordman /r
 Ulla-Maj Wideroos /r
 15.2.—7.12. edustaja
 Janina Andersson /vihr (äitiysloma)

Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys arpajaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 197/1999 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

¹ **Sisäasiainministeri Kari Häkämies:** Arvoisa puhemies! Arpajaislain uudistaminen aloitettiin syksyllä 1993. Silloin sisäasiainministeri Mauri Pekkarinen asetti rahapelitoimikunnan, jonka tehtäväksi annettiin selvittää ja määritellä ne erityiset edellytykset, jotka Suomen liittyminen Euroopan talousalueeseen ja tuolloin vielä mahdollinen liittyminen Euroopan yhteisöön asettaa kansalliselle arpajaislainsäädännölle. Toimikunnan tuli myös määritellä ne toiminnot, jotka on katsottava arpajaisiksi ja selvittää ne arpajaistoiminnot, jotka on mahdollista ja tarkoituksenmukaista sallia vain yksinoikeudella. Sen oli myös selvitettävä, minkälaista valvontaa eri arpajaistoimintojen osalta tarvitaan ja mitä muita seuraamusjärjestelmiä arpajaistoiminnan asianmukaisuuden turvaaminen edellyttää. Säädosmuutosehdotukset tuli antaa hallituksen esityksen muodossa.

Työ osoittautui kuitenkin ennakoitua vaikeammaksi. Toimikunnan määräaika jouduttiin pidentämään kolmasti. Toimikunta päätyi antamaan mietinnön, joka sisälsi vain toimeksiannon piiriin kuuluvia lukuksia toimenpide-ehdotuksia perusteluineen. Mietintö luovutettiin helmikuussa 95.

Toimikunta oli kaikista keskeisistä kysymyksistä lopulta kuitenkin yksimielinen lukuun ottamatta ehdotusta, joka koskee veikkausvoittova-

rojen käytön vakiinnuttamista ja jakosuhteiden sisällyttämistä lakiin. Valtiovarainministeriötä edustava jäsen esitti eriävän mielipiteen, jonka mukaan veikkausvoittovaroja olisi myös tulevaisuudessa käytettävä valtion talouden tasapainottamiseen ja lisäksi olisi vältettävä kaikkia sellaisia toimenpiteitä, joilla valtion menojen sidonnaisuuksia lisätään.

Rahapeliyhteisöjen tuottojen käyttämisestä valtion lakisääteisiin menoihin on käyty keskustelua myös hallituksen esityksen valmistelun ajan. Valtioneuvoston raha-asiainvaliokunta hyväksyi ponnen, jonka mukaan pelituottoihin nykyisin kohdistuvia yhteensä noin yhden miljardin markan suuruisia säästötoimia jatketaan vuosien 2001—2003 talousarvioissa.

Hallituksen esitys ei sisällä veikkausvoittovarojen osalta niin sanottua jakosuhdesäännöstä eikä kieltoa käyttää näitä sekä Raha-automaattiyhdistyksen tuottoja myös valtion lakisääteisiin menoihin. Hallituksen esitykseen ... (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Arvoisat edustajat! Nyt on puheenvuoro ministerillä, ja kehotan käymään yksityiset keskustelut salin ulkopuolella.

Puhuja: Kiitoksia, rouva puhemies! ... sisältyvän valtuussäännöksen nojalla olisi kuitenkin mahdollista antaa valtioneuvoston asetus veikkausvoittovarojen jakamisesta arpajaislaissa säädettyjen käyttötarkoitusten kesken. Asetuksen antaminen jäisi riippumaan siitä, pidetäänkö sitä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Rahapelitoimikunnan työn jäätyä osittain kesken arpajaislainsäädännön uudistamiseen tähtäävää työtä päätettiin jatkaa sisäasiainministeriössä ja niin sanotusti virkamiesvalmistelussa. Sisäasiainministeri Enestam asetti syksyllä 96 valmistelua varten hankkeen ja sille ohjausryhmän, jonka jäsenet nimitettiin hankkeen kannalta keskeisten ministeriöitten virkamiehistä. Työskentelyn lähtökohdaksi määriteltiin rahapelitoimikunnan mietintö ja siitä saadut lausunnot.

Rahapelitoimikunnan mietinnöstä annetussa lausunnossa arvioitiin yleisesti, että toimikunnan ehdotukset ovat toteuttamiskelpoisia ja vastaavat suomalaisen yhteiskunnan tahtoa rajoittaa erityisesti rahapelitoiminnan harjoittaminen yksinoikeudella tapahtuvaksi ja rahapeleistä saatavien tuottojen käyttö yleishyödyllisen toiminnan edistämiseen.

Eräisiin yksittäisiin ehdotuksiin jotkut lausunnonantajat suhtautuivat kriittisesti. Kovin kritiikki kohdistettiin rahapeliin, erityisesti raha-automaattitoiminnan, yksinoikeutta koskeviin ehdotuksiin. Virkamiesvalmistelussa eräitä keskeisimpiä erimielisyyden aiheita olivat hevoskilpailukohteisten rahapeliin toimeenpanoa koskevat organisatoriset järjestelyt, niin sanottujen markkinointiarpajaisien toimeenpanoa koskevat kysymykset sekä arpajaisitoiminnan valvonnan järjestelyt.

Tätä valmistelua hidastuttivat edellä mainittujen kysymysten lisäksi myös eräät juridiset ja poliittisiakin pulmia sisältävät kysymykset. Tämän vuoksi myös tämän hankkeen määräaika jouduttiin jatkamaan kahdesti.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin otti vuonna 1997 ennakkoratkaisuasiana tutkittavakseen Vaasan hovioikeuden sille esittämät kysymykset, jotka koskivat Raha-automaattiyhdistykselle raha-automaattitoiminnan harjoittamista varten annetun lakisääteisen yksinoikeuden sallittavuutta. Kun Euroopan unionissa ei ole arpajais-toimintaa koskevia yksilöllisiä säädöksiä, tiedettiin, että EY-tuomioistuimen ratkaisulla tulee olemaan vaikutusta koko yhteisön rahapelitoimintoja koskevaan sääntelyyn. Erityisesti ratkaisulla tiedettiin olevan keskeinen merkitys suomalaisesta raha-automaattitoimintaa koskevan yksinoikeuden ja laajemmalti koko suomalaisen rahapelitoiminnan yksinoikeusjärjestelmän kannalta. Näin ollen hallituksen esityksen antamista oli lykättävä, kunnes tuo EY:n tuomioistuimen päätös oli käytettävissä.

Tuomioistuimen päätös, jolla todettiin, ettei Raha-automaattiyhdistyksen yksinoikeus raha-automaattien käytettävänä pitämiseen ole ristiriidassa yhteisön säädösten kanssa, annettiin syyskuun lopulla 1999. Tämän keskeisen kysymyksen tultua ratkaistuksi ei hallituksen esityksen antamiselle tältä osin enää ollut estettä. Näin ollen hallitus antoi esityksensä 30.12.1999.

Uuden lainsäädännön tavoite on selkeyttää ja nykyaikaistaa arpajaisia koskeva lainsäädäntö. Arpajaisia koskevia säännöksiä on tällä hetkellä lähes 30, joista monet ovat säädöshierarkkisesti väärällä tasolla ja osa niistä vielä ristiriidassa muualla laissa olevien säännösten kanssa.

Hallituksen esitys eduskunnalle arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi on tietenkin varsin laaja. Se sisältää arpajaislain ohella kuusi

muuta lakiehdotusta. Säädöspakettiin liittyy myös seitsemän valtioneuvoston asetusta.

Tämä ehdotus perustuu jo voimassa olevaan kantaan, jonka mukaan arpajaiset saa toimeenpanna viranomaisen antaman luvan nojalla vain yleishyödyllinen yhteisö varojen hankkimiseksi yleishyödyllisen toiminnan edistämiseen. Hallituksen esitys sisältää nykyistä lainsäädäntöä vastaavat pienarpajaisia ja eräitä tavara-automaatteja sekä niihin verrattavia laitteita koskevat vähäiset poikkeukset tästä periaatteesta.

Arpajaislain soveltamisalaan kuuluisivat sellaiset arpajaiset, joihin osallistutaan vastiketta vastaan ja joissa voi saada kokonaan tai osaksi sattumaan perustuvan rahanarvoisen voiton. Arpajaisien sallitut toimeenpanomuodot määriteltäisiin laissa tyhjentävästi. Muulla tavoin toimeenpannut arpajaiset olisivat kiellettyjä ja myös rangaistavia. Arpajaisia ei saisi toimeenpanna siten, että niihin osallistutaan velaksi tai panttia vastaan. Viranomaisten tulisi seurata ja tutkia arpajaisiin ja erityisesti rahapeleihin osallistumisesta aiheutuvia ongelmia.

Arpajaiset saisi toimeenpanna myös tietoliikenneyhteyksien avulla. Näin ollen toimeenpano muun muassa puhelimen ja Internetin välityksellä olisi sallittua. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että pelit toimeenpannaan siten, ettei osallistumismaksu jää velaksi ja ettei osallistumista tarjota rajan yli sellaisiin maihin tai itsehallinnollisille alueille, joiden lainsäädäntö kieltää rajojen ulkopuolelta tulevan pelitarjonnan. Vastaavasti vieraan oikeusjärjestyksen mukaisesti toimeenpantujen arpajaisien arpojen myynti ja myynnin edistäminen olisi kiellettyä ja rangaistavaa.

Rahapelitoiminta ehdotetaan järjestettäväksi edelleen kolmen yksinoikeuden pohjalta. Rahapeliluvan antaisi valtioneuvosto. Luvat annettaisiin vähäisin poikkeuksin nykyisen toimialajaon mukaisesti. Näin ollen nykyiset rahapeliyhteisöt voisivat siis jatkaa toimintaansa. Lakiehdotus ei kuitenkaan estäisi uusien rahapeliyhteisöjen perustamista.

Rahapeliin tuotot käytettäisiin edelleenkin yleishyödyllisten tarkoitusten edistämiseen. Tuottojen käyttötarkoitukset jakautuisivat nykyiseen tapaan rahapeliyhteisökohtaisesti. Raha-automaattiyhdistyksen tuottojen käyttötarkoitukset määriteltäisiin kuitenkin uudella tavalla. Nykyinen 9-kohtainen käyttötarkoitluettelo korvattaisiin lyhyellä tuottojen käytön joustavuuden mahdollistavalla ilmaisulla "tuotto käytetään ter-

veyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen".

Arpajaisten toimeenpanon valvontaa ehdotetaan tehostettavaksi ja valvonnan organisaatiota selkeytettäväksi ja myös vahvistettavaksi. Arpajaisten toimeenpanovalvonta kuuluisi edelleen sisäasiainministeriölle ja kaikkien pelitoimintojen valvonta hoidettaisiin virkavastuulla. Rahapelitoiminnan valvonnan kustannukset tulisivat nykyiseen tapaan rahapeliyhteisöjen vastattaviksi.

Arvoisa rouva puhemies! Arpajaislainsäädäntö on laaja kokonaisuus, jonka yhteiskunnalliset vaikutukset ovat monipuolisesti merkittävät. Uudella arpajaislainsäädännöllä pyritään turvaamaan kansallinen rahapeliolitiikka, jonka keskeinen tarkoitus on taata pelitoimintaan osallistuvien oikeusturva, estää pelitoimintaan liittyvät rikokset ja väärinkäytökset sekä myös vähentää pelaamisesta aiheutuvia sosiaalisia haittoja siten, että samalla varmistetaan pelitoiminnan tuottojen käyttö yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvoisa puhemies! Niin kuin tästä esityksestä kävi ilmi, valmisteluprosessi on ollut harvinaisen pitkä ottaen huomioon, että kuitenkin kyse on kohtuullisen suppeasta kysymyksestä. Tämä kertoo ennen kaikkea siitä, että tämän toiminnan harjoittaminen ja myöskin sen tuottojen jako on hyvin sensitiivinen kysymys. Myös se, että eduskunta päättää antaa ja suoda mahdollisuuden niin monen valiokunnan tästä asiasta lausua, mikä onkin tärkeätä, kertoo siitä, että todella näitä intressejä ja asiasta kiinnostuneita on lukuisasti.

Esitystä tietysti voidaan ehkä kritisoida siitä näkökulmasta, että se ei juurikaan tuo muutosta vallitsevaan käytäntöön. Valmistelussa on oltu pakotettuja ottamaan huomioon se, että säilyttämällä nykyinen tilanne kuitenkin todennäköisesti parhaalla mahdollisella tavalla päästään ratkaisuun, joka on myöskin eduskunnassa poliittisesti hyväksyttävissä.

Muistutan myös siitä, että lähes kaikissa myös Euroopan unionin jäsenmaissa rahapeliä tuotot tällä tavoin käytetään yleishyödyllisiin tarkoituksiin, ja tässä asiassa ei ole varmasti oikeutettua ja tarkoituksenmukaista puhua siitä, kuinka markkinatalous toteutuu, kun rahapelejä järjestetään. Tässä asiaan vaikuttaa enemmänkin traditio ja se, että tämän kaltainen yritystoiminta on haluttu pitää yhteiskunnan kontrollissa ja sitä kautta myös turvata se, että jakokohteet ovat yleishyödyllisiä.

2 Susanna Huovinen /sd: Arvoisa rouva puhemies! Arpajaislakia on tehty, voisi ehkä sanoa, niin kuin Iisakin kirkkoa. Vaikka rahapeli-toimikunta, jonka työn pohjalta esityksen ainakin hallitusohjelman mukaan tulisi perustua, sai työnsä päätökseen jo vuonna 95, on esitys uudeksi arpajaislaiksi vasta nyt tuotu tänne eduskuntaan. Voi aivan perustellusti kysyä, minne mappi Ö:hön esitys on näiksi vuosiksi oikein eksynyt ja mikä on tällaisen viivytyksen syy. Osittain ministeri esittelystä tähän kysymykseen jo vastasikin. Silti näin pitkä valmistelu ei mielestäni voi olla hyvän hallinnon periaatteen mukaista varsinkin, kun täällä eduskunnassa on useaan otteeseen vaadittu lakia tuotavaksi mitä pikimmiten.

Esitys sisältää paljonkin asioita, joista voisi puhua pitkään ja hartaasti, mutta ottaen huomioon suosituspuheajan ja sen tosiasian, että muutama muukin tästä asiasta täällä haluaa sanansa sanoa, aion kiinnittää huomiota vain niihin ongelma-kohtiin, joita esitys mielestäni sisältää, ja toivon, että sivistysvaliokunta käsittelynsä aikana paneutuu myös näihin kysymyksiin niin kuin muutkin valiokunnat.

Tässä yhteydessä en siis ala kiitellä esityksen hyviä puolia sen tarkemmin. Sen kuitenkin haluan sanoa, että mielestäni on erinomainen asia, etteivät markkinointiarpajaiset kuulu esityksen käsitteisiin arpajaisiin. Tämä villi viidakon meno, joka markkinointiarpajaisten osalta on nyt vallinnut, on paitsi vienyt toimintamarkkoja todellisilta yleishyödyllisiltä yhteisöiltä, on myös täysin valvonnan ulottumattomissa. Voi hyvällä syyllä kysyä, onko markkinointiarpajaisilla, joihin usein osallistutaan velaksi puhelimen välityksellä, jotain tekemistä maamme suurimpien maksamattomien laskujen eli kännykkälaskujen kanssa.

Mutta asiaan, arvoisa puhemies, eli niihin esityksen kipupisteisiin.

Hallituksen esityksestä poiketen itse toivoisin, että Veikkauksen edunsaajien prosenttiosuudet kirjattaisiin lakiin. Nykyinen tilanne, jossa prosentit ovat asetuksessa, on osaltaan aiheuttanut sen, että eri edunsaajien eli liikunnan, nuorisotyön, taiteen ja tieteen prosenttiosuuksia on venytelty ja paukuteltu melkoisesti viime vuosikymmenen aikana. Joka budjetin yhteydessä täällä eduskunnassa käy melkoinen kuhina ja lobbailu, kun eri edunsaajien suulla puhuvat kansanedustajat koettavat epätoivoisesti saada takaisin menetettyjä prosenttejaan. Eipä silti, peilin

eteen meidän pitää tässä talossa mennä eikä hallituksen selän taakse piiloon, sillä tämä talohan budjetista viime kädessä päättää.

Hallitusohjelma lupaa, että arpajaislakiesitys tehdään rahapelitoimikunnan mietinnön linjausten mukaisesti. Rahapelitoimikunta katsoi, että kiistojen estämiseksi ja mielestäni myös eri edunsaajien suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen toiminnan turvaamiseksi jakosuhte tulisi määritellä lain tasolla. Miksi hallituksen esitys tältä osin eroaa rahapelitoimikunnan mietinnöstä, vaikka hallitusohjelma lupaa muuta?

Arvoisa puhemies! Suurin syy Veikkauksen tuoton todellisten edunsaajien prosenttiosuukseen pienenemiseen, joissakin tapauksissa voisi puhua jopa romahtamisesta, on se, että veikkauvoittovaroista onkin alettu kustantaa ennen budjettivaroista kustannettuja peruspalveluja, kuten kirjastoja. Me kaikki kirjastojen käyttäjinä olemme tietysti iloisia siitä, että kirjastot ovat voineet toimintansa turvata lamavuosinakin, mutta kyllä kirjasto on mielestäni jotakin aivan muuta kuin arpajaislain tarkoittamaa yleishyödyllistä toimintaa. Se on kansalaisten peruspalvelu, jonka tuottamisesta kunnat ovat vastuussa. Tästä kehityksestä ovat huolestumisensa esittäneet muutkin kuin Veikkauksen edunsaajat, joilta tämä kehitys on vienyt toimintaedellytyksiä.

Sivistysvaliokunta esitti omana kantanaan vuoden 2000 talousarvioon liittyneestä kirjastolain muuttamisesta seuraavaa: "Eduskunta on vuoden 1999 talousarvioehdotuksen käsittelyn yhteydessä edellyttänyt, että valtiontalouden tilanteen salliessa palataan menettelyyn, jossa viime vuosina veikkauvoittovaroista rahoitetut lakisääteiset valtionosuudet katetaan yleisillä budjettivaroilla." Vielä valiokunta totesi, että voittovarot tulee käyttää arpajaislain mukaisiin tarkoituksiin ja että nykykäytäntö tulee asteittain purkaa. Toivottavasti myös valiokunnan vaatima purkamisen aikataulusuunnitelma tuodaan eduskunnalle mahdollisimman pian.

Myös valtioneuvoston tarkastajat ovat asiaan huomiota kiinnittäneet. He muistuttavat, että kirjasto- ja tietopalvelujen järjestäminen on kuntien tehtävä ja että järjestely Veikkauksen voittovarojen käyttämisestä lakisääteisiin menoihin tarkoitettiin aikanaan poikkeusluonteiseksi, ei pysyväksi. Toivon, että sivistysvaliokunta kiinnittää tähän asiaan edelleen valppaasti huomiotaan ja toimii eduskunnan oman vuoden 99 edellyttämän vaatimuksen mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Arpajaislakiesitys on toki muutakin kuin rahanjakoa ja prosentteja. Sillä nimittäin linjataan pitkälti myös sitä toimintatapaa, jolla yleishyödylliset yhteisöt voivat omaa varainhankintaansa tehdä. Jokainen, joka on joskus ollut mukana liikunta- tai nuorisoseuran, harrastajateatterin tai tanssiryhdyksen toiminnassa, tietää, että suomalaisessa yhteiskunnassa nämä puulaakit pyörivät suurelta osin vapaaehtoisvoimin, ja juuri siksi ne ansaitsevat paitsi yhteiskunnan tuen myös yhteiskunnan arvostuksen.

Arpajaislakiesitys sisältää kuitenkin muutamaa yhdistystoiminnan omaa varainhankintaa vaikeuttavia kohtia, joihin toivon valiokuntien kiinnittävän huomiota. Olen erityisesti huolissani siitä, että esityksessä mainittu luvanvaraisuus ja tarkempi kirjanpito- ja tilitysvelvollisuus, jotka tietysti sinänsä ovat tärkeitä asioita, itse asiassa vain lisäävätkin niin järjestöjen kuin viranomaistenkin byrokratiaa. Nyt täytyy muistaa, että summat, jotka pyörivät näissä urheiluseuroissa järjestettävissä arpajaisissa, ovat hyvin pieniä. Ei siinä suurta veronkierron halua tule, eikä nykykäytännönkään mukaan ole edes mahdollisuutta siihen.

Byrokratian lisääminen ei ainakaan ole omiaan lisäämään halukkuutta toimia järjestöelämässä vapaaehtoiselta pohjalta, varsinkin, kun velvollisuuksien laiminlyönti tietää pahimmassa tapauksessa jopa rikosoikeudellisia seurauksia. Toivon myös, että järjestöjen mahdollisuudet toimeenpanna arpajaisia ja arvauskilpailuja eri puolilla maata ovat samanlaiset. Esityksessä on tällä hetkellä vielä mielestäni liikaa tulkintamahdollisuuksia, jotka voivat johtaa epäoikeudenmukaisiin tilanteisiin.

Puhemies! Toivon vielä, että valiokunta pohtisi esityksessä lisättäväksi ehdotettua valvontaa ja siihen perustettavien virkojen, aluksi neljän viran, tarkoituksenmukaisuutta Suomessa, jossa pelytyöillä jo sinänsä on varsin tiukat toiminta-vaatimukset. Tässäkin kohdassa esitys nimittäin poikkeaa rahapelitoimikunnan mietinnöstä, johon esityksen kuitenkin hallitusohjelman mukaan tulisi perustua. Rahapelitoimikunta ei nähty tarvetta tällaiselle ylimääräiselle valvonnalle. Ovatkohan asiat pelimarkkinoilla sittenkään muuttuneet tässä suhteessa vuodesta 95, jolloin rahapelitoimikunta mietintönsä antoi? On myös hyvä pitää mielessä, että rahapelitoimikunnan kokoonpano on ollut huomattavasti laajempipoh-

jainen kuin ministeriöistä koottu ohjausryhmä, joka työtä on viime vaiheessa vienyt eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Kun tässä salissa niin usein kauniisti puhutaan lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien turvaamisen ja syrjäytymisen ehkäisyn puolesta, niin tässä meillä nyt on yksi erinomainen mahdollisuus todella toimia näiden pyhien puheidemme mukaisesti, turvata lapsille ja nuorille toimintaa organisoivien järjestöjen ja sitä kautta myös lasten ja nuorten harrastamisen tulevaisuus.

³ **Jukka Vihriälä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nykyinen arpajaislaki on vuodelta 1965, ja siksi oli erittäin tärkeää, että Lipposen hallitus pystyi viime vuoden viimeisenä päivänä antamaan arpajaislakiesityksen eduskunnan käsittelyyn ja myös että ministeri Häkämies tätä voimalla ajoi. Niin kuin täällä on jo todettu kahdessa edellisessä puheenvuorossa, työ arpajaislain uudistamiseksi alkoi vuonna 93.

Epävarmuus maamme rahapeli tulevaisuuden näkymissä poistui, kun EY:n tuomioistuin antoi viime syksynä päätöksensä Vaasan hovioikeuden ennakkoratkaisupyynnöstä, kuten täällä todettiin. Tuomioistuin on hyväksynyt rahapeli-asioissa periaatteen, jonka mukaan rahapelitoiminnan kontrolloimisesta voidaan päättää kansallisella omalla lainsäädännöllä. Rahapeleihin liittyvä lainsäädäntö on suomalaisten omassa harkinnassa. Meidän onkin tätä mahdollisuutta syytä käyttää viisaasti. Mielestäni uusi arpajaislakiesitys antaa tähän erittäin hyvät mahdollisuudet. Vuosien odottelun jälkeen syntynyt arpajaislaki vastaa mielestäni kokonaisuudessa hyvin rahapelitoimikunnan tekemiä peruslinjauksia.

Esityksen yleisperiaatteen mukaan voi arpajaisia toimeenpanna vain yleishyödyllinen yhteisö hankkiakseen varoja yleishyödylliseen toimintaan. Tämän periaatteen mukaisesti kolmen rahapeliyhteisön, Raha-automaattiyhdistyksen, Oy Veikkaus Ab:n ja Suomen Hippos Oy:n, asema säilyy mielestäni tämänkin lain jälkeen periaatteessa aivan nykyisellään. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että myös EY:n tuomioistuimen oikeuskäytännön hyväksymä yksinoikeusperiaate toteutuu myös tulevaisuudessa, kun kullakin näistä yhteisöistä on mahdollisuus kehittää omalla toimialueellaan pelitoimintojaan ja näin huolehtia omien edunsaajaryhmiensä rahoituksen jatkuvuudesta. Mielestäni tämä on eräs keskeisin asia tässä lainsäädännössä.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksen 2 §:ään on kirjattu mielestäni hyvin arpajaisien määritelmä. Siihen sisältyy muotoilu, lainaan tätä pykäläkohdtaa: "Tässä laissa tarkoitetaan arpajaisilla varojen hankkimiseksi harjoitettua toimintaa, johon osallistutaan vastiketta vastaan ja jossa osallistuja voi saada kokonaan tai osittain sattumaan perustuvan rahanarvoisen voiton." Tällä lauseella suljetaan pois mahdollisuus laajentaa arpajais-toimintaa normaalina elinkeinotoimintana harjoitettavan liiketoiminnan alueelle.

On tärkeä tiedostaa, ettei markkinointiarpajaisia järjestettäessä kuluttajan maksettavaksi saada panna arpajaisien järjestämisen kuluja muutoin kuin itse markkinoitavan tuotteen hintaan sisältyvinä. Toisin muotoiltuna saattaisivat markkinointiarpajaiset uhata lain tarkoittamaa kokonaisuutta, jonka olennainen osa on varojen hankkiminen yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Markkinointiarpajaisia voi sinänsä pitää hyväksyttävänä lakiesityksen mukaisesti rajoitettuina, kun itse osallistuminen on maksutonta.

On hyvä, että laissa arpajais-toiminnan valvontaa tehostetaan nykyisestään. Ratkaisevia ovat arpajaisiin osallistuvien oikeusturva, väärinkäytösten ja rikosten estäminen sekä pyrkimys sosiaalisten haittojen vähentämiseen. Arpajais-toiminnan valvonta kuuluu edelleen lakiesityksen mukaan pääosiltaan sisäasiainministeriön sekä sosiaalisten vaikutusten ehkäisy sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan. Lakiesitys ei kuitenkaan sisällä kovinkaan paljon informaatiota siitä, miten ja millaisilla resursseilla valvonta käytännössä tullaan järjestämään. Mielestäni valiokuntakäsittelyssä näihin kysymyksiin tulisi huolella paneutua, kun lausuntoja hallintovalio-kunnalle erikoisvaliokunnissa annetaan.

Arvoisa puhemies! Pidän hyvänä ja tärkeänä sitä, että myös tulevaisuudessa yksinoikeudella harjoitettavien rahapelitoimintojen rajat sekä yksityisenä elinkeinotoimintana harjoitettavan viihdepelitoiminnan raja rahapeleihin pysyvät selkeinä. Viihdepelitoimintojen vapauduttua kilpailulle viisi vuotta sitten osoittautui, että viihdepelitoiminnan rajaa pyritään aktiivisesti siirtämään rahapeliin alueelle. Tulevaisuudessa myös pelitoimintaa koskeva teknologinen kehitys on nopeaa ja siinä mielessä arvaamatonta, ettei ole mahdollista nähdä etukäteen kaikkia sen soveltamismahdollisuuksia myöskään pelitoiminta-alueella. Sisäasiainministeriöön on luotava pelitoiminnan valvontaa varten riittävät voimavarat,

jotta viranomaiset voivat toimia myös käytännössä eivätkä vain puheissa.

Hallitus on viime vuosina siirtänyt, kuten hyvin tiedämme, valtiontalouden säästöohjelman nimissä pois jopa yli neljänneksen Raha-automaattiyhdistyksen voittovaroista perinteisten edunsaajien, sosiaali- ja terveysalan järjestöjen, käytöstä. Päätökset on tässä salissa vuosittain tehty niin sanotuilla budjettilaeilla. Tärkeää on erityisesti se, että järjestöjen työ voisi jatkua tulevaisuudessa ilman jatkuvaa epävarmuutta valtion välintulosta. Tässä mielessä onkin kannatettava lakiesityksen 22 §:ään kirjattua yleisperiaatetta, jonka mukaan raha-automaattien, kasinopelien ja pelikasinotoiminnan tuotto käytetään avustusten myöntämiseen oikeuskelpoisille, yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille. Lakiin on nyt kirjattu nykykäytännön mukaiset poikkeukset, eikä uusia poikkeuksia pitäisi vuosittaisilla budjettilaeilla enää sallia.

Arvoisa puhemies! Suomen mantereella toimivien rahapeliyhteisöjen kannalta on arveluttava suunnitelma, jolla Ahvenanmaalla maakuntalainsäädännön turvin toimiva Penningautomatförensingen aikoo aloittaa rahapelien markkinoinnin Suomen mantereella. Suunnitelma on selvästi ristiriidassa sekä nykyisen että nyt käsiteltävänä olevan lakiesityksen mukaisen ja kunkin yhteisön erillisiin peleihin perustuvan yksinoikeusjärjestelmän kanssa. Jos suunnitelman sallitaan toteutua, merkitsee se käytännössä, että maakuntahallitus päättää oman itsehallintolainsäädäntönsä puitteissa oikeusvaikutuksista, jotka syntyvät Suomen mantereen alueella. Mielestäni tätä kysymystä on myöskin perusteellisesti valiokunnissa nyt tutkittava.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena hallituksen esitys uudeksi arpajaislaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi on mielestäni erittäin perusteltu. Toivonkin, että hallintovaliokunta, joka pyytää lausunnot neljältä erikoisvaliokunnalta, käsittelee asiaa huolellisesti ja mahdollisimman pikaisesti, niin että lakiesitys voisi tulla voimaan ensi vuoden alusta.

4 Kari Uotila /vas: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että vihdoinkin. Tuskin monenkaan lakipaketin odotteluun on mennyt niin paljon aikaa kuin arpajaislain uudistamiseen on mennyt: rahapelitoimikunnan mietintö 95, sisäasiainministeriön hanke kokonaisuudistuksesta 96, eduskunnan toistuvat kannanotot, samoin

valtioneuvoston kyselytuntien kestoaihe viime vuosina on ollut se, milloin hallitus tulee antamaan arpajaislakiehdotuksen. Muistan itse kysyneeni tätä 17.9.98 ministeri Enestamilta. Silloin syksyllä 98 vedottiin oikeusministeriön viivytelyyn lausunnon antamisessa. Ministeri Enestam silloin totesi, että vaarana on, että hallituksen esityksen antaminen siirtyy niin lähelle vaaleja, että ajanpuutteen vuoksi esitys saattaa raueta, vaikka se ehdittäisiin antamaan viime vaalikauden aikana. Nyt sitten koko vuosi 99:kin meni, ennen kuin hallituksen esitys vihdoinkin tuli.

Valmistelu on ollut todella pitkä ja perusteellinen. Kun yleinen sananlasku on, että "Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty", se antaa aiheen odottaa, että ehdotus olisi kaikin puolin täydellinen ja hyvä. Niin ei kuitenkaan taida kaikkilta osin olla. Vaikka yleisperusteluissa todetaan, että esitys perustuu rahapelitoimikunnan mietintöön, täällä jo taisi tulla esille, että muun muassa edunsaajien osuuksien määrittelyn osalta näin ei ole. Toimikunta, kuten myös Kuntaliitto aiemmin, Suomen Liikunta ja Urheilu ja eduskunta, on pyytänyt selvittämään jo aikoinaan, olisiko tarkoituksenmukaista määrittellä lakitasolla edunsaajien saamat osuudet Veikkauksen voittovarojen jaossa.

Asetustasoisesta osuuksien määrittelystä on huonoja kokemuksia. Kun porvarihallituksen aikana vuonna 92 ensimmäisen kerran päätettiin muuttaa vuoden 82 asetuksen jako-osuuksia ja veikkausvoittovaroista ryhdyttiin maksamaan myös yleisiä budjettimenoja, tämä on jatkunut vuodesta toiseen ja tältä osin alkuperäisen asetuksen mukaiset edunsaajan osuudet ovat kovasti muuttuneet. Liikunta on ehkä konkreettisimmin esimerkki siitä: asetuksen mukainen prosentti 36,6 on pudonnut parinkymmenen prosentin hujakoille.

Suurin tekijä muutoksessa viime vuosina on ollut se, että on tullut uusi edunsaaja: kirjastolaitos, erittäin arvokas asia kaiken kaikkiaan. Kirjasto on ennen kaikkea kunnallista peruspalvelua, ja sen rahoitus pitää kaikissa olosuhteissa turvata. Mutta eduskunnan mielestä, viitaten lukuisiin valtiovarainvaliokunnan mietinnön kannanottoihin, ei ole perusteltua, että tällaista peruspalvelua rahoitetaan veikkausvoittovaroista. Valtion tuki kirjastoille tuleekin jo lähes kokonaisuudessaan tätä kautta.

Tässä yhteydessä eduskunta on ihan aiheellisesti ollut huolissaan siitä, että mikäli, niin kuin nyt kirjaston ohella tapahtuukin, myös muita lakisääteisiä menoja rahoitetaan veikkausvoittovaroista, uhattuna on itse asiassa veikkausmonopolin säilyminen tässä kansainvälisessä tilanteessa, mutta sitä kautta myös sen positiivisen mahdollisuuden säilyminen, että eräällä tavalla vapaaehtoisella verotuksella eli pelaamisella pystyttäisiin jatkossakin turvaamaan rahoitusta tieteelle, taiteelle, nuorisotyölle ja liikunnalle. Liikuntaitamisenä, arvoisa puhemies, olen erityisesti huolissani liikunnan osuudesta, mutta en kyllä ollenkaan ylenkatso taiteen, tieteiden tai nuorisotyönkään osuutta.

Kun vähän aikaa sitten eräässä tutkimuksessa kysyttiin kansalaisilta liittyen lasten ja nuorten syrjäytymisuhkaan, mihin satsaamalla ihmiset näkevät kaikkein tehokkaimmin torjuttavan syrjäytymistä heidän osaltaan, niin ylivoimainen enemmistö asetti etusijalle nuorisotyön, joka, ikävä kyllä, on jäänyt laman puristuksessa monilta osin kuntatasollakin lapsenkenkiin.

Mitä tulee liikuntaan ja liikunnan merkitykseen, me kaikki tiedämme, mikä merkitys sillä on kansanterveyden kannalta. Kuulin fakatietoa siitä, kun meitäkin edustajia, kollegoja, on monen ikäisiä, että tutkimukset kiistatta osoittavat, että 40-vuotias täysin liikuntaa harrastamaton henkilö on itse asiassa 60-vuotias. (Ed. I. Kanerva: Älä tännepäin katso!) — En. — Kun tällaisia henkilöitä tulee Työterveyslaitokselle tutkimuksiin ja heidät tutkitaan lihaskunnan ja kaiken muunkin osalta ja asiantuntijat toteavat, että sorry vaan, kalenterin mukaan olet 40, mutta todellisuudessa 60, se pistää kuulemma aika usein kaverit miettimään, että mitä sitten.

Mutta tämä pitää sisällään, arvoisa puhemies, myös positiivisen mahdollisuuden. 60-vuotiaan paperit saanut henkilö voi vuoden liikuntaharrastuksella nuorentua viisi vuotta. Se on ihan positiivinen mahdollisuus, ja monet tuntuvat siihen myös tarttuvan. Eli kyllä liikuntaan satsaaminen niin lasten, nuorten kuin aikuistenkin osalta on todella tärkeää, ja Veikkauksen tuotto ja sen jakaminen liikunnan tukemiseen on siinä mielessä täysin perusteltua jatkossakin.

Eräs seikka, joka kiinnitti huomiota, ja joka liittyy lähinnä uudistuksen asetustasoon, on, että kyllä tavallisten urheiluseurojen, yhdistysten, kerhojen ja muiden pomputtaminen pienarvajaisien osalta on enemmän kiusantekoa kuin järke-

vää lainsäädäntöä. Ei ole mitään järkeä siinä, että kun järjestetään hölkkätapahtuma tai nappuloiden vanhempien leikkimielinen jalkapallo-ottelu tai pikkujoulut ja kun niissä arvotaan hedelmäkori tai mitä tahansa pientä tavaraa, mitä kukin tempaukseen osallistunut on kerjäämällä, keräämällä tai lahjoituksena mukaansa saanut, pitää asetuksessa todettu byrokratia pyörittää pöytäkirjoi-neen ja selvityksineen. Kaiken takana on suorana- nainen rangaistuksen uhka.

Kun puhutaan kansalaisyhteiskunnasta, kolmannesta sektorista — Suomi on yhdistysten lu- vattu maa — niiden tekemästä tärkeästä työstä, niin sen paremmin arpajaislailla, sen asetuksilla kuin millään muullakaan lainsäädännöllä ei pidä tätä toimintaa lähteä vaikeuttamaan, vaan päin- vastoin. Toivonkin, että kun hallintovaliokunta ja muut lausuntoja antavat valiokunnat perusteelli- sesti perehtyvät uuteen arpajaislakiehdotukseen, ne korjaisivat ainakin tällaiset puutteet ja tekisi- vät selkeää, ymmärrettävää ja vähemmän byro- kraattista lainsäädäntöä eduskunnan toimesta, kun se ei hallituksen esityksessä kaikilta osin to- teudu.

⁵ **Sisäasiainministeri Kari Häkämies:** Arvoisa puhemies! Ei ole varmastikaan tarkoituksen- mukaista kovin usein kommentoida esitettyjä nä- kemyksiä, mutta ehkä kuitenkin pariin kohtaan jo näin varhain haluan oman näkemykseni tuoda.

Parissa puheenvuorossa on annettu moitteita siitä, että hallituksen esitys ei ole tullut tarpeeksi ripeällä tahdilla. Tässä yhteydessä uudistaisin useastikin lausumani toiveen, joka on kohdistet- tu eduskunnan virkamiesjohdolle, että kansan- edustajia ja erityisesti nuoria kansanedustajia pi- tää kouluttaa sen suhteen, mitä lainvalmistelu on. Tässä salissa nimittäin erittäin kevytmielisesti ja asiantuntemattomastikin, näinkin uskaltaisin sa- noa, esitetään väitteitä siitä, että jokin lakiehdotus ei ole tarpeellisella ripeydellä tähän taloon tullut. Useimmiten nuo puheenvuorot kertovat ennen kaikkea siitä, että ei yksinkertaisesti tiedetä, mikä lainsäädäntöprosessi on, ja tämän talon virkamiesten tulee, ainakin niin paljon kuin se on mahdollista, vastata siitä, että ainakin uudet kansanedustajat saavat perustiedot siitä, miten lain- valmistelu tapahtuu.

Tämän lain yhteydessä tietenkin voidaan sa- noa, että valmistelu-aika on ollut pitkä. Se on ol- lut myös liian pitkä. Mutta on muistutettava siitä, että silloin, kun on olemassa sekä poliittisia

että juridisia pulmakysymyksiä, lainvalmisteluprosessi on aina pitkä. Erityisesti, jos me puhumme poliittisista erimielisyyksistä, ei nyt niinkään puoluepoliittisista, mutta tähän toimintaan liittyvistä, tässäkin tapauksessa hyvin pitkään käytiin sekä varmaan rahapelipoliittista että myös juridista keskustelua esimerkiksi siitä, kun peliyhtiöllä täytyy olla aina yksinoikeus peliin, kuinka tämä toteutuu hevospelien osalta koskien Hipposta ja Veikkaus Osakeyhtiötä. Nämä tosiasiat on aina muistettava, kun kritiikkiä esitetään, mutta myönnän kyllä sen, että toki kuuden vuoden valmisteluprosessi — onneksi itse siinä en ole ollut kuin vajaan vuoden mukana — on tietenkin ollut aivan liian pitkä.

Varoittaisin myös täällä siitä, kun kritisoidaan, että tämä ehdotus tuo kenties mukanaan nykyistä hieman enemmän valvontaa, ja ainakin varoittaisin näitten peliyhtiöiden virkamiehiä ja miksei myös luottamusmiesjohtoa siitä, että jos kuvitelma on, että pelitoiminnan harjoittajat valvovat itse itseään, niin jonain päivänä voimme olla myös siinä tilanteessa, jossa kysytään, että no, missä se valvonta oikein oli. Kaikki menee tietysti hyvin aina niin kauan kuin mitään ei satu. Mutta me muistamme monista muista tilanteista sen, että sinä päivänä, kun jotain sattuu ja huomataan, että valvonta ei ole toiminut, tässäkin salissa käytetään hurskastelevia puheenvuoroja siitä, kuinka on mahdollista, että tällaista toimintaa ei ole valvottu.

Lopuksi haluan viitata siihen keskusteluun, joka parissakin puheenvuorossa jo ehti tulla esille koskien näitten tavallaan pienarpajaisten järjestämistä. Ehkä näissäkin asioissa on parempi hiukan seikkaperäisemmin asioihin perehtyä kuin pelkästään lehtiartikkeleitten pohjalta, koska tosiasia on se, että rekisteröimättömät yhdistykset eivät nykyisinkään saa toimeenpanna pienarpajaisia. Näin ollen työpaikoilla toimeenpannut arpajaiset ovat myös nykylainsäädännön mukaisesti kiellettyjä.

—————

Ed. Saapunki merkitään läsnä olevaksi.

—————

⁶ **Ilkka Kanerva /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Enempään polemiikkiin tähtäämättä totean kuitenkin tämän lakiesi-

tyksen aikataulullisen valmistelun kohdalta sen sisäiset jännitteet hyvin tietäen, että tässä on kyseessä poikkeuksellisen pitkä lain valmisteluprosessi, erityisesti tilanteessa, jossa eduskunta useampaan otteeseen edellytti lain nopeaa antamista sen käsittelyyn, ja samoin hallitus itse on päättänyt lain tuomisesta eduskuntaan useammassa eri pääministerin suullakin täällä annettussa ilmoituksessa nopeutetussa aikajärjestyksessä, jo silloin venyneestä aikataulusta, annettuna. Sen vuoksi on minusta paikallaan, että eräät edustajat täällä ovat kiinnittäneet asian poikkeuksellisen pitkään valmisteluun huomiota, eikä kysymys ole vain siitä, että odottavan aika olisi pitkä, vaan siitä, että monet realiteetit ovat käymässä tämän vanhentuneen lainsäädännön yli, ei kaikkein vähiten se riski, joka EY-tuomioistuimen suunnasta on meille uhkana muodostunut.

⁷ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri samaan haluan puuttua kuin ed. Kanerva, eli tämä valmistelu on kestänyt pitkään. Kuusi vuotta on liian pitkä aika. Onneksi me emme ole menettäneet Euroopan unionin merkeissä omaa asemaamme tämän raha-arpajaislainsäädännön johdosta, ja esitys on vihdoin ja viimein saatu.

Sen sijaan ministeri Häkämiehelle toteaisin, että kiitos teille. Te olette toiminut ripeästi, ja on saatu tämä lainsäädäntö eduskuntaan.

Mitä tulee yleensäkin lain valmisteluun, niin haluaisin vielä vastauspuheenvuorossani todeta, että lain valmistelussa on ongelmia. Vanhana kansanedustajana totean sen, että lainsäädäntötyötä tulisi edelleenkin kehittää, ettei eduskunta joutuisi valiokunnissaan tekemään niin paljon korjauksia. Toivotaan, että pääsemme tämän lain yhteydessä eteenpäin ripeästi valiokunnissa ja myös lausuntojen suhteen, jotta saamme nopeasti voimaan tämän lainsäädännön.

⁸ **Sisäasiainministeri Kari Häkämies:** Arvoisa puhemies! En provosoidu tuosta ed. Kanervan puheenvuorosta. Totean kuitenkin, että kun ed. Kanerva on Veikkaus Osakeyhtiön hallintoneuvoston puheenjohtaja, että ehkä se esitys olisi tänne eduskuntaan tullut paljon aikaisemmin, mutta kyllä esimerkiksi Veikkaus Osakeyhtiö erittäin monipuolisesti osallistui tämän lain valmisteluprosessiin sillä tavalla, että ainakin muutamalla kuukaudella se olisi ehkä ollut nopeampaa ilman sitä osallistumista.

⁹ **Ilkka Kanerva /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On varmasti niin, että Veikkauksella on ollut oma vaikutuksensa tämän asian käsittelyn viivästytykseen, mutta silloin puhutaan aikayksiköistä, jotka ovat viikkoja tai korkeintaan kuukausia. Minä, arvoisa ministeri, puhuin siitä aikayksiköstä, jonka ministeriön viivytely asian valmistelun yhteydessä on aiheuttanut, ja silloin aikayksikkö on vuosia.

¹⁰ **Paula Kokkonen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun virkamiehet eivät voi puolustautua ja ministeri Häkämies tässä vetosi siihen, että virkamiesten on tuoreita ja uusia kansanedustajia tässä asiassa koulutettava ja kerrottava, miten pitkään lainsäädännön valmistelu kestää, niin uskon, että virkamiehet ovat tässä kyllä parhaansa tehneet, mutta ehkä ministeri Häkämies on jo unohtanut, että kansanedustajat eivät aina ole kovin ahkeria istumaan virkamiesten järjestämissä seminaareissa. Se on ainakin tätä päivää. Ja totean, että puheenvuoron pitkistä valmistelusta käyttivät täällä kansanedustajat Ilkka Kanerva ja kansanedustaja Tykkyläinen, joita tuskin voi pitää aivan uusina kansanedustajina.

¹¹ **Irja Tulonen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että esitys on viivästynyt, ja on tietysti selvää, että ministeri Häkämies haluaa tätä asiaa siloitella, mutta kyllä tässä ongelma on ollut, että tätä on kaksi ministeriä valmistellut. Jos ajatellaan ministeri Enestamin väliraporttia ja esitystä siitä, niin täytyy myöntää, että tämä on parantunut siitä. Jos ajatellaan esimerkiksi sitä valvontabyrokratiaa, joka oli aivan hirvittävä siinä väliraportissa, jota on esitelty, se tuntuu aika hurjalta.

Mutta olen todella pahoillani siitä, että ministeri Häkämies otti myös pienarpajaisasiat esille. Ymmärsin, kun nykyisin koululuokat ja työyhteisöt ovat pitäneet pieniä arpajaisia luvatta, että se olisi tullut tähän lakiin. On aivan selvää, että aika monet koululuokat keräävät kouluretkellensä rahaa, ja kyllä se on luokille tyrmistys, etteivät ne enää tämän jälkeen taikka tämänkään jälkeen voi sitä tehdä. Minusta olisi ollut pieni kändöjennus tällaiselle talkootyölle, että olisi voitu saada sekin tähän lakiesitykseen. Tiedän sen ongelmat, mutta yrittää olisi voinut.

¹² **Matti Saarinen /sd**: Arvoisa rouva puhemies! Lähtisin käsittelemään aihetta 60 vuoden takaa silloin, kun rahapelitoiminta Suomessa alkoi Työväen Urheiluliiton aloitteesta ja ylipäänsä urheiluväen aloitteesta. Silloin Veikkaus Oy nimittäin aloitti toimintansa ja juhlii tänä vuonna 60-vuotista historiaansa. Eräänä pienenä veikeänä yksityiskohtana voi todeta, että silloin valtiovallan edustajat olivat sanoneet toimilupaa hakeville, että nämä saavat toimiluvan, jos lupaavat, etteivät kolmeen kuukauteen tule pyytämään valtiolta avustusta toimintansa tueksi.

Nyt me tiedämme, mihin mittoihin on tultu. Tässä on yli 200 sivun pumaska siitä, millä tavalla pitäisi hallinnoida rahapelitoimintaa Suomessa, ja nuotit ovat varsin yksityiskohtaiset. Mitenkään tämän asian yhteydessä ei voi välttyä käsittelemästä sitä prosessia, joka liittyy tähän hyvin perusteelliseen valmistelutyöhön. On turha lähteä minun mielestäni syyttelemään yhtäkään rahapeliyhtiötä. Yhtiöillä on täällä omia pieniä intressejään, mutta kyllä tässä ovat jäljet johtamassa ihan muille suunnille.

Jos katsotaan muutamia perusteita. Ensinnäkin jo edellisellä vaalikaudella viitattiin siihen, että kyllä lakiesitys tulee eduskuntaan. Se on nyt vain käännöstyön kohteena. Näinkin meille vastattiin eduskunnassa. Ruotsinkielinen käännöstyö on vinyt vuosikausia. Sitten keppihevosenä on myös käytetty EY-tuomioistuinta sellaisessa tapauksessa, jossa tuomioistuin ei ole päätöksentekijä, niin kuin on todettu, vaan EY-tuomioistuin on lausunnonantaja sellaisessa tapauksessa, joka on vireillä Vaasan hovioikeudessa tänäkin päivänä. Jos oltaisiin niillä linjoilla, tämä asia ei olisi vieläkään eduskunnan käsiteltävänä, kun pitäisi vielä odottaa, mille kannalle Vaasan hovioikeus päättyy, ja jos prosessi jatkuu siitä eteenpäin, odottaa vielä sitäkin. Tässä näkyy tämä lykkäävien tekijöitten ontous. Aina on otettu jokin lykkäävä tekijä.

Tällä on spekuloitu, ja ministeri Häkämies on täysin syytön kaikkiin niihin moitteisiin tai arvosteluun, jota mahdollisesti on esitetty, koska hänhän on pystynyt salamannopeasti tuomaan tämän esityksen eduskuntaan, jos verrataan aikaisempaan vaalikauteen. Silloin ei neljän vuoden aikana tätä esitystä tänne saatu. Tämä on sikäli ihmeellinen asia, että aivan niin kuin täällä edustajakollega Kanerva jo totesi, on useaan kertaan kansanedustajien kyselytunnilla ministerien suulla, jopa maan pääministerin suulla, luvattu,

missä aikataulussa esitys tulee eduskuntaan. Ei ole tullut. Tässä hallinto on nöyryyttänyt eduskuntaa ja vetänyt pääministerinkin kölin alta oikein pahemman kerran. Jos tällaista tapahtuisi jossakin yksityisessä organisaatiossa, olen täysin vakuuttunut, että tämä johtaisi toimenpiteisiin. Valtionhallinnossa kaikki on mennyt niin kuin vesi hanhen selästä. Ei mitään toimenpiteitä. Tässä mielessä tämä ansaitsee aika pitkän jupinan, ja korostan, että ministeri Häkämies on syyhyttä saunassa. Nämä moitteet eivät kohdistu häneen vaan tähän prosessiin. Jos kaikki lait toimisivat valmistelun osalta näin, kyllä sitten olisi todella hidasta ja vaikeata. Tämä on masentavan huono esimerkki. Tällaisia prosesseja pitää meidän välttää.

Ollaan nyt onnellisia siitä, että meillä on tämä esitys kourassamme ja lähetämme sen nyt valiokuntaan. Siinä on kuitenkin sellainen ristiriita, että kun tämän hallitusohjelman, Lipposen hallituksen ohjelman, sivulta 19 on luettavissa "Hallitus antaa eduskunnalle esityksen uudeksi arpajaislaiksi rahapelitoimikunnan esityksen pohjalta", siinä on kyllä pääpiirteittäin linjaukset rahapelitoimikunnan suunnalta, mutta eräs keskeinen periaate sieltä puuttuu. Se koskee edunsaajien keskinäisiä jako-osuuksia. Se on rahapelitoimikunnan esitys, johon hallitus on sitoutunut. Ihmettelen, miksei hallitus ole sitä esitykseensä sisällyttänyt. Tässä kohdistan odotukseni siihen avainvaliokuntaan, johon tämä asia menee, eli eduskunnan hallintovaliokuntaan. Toivon, että hallintovaliokunta noudattaa hallitusohjelmaa ja kirjaa nämä edunsaajien osuudet lakiin. Siellä on varmaan muutakin muutettavaa, mutta tässä on yksi tällainen kärki, ja tähän kärkeen ovat yhtyneet hyvin laajalti myös kaikki edunsaajat. Tässä on myös järjestöväki esimerkiksi takana.

Tätä periaatetta, että edunsaajien keskinäiset osuudet olisivat lakipohjaisia, on muun muassa vastustettu. On erilaisia perusteita, mutta eräs erikoinen vastustamisperuste on ollut se, ettei haluta tehdä jakoautomaattia. Mutta, hyvät kollegat, onko jäänyt joku markka jakamatta? Kaikki on tähänkin asti jaettu. Kysymys onkin vain siitä, kenen päätöksellä jaetaan, missä tämä jakamisen valta milloinkin sijaitsee. Kun katsoo esimerkiksi veikkausvoittovarojen kohdalla tilannetta, niin asetus on ollut kovin altis spekulatiiviselle käyttäytymiselle. Siellä on vuosittain veikkausasetusta muutettu sillä tavalla, että esimerkiksi

liikuntakulttuuri ei ole alkuunkaan tyytyväinen siihen jakokulmaan ja jakosuhteeseen, vaan on todella tyytymätöntä väkeä. Tästähän pitäisi löytyä nyt valiokuntakäsittelyn aikana ratkaisu, siis korostan, että hallintovaliokunnan mietintöä tehdessään tulisi löytää ratkaisu, missä suhteessa edunsaajille osuudet jaetaan.

Maailmalla on malleja sekä prosenttiluvuista että murtoluvuista. Tämä ei ole vaikea asia. Tässä yhteydessä en voi olla mainitsematta sitä, että kyllä valiokunnissa muutellaan. Viittaan esimerkiksi liikuntakulttuurin osalta eduskunnan hyvään päätökseen koskien sitä 15 miljoonan markan lisäresurssia. Se oli niin merkittävä päätös, että haluan tänäänkin ja tältä paikalta mainita eduskunnan naisten ansiokkaan toiminnan sivistys- ja tiedejaostossa. Puheenjohtajana ed. Tykkyläinen ja hänellä vahvoina tukijoina kokoomuksen kova kolmikko, edustajat Tulonen, Antvuori, Markkula-Kivisilta ja myös rkp:n edustaja Wideroos tekivät siinä hartiavoimin työtä. Keskittite upeasti paineet, ja liikunta sai lisää rahaa. Nyt täytyy toivoa, että kansanedustajilla on kanttia muuttaa myös tätä hallituksen pääperiaatettaan hyvää esitystä, mutta hiomisen varaa siinä on.

Myös tässä hallituksen esityksessä ihmetyttävät valvontaorganisaation paisuttamistavoitteet. Voisi kysyä, onko jo tapahtunut jotain sellaista, miksi sitä pitää vielä paisuttaa. Ensinnäkin se maksaa, ja kaikki ne markat tietysti, joita valvonta vaatii, leikataan pinnasta, otetaan edunsaajien osuuksista. Tämän vuoksi valvonta tulisi järjestää kyllä niin rationaalisesti kuin suinkin on mahdollista.

Yhdyn myös niihin näkemyksiin, joita täällä on mainittu pienarpajaisista, mikä on niiden kohtalo. Asetusluonnoksia kannattaa lukea tarkasti. Sellaista knoppologiaa, sellaista byrokratiaa ollaan luomassa, että siinä ei ole fiskaalisia vaikutuksia juuri lainkaan. Sen sijaan toiminta vaikeutuu. Siihen tulisi hakea ratkaisu. Voisiko yksi sellainen olla, että määrättäisiin joku alaraja, mitä pienemmissä arpajaiskuvioissa ei tarvitsisi näitä määrämukoja noudattaa.

Tähän tietysti kohdistuu myös ulkopuolisten mielenkiintoa sikäli, että uudet edunsaajaryhmät pyrkivät näille apajille. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, kuten oli rahapelitoimikuntakin, että tässä yhteydessä ei uusia edunsaajaryhmiä kyetä näihin kuvioihin liittämään.

Viitataan myös sivistysvaliokunnan kannanottoihin, valtiontilintarkastajien kannanottoihin, jotka lähtevät siitä, että rahapeliyhtiöitten tuotot tulisi käyttää yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Yleishyödyllisyys on eniten lipsahtanut kirjastojen osalta ja koskee esimerkiksi veikkausvoittovaroja: Lähes 500 miljoonaa markkaa käytetään kirjastojen valtionosuuksien maksamiseen veikkausvoittovaroista. Kun Veikkauksen voittovarat ovat tasolla 2 miljardia, jokainen ymmärtää, että noin neljänneksen lohkaus kuntien lakisäästeisten menojen katteeksi ei ole perusteltua. Tähän ovat pureutuneet voimakkaasti valtiontilintarkastajat ja viitanneet myös siihen, että se järjestely, joka vaikeina takavuosina oli tarpeen, on tarkoitettu tilapäiseksi, ei pysyväksi. Tätä on sivistysvaliokunta myös paimentanut ja korostanut.

Vielä viittaisin siihen, että jos me haluaisimme Suomessa säilyttää monopolitoiminnan ja suojata sitä monopolitoimintaa esimerkiksi kansainväliseltä kilpailulta, silloin meidän ei pidä leikkiä sillä periaatteella, että näitä monopoliyhtiöitten voittovaroja ei todellisuudessa kohdistetakaan yleishyödyllisiin tarkoituksiin vaan esimerkiksi kuntien lakisäästeisten menojen katteeksi. Se muuri ei välttämättä kestä sitä yksityisten peliyhtiöitten painetta, jos ne alkavat väittää, että rahapeliyhtiöitten voittovarat eivät kohdistu yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Lähinnä tässä on kai silloin kyseessä Veikkaus Oy:n voittovarojen kohtelu.

¹³ **Sisäasiainministeri Kari Häkämies:** Arvoisa puhemies! Vielä valmisteluprosessiin yhdeltä osin koskien Vaasan hovioikeuden lausunto-pyyntöä EY:n tuomioistuimesta. Puolustaisin kyllä voimakkaasti sitä kantaa, että hallitus ei mielestäni missään tapauksessa voinut antaa esitystä, ennen kuin lausunto, vastaus, EY:n Luxemburgin tuomioistuimesta oli tullut, koska jokainen, joka tätä juridiikkaa jossakin määrin tuntee, tietää, että mikäli Luxemburgin tuomioistuinten lausunto olisi ollut sen kaltainen, että Suomen lainsäädäntö on ristiriidassa EU-säännösten kanssa, toki se olisi vääjäämättä merkinnyt hallituksen esityksen peruuttamista, ja se on lainvalmisteluprosessin näkökulmasta vähintäänkin kiusallinen asia.

Toinen asia vielä, valvonta. Jottei nyt jäisi mitenkään epäselväksi, mitä tämä "massiivinen valvonta", josta täällä on puhuttu, käytännössä tar-

koittaa, niin käytännössä se tarkoittaa ehkä noin kahta tarkastajataason virkaa. Kun me mietimme, kuinka suuri määrä miljardeja tässä rahapelikonaisuudessa pyörii, kysymys on kyllä taloudellisilta vaikutuksiltaan kovin pienestä asiasta. Tietenkin kaiken tarkastustoiminnan on oltava asianmukaista ja sen kaltaista, että se ei häiritse peliyhtiöitten toimintaa, mutta toisaalta myöskin sellaista, että tarvittaessa kyetään kaikki tilanteet selvittämään.

Pienarpajaisia koskien, joihin ed. Saarinen myös puuttui, ei ole, kuten jo kerran sanoin, muutosta tulossa vallitsevaan lainsäädäntöön. Kovin paljon tällaisia vaateita en ole myöskään tämän prosessin aikana kuullut. Korostan sitä, että kun puhutaan tilityksistä, kysymys on näiden yhteisöjen itse suorittamasta valvonnasta, ei mistään viranomaisvalvonnasta. Tiedämme myös käytännön esimerkeistä, että tällaisissa hyvää tarkoittavissa yhteisöissä ihan viime vuosienkin aikana on paljastunut myös aika ikäviä asioita, ja silloin aina kysytään, missä oli valvonta, miten asiat hoidettiin. Se, mikä nyt kuulostaa byrokralialta, voi taas joskus kuulostaa hyvinkin tarpeelliselta asialta. Rajanveto on varmasti vaikeata, koska ei lain säästöjen ja viranomaiskäytännön myöskään ole tarkoitus olla sellaista, että tällaisten hyvien harrastusten edistäminen tehdään liian monimutkaiseksi, jopa mahdottomaksi.

Sitten tähän peruskysymykseen, pitääkö veikkausvoittovarojen jakoperusteet kirjoittaa lakiin. Täällä tietysti jokainen varmasti vähän omien harrastustensa näkökulmasta asioita puolustaa. Ed. Saarinen tunnettuna urheilujohtajana ja hyvin lahjakkaana urheilijana on tietysti täällä liikunnan asialla. Joku toinen puhuu ehkä jostakin toisesta näkökulmasta. Itse olisin tässä suhteessa aika varovainen. Minun on ainakin mahdotonta sanoa, kumpi asia on tärkeämpi, urheiluhalli vai kirjasto. Mielestäni molemmat ovat erittäin tärkeitä. Se, että jostakin historiallisesta syystä toinen on aikoinaan ikään kuin nostettu toisen yli, ei mielestäni voisi eikä saisi estää sitä, etteikö tämän päivän eduskunta tarkkaan mieti, miten näitä asioita suhteutetaan toisiinsa.

¹⁴ **Matti Saarinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totean vielä toiseen kertaan, että EY-tuomioistuinten lausunto on edelleen prosessissa Vaasan hovioikeudessa. Minun mielestäni olisi voinut toimia niin, että olisi

annettu arpajaislakiesitys tietoisina siitä, että EY-tuomioistuimessa asia on vireillä, ja tehty lainmuutos sen jälkeen, kun sieltä tulee lausunto, joka tätä ohjaa. Olisi voitettu monta monta vuotta aikaa, jos olisi toimittu niin, että olisi vain todettu, että korjataan, jos antaa aihetta. Kaiken lisäksi nyt tiedetään, ettei edes olisi antanut aihetta.

Ei näitä kantoja ihan omasta harrastusnäkökulmasta muodosteta edunsaajien keskinäisiin osuuksiin, vaan ennen kaikkea siksi, ettei tarvitsisi sitä viidakkosotaa edunsaajien kanssa käydä, että ne taistelevat keskenään samasta luusta. Rauhoitettaisiin tilanne, ja edunsaajat saisivat keskittyä oleelliseen eli omaan toimintaansa.

Kirjastojen ja urheiluhallien laittamista vastakkain pidän tässä yhteydessä ihan aiheettomana. Me olemme kamppailleet eduskunnassa sen puolesta, että kirjastot saavat resurssinsa verovaroista, eivät Veikkauksen voittovaroista. Me emme ole markaakaan halunneet kirjastoilta pois, vaan päinvastoin haluamme turvata niiden toimintaedellytykset kaikin tavoin. Kysymys on vain rahanlähteestä, että yleishyödylliset tahot saisivat sen, mikä niille oikeasti asetuksen valossa kuuluu. Nyt on ollut tilapäinen järjestely, kun on ollut poikkeukselliset olosuhteet. Nyt pitäisi palata normaaliin päiväjärjestykseen.

¹⁵ **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Häkämies kertoi minulle ainakin uutisen, kun hän sanoi, että tämä lainsäädäntö olisi mahdollisesti vedetty pois, jos EY-tuomioistuimesta olisi tullut toisenlainen päätös. Mahdoinko ymmärtää tämän oikein?

Tämä pakottaa nyt kysymään, ja tämä ihan kulltajavalistustietona, onko tässä lainsäädännössä nyt jotain sellaista, mikä lähes käryää suhteessa eurooppalaisiin käytäntöihin. Koska tämä on näin laaja kokonaisuus, joka käsittää niin valtaosan talon talon paitsi rahaa myös intressejä, olisin kovin halukas tietämään, mikä on mahdollisesti se kohta, jossa voisi käryä ruveta nousemaan.

Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee urheiluhallin ja kirjaston rinnakkainpanemiseen, niin se oli erinomaisen näppärä, sanoisinko, journalistinen oivallus, mutta sinänsä sillä ei tämän asian kanssa välttämättä ole mitään tekemistä.

¹⁶ **Jukka Vihriälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen kyllä hyvin samaa mieltä ministeri Häkämiehen kanssa EY-tuomioistuimelle tehdystä pyynnöstä, mikä sinne jätettiin Vaasan hovioikeudelta. Minulla on nyt kyllä sellainen muistikuva, että tästä on päätös myös Vaasan hovioikeudesta jo tullut, mutta en ole tästä aivan varma. Kun tämä vuonna 97 sinne jätettiin, niin käytäntö, minkä hallitus tässä suhteessa asiaan omaksui, oli minusta aivan selvästi tältä osin perusteltu. Olen tässä ed. Saarisen kanssa vähän eri mieltä, jos oikein ymmärsin.

Mutta siinä asiassa olen aivan samaa mieltä, että kaikkien nyt tässä maassa rahapelitoimintaa yksinoikeudella harjoittavien kolmen yhtiön edut ovat samassa veneessä ja tässä pitää yhteen hiileen puhalttaa, niin että tässä ei kannata varmasti lähteä riitaa näiden peliyhtiöiden välillä myöskään tämän lain käsittelyn yhteydessä hakemaan.

¹⁷ **Sisäasiainministeri Kari Häkämies**: Arvoisa puhemies! Kun puhutaan juridisista tulkinnoista, silloin ei tietysti kukaan voi sadan prosentin vastausta antaa minkään lainsäädännön osalta, koska kuka tahansa voi asian Luxemburgin tuomioistuimessa riitauttaa ja näkökantansa testauttaa. Mielestäni tämä lainsäädäntö kuitenkin nyt EU-vaatimukset ja EU-säädösten täyttää.

Keskeinen periaatehan on, että tällainen monopoli, yksinoikeus, sallitaan, mutta se ei saa olla syrjivä. Mutta niin sanotun duopolin rakentaminen esimerkiksi niin, että kahdella yhtiöllä tai kahdella toimijalla olisi ikään kuin yksinoikeus ja muilta toiminta olisi suljettu pois, muodostaisi jo varmasti sellaisen lainsäädännön, joka olisi EU-säädösten vastainen. Tässä on siis jouduttu tekemään tavallaan kolmijako. Meillähän on kolme toimijaa: Raha-automaattiyhdistys, Veikkaus Osakeyhtiö ja Hippos.

Mielestäni tässä sinänsä aika vaikean sorttissa juridisessa muotoilussa on kuitenkin löydetty sen kaltaiset sanamuodot, että tätä ristiriitaa ei ole, ja jos olisi, niin eihän hallitus sellaista esitystäkään voisi tänne antaa. Näin muodoin ed. Kekkonen kysymykseen vastaisin, että tämä on linjassa EU-säädösten kanssa.

En tiedä, provosoinko keskustelua liikaa, mutta jos rinnastin urheiluhallit ja kirjaston, se on nimenomaan tähän asiaan kuuluvaa, koska veikkauksivoittovaroista tällä hetkellä rahoitetaan kumpiakkin. Kysymys kuuluu: Jos eduskunta haluaa toisen niistä asettaa tärkeämmäksi kuin toisen,

minä ainakin mielenkiinnolla kuuntelen, mitkä ne perustelut ovat muut kuin se, että aina on ollut näin.

¹⁸ **Irja Tulonen /kok:** Arvoisa puhemies! Hyvää on ensinnäkin se, että arpajaislaki on nyt eduskunnan käsittelyssä. Toinen hyvä asia on se, että lakiesitys on pitkittyneestä käsittelystä johtuen ilmeisesti aika paljon parantunut valmistelun yhteydessä. Se on mainitsemisen arvoinen asia. Hyvä asia on myös se, että arpajaislaissa on pystytty säilyttämään sama peruslinjaus, joka entisessä laissakin oli, eli rahapeliensä katsotaan olevan erityinen liiketoiminnan sektori, jonka alueella ei pidetä suotavana yksityisen voiton tavoittelua. Tämän nojalla arpajaisia ei siis voida pitää minään elinkeinona, vaan tulojen keräämisessä voidaan ainoastaan määrättyillä säädöksillä pelihimoa tyydyttää ja kerätä hyviin tarkoituksiin rahaa. Se on mielestäni juuri arpajaislain tärkeä ja hyvä piirre.

On muistettava, kun on toisenlaisiakin käsitteitä lain valmistelun yhteydessä esitetty, että arpajaislaki lähtee siitä, että todella yhteiskunnalle tulee se kaikki hyöty. Kun muistamme keskustelut EU:n kanssa, hieman jo pelotti se, että arpajaislaki viipyy ja jotain korvaamatonta voi tapahtua. Onneksi näin ei tapahtunut, koska aivan liian isoista summista olisi silloin keskusteltu siltä pohjalta, että eduskunta ei ollut saanut käsitellyksi lakiesitystä.

Jos ajatellaan sitä, kuinka paljon Veikkaus ja Raha-automaattiyhdistys tulouttavat rahaa yhteiskunnalle, ne ovat todella isoja summia. Jos ajatellaan sitten sitä, mitä niillä yhteiskunnassa saadaan, niin olisi aika arvaamatonta, jos tälle arpajaislailla olisi toisin käynyt.

Ministeri ja monet kollegat ovat jo todenneet, että vanha arpajaislaki oli todella vanhentunut ja tämä laki on tullut puitelakina todella tarpeeseen.

On kuitenkin muun muassa yksi asia, joka hieman vielä minua epäilyttää. Se on se, että kun tämä on puitelaki, niin asetuksilla tullaan säätämään hyvin monenlaisia asioita. Toivoisinkin, että valiokunnassa — lähinnä tämä kai kuuluu hallintovalioikunnalle — pitäisi selvittää, kun on näin laajasta lainsäädännöstä kyse kuin arpajaislakikin on, onko todella tämä asetusviidakko tarpeellinen ja olisiko voitu säätää joistakin näistä asioista jo lain tasolla. Itse olisin ollut valmis säätämään edunsaajien prosenttimäärät lakiin. En tiedä, olenko minä modernimpi kuin ministeri

Häkämies, mutta ei minulle tämän arpajaislain käsittelyn yhteydessä kertaakaan tullut omassa mielessäni vastakkainasettelua liikunta vai kulttuuri. Kyllä minä ajattelin kokonaisuutta ja sitä hyvää, mitä näillä rahasummilla saa. Oikeastaan vähän hätkähdin, kun ministeri Häkämies toi tämän mielestäni aika vanhanaikaisen käsityksen täällä esiin. Toivoisin kuitenkin, että valiokunnassa tarkentuisi tämä asia. Tietysti on aika vaikeaa nostaa jotain asetuksen tasolta lain tasolle, mutta kyllä se valiokuntakäsittelyssäkin on mahdollista.

Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin huomiota yhteen asiaan, joka on aika vakava ja josta olen myös ministeri Lindénin kanssa jutellut. Siitä siivstysvaliokunta päätti yksimielisesti ja hyvin voimakastahtoisesti, ja se on kirjastomäärärahojen siirto valtion varoin rahoitettavaksi. Kuluvan vuoden budjetissa kirjastolle on osoitettu vain 23 miljoonaa markkaa verovaroista ja veikkausvoitovaroista kirjastoa rahoitetaan 454 miljoonalla markalla. Ajatelkaapa, mistä ne rahat sitten ykskaks kaivetaan, kun me tiedämme, että Veikkauksen tuotot varovaisenkin arvion mukaan tulevat suhteellisen paljon laskemaan, ellei kansa nyt innostu pelaamaan enemmän ja ellei Veikkauksessa löydetä joitakin uusia pelejä, jotka innostavat ihmisiä veikkaamaan ja niin joko-osuutta kasvattamaan.

Todella toivoisin, että käsiteltäessä talousarvioita, jo vuoden 2001 budjettia, siirryttäisiin ison summan jaosta siihen, että asteittain voitaisiin lisätä valtion osuutta kirjastoille ja toisaalta sinne, mihin veikkaajat haluavat rahaa osoitettavan, sitä jaettaisiin jakoperusteen mukaan. Tästä johtuen, niin kuin täällä on mainittukin, eduskuntahan on joutunut lisäämään liikunnalle rahaa. Niinhän siivstys- ja tiedejaosto yksimielisesti teki eli lisäsi kuluvan vuoden budjettiin sen 15 miljoonaa markkaa. Se ei ole paljon, mutta se on kuitenkin osoitus siitä, että tilanteeseen ei eduskunnan taholta olla tyytyväisiä.

Toivoisin myös, että kirjaston toimintamenoja ei näillä puheilla romutettaisi eikä vähennettäisi, vaan se sama summa, joka veikkausvoitovaroista vähennetään, todella olisi budjetissa valtion omaa rahaa.

Sitten puhun Raha-automaattiyhdistyksen toiminnasta. Me kaikki tiedämme, että esimerkiksi vanhustenhuollon tukemiseen Raha-automaattiyhdistyksen varoja käytetään yli 22 prosenttia. Se on iso määrä ja iso summa. Jopa 96 erilaista

valtakunnallista yleishyödyllistä yhteisöä ja säätiötä saa nauttia Raha-automaattiyhdistyksen rahoista, joten tässä käsitellään hyvin merkityksellistä lakia. Tietysti aika monet niin sanotut kolmannen sektorin toimijat ovat tänä päivänä suorastaan riippuvaisia Raha-automaattiyhdistyksen rahoituksesta. Toivon todella, että pystymme lain avulla selkeyttämään sitä, että Raha-automaattiyhdistys tulee saamaan edelleen sille kuuluvan osuuden.

Tiedämme, että budjettivaroihin ja myös budjetin yleiskatteeksi näitä rahoja käytetään. Toivonkin, että valiokunnat selkeyttävät tämän mielestäni aika oikeudellisenkin suhteen, kuinka paljon yleensä voidaan käyttää Raha-automaattiyhdistyksen varoja budjetin katteeksi. Tämä on mielestäni valiokunnan ja eduskunnan tehtävä selvittää.

Sitten puhun arpajaislain valvonnasta. Ministeri Häkämies sitä hyvin jo selvitti. Varmasti on niin, että sisäasiainministeriöön tarvitaan lisää väkeä, kenties kaksi henkilöä tai useampia. Mielestäni tässä kuitenkin ehkä sekoitetaan kaksi asiaa, ainakin kansalaiset sekoittavat. He soittavat, että kun on ollut veikkauksessa sopupelejä, pankaa arpajaislakiin sellaiset pykälät, että tällaisilta vältytään. Eihän tällaisia asioita voi arpajaislakiin laittaa, ne ovat ihan eri asioita. Mutta varmasti valvonta on tullut nykyisessä laissa paljon paremmaksi kuin aikaisemmassa esityksessä, jossa oli valtiovarainministeriöön perustettavissa varsinainen byroo. Se tuntui aika omituiselta. Parempaan suuntaan on menty.

Arvoisa puhemies! Käytinkin vastauspuheenpuheen arpojaisista, joissa enimmäismyyntihintaa nostetaan niin, että arpojen myyntituotos voi olla 5 000:sta jopa 10 000 markkaan. Se on tietysti hyvä asia monellekin yhdistykselle, joka käyttää varansa hyvin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, mutta varmasti matkan varrella on herännyt huoli siitä, miten toimivat pienet järjestöt, joita ei ole rekisteröity, tai vaikkapa koululuokat, joissa kerätään rahaa aika suuriakin summia luokkaretkiä varten. Se jäi vielä roikkumaan ilmaan. Toivon, että tätä asiaa valiokunnissa vielä mietitään. Ei kai lain tarkoitus kuitenkaan ole tappaa talkoohenkeä.

¹⁹ **Irina Krohn /vihr:** Arvoisa puhemies! Olen joskus aikaisemmin ollut ministeri Häkämiehen kanssa eri mieltä asioista, mutta tällä kertaa olen

erästä hänen esiin nostamastaan kysymyksestä ihan samaa mieltä.

Kysymys kirjastoista ja urheiluhalleista on sikäli olennainen, että jos haluamme siirtää kirjastorahat budjettiin, haluaisin myös keskustelua ja kantoja siitä, haluammeko nostaa budjetin loppusummaa puolella miljardilla lähivuosina, ja jos emme näin halua tehdä, mitkä ovat ne toiminnot, joista puoli miljardia nipistetään. En haluaisi vielä enemmän rahoittaa urheiluhallia, en teatterirakennusta enkä mitään muutakaan ja lisäksi rahoittaa kirjastoa, joka, niin kuin oikein on todettu, on lakisääteinen peruspalvelu, ennen kuin tiedän, että en ole samanaikaisesti kansanedustajana leikkaamassa vielä kaikkia näitäkin arvokkaampaa toimintaa, esimerkiksi lastenpsykiatria. Ne ovat lopulta budjetissa käsiteltävinä. Keskustelu on mielestäni tärkeä ja mielenkiintoinen, mutta toivoisin, että kun puhutaan kirjastojen määrärahoista, samalla otettaisiin kantaa budjetin loppusummaan.

Mieleeni tuli, kun mietitään, miten kansa saataisiin enemmän veikkaamaan, että perusrakenne on erinomainen, kun ihmisen viettelämää kannavoidsaan yhteisöllisyyteen ja yhteiskunnan rakentamiseen. Kun tänään oli Helsingin Sanomissa kuva BasWaren osakeantiin jonottajista, ajattelin, että jos olisi jokin sellainen veikkauspeli, missä ihmiset voisivat arvioida, miten teknologiaosakkeiden pörssikurssit nousevat ja laskevat, niin voisi osallistua pörssihiumaan ja suorastaan pörssikeinotteluun Veikkauksen kautta ilman, että oikeastaan koskisi itse osakkeisiin. Luulen, että se voisi olla uudenlainen pelimuoto, josta voitaisiin jälleen saada viettienergiaa yhteiskunnan rakentamiseen.

Oma näkemykseni on, että veikkausvoittorahat ovat niitä ydinrahoja, joilla rakennamme kansalaisyhteiskuntaa. Kansalaisten maksamilla verovarjoilla rakennetaan ehkä enemmän julkisen vallan hyvinvointivaltiota, mutta vapaaehtoisissa veikkausvoittovaroissa viettienergia on valjastettu yhteisöllisyyteen ja yhteiseen hyvään. On hyvin tärkeää puhua siitä, mitkä ovat niitä yleishyödyllisiä asioita, joita tällä halutaan tukea. Liikunta, kulttuuri, tiede ja nuoriso ovat tietyn ajan arvovalintoja. Itse olen sitä mieltä ja monet muutkin tahot sekä ehkä myös meidän kansainväliset sitouksemme velvoittaisivat, että näiden rinnalle pitäisi tulla uusia tahoja. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, puolimiljoonainen Naisjärjestöjen Keskusliitto sekä eduskunnan nais-

verkosto ovat esittäneet, että edunsaajien joukkoon lisättäisiin tasa-arvotyö tai ihmisoikeus- ja tasa-arvotyö. Haluan tätä asiaa tässä perustella, kun huomaan, että hallituksen esityksen perusteissa on tähän asiaan kiinnitetty huomiota, mutta käsittely asiaa virheellisesti ja annettu virheellistä lisäinformaatiota.

Suomihan on solminut kansainvälisen naisten syrjinnän kieltämisen sopimuksen, niin kutsutun Cedaw-sopimuksen, joka velvoittaa kohtelemaan naisia ja miehiä yhdenvertaisesti ja lisäksi edistämään naisten osallistumista yhteiskuntaan. Nämä ovat kaikki kalvolla, jonka voin toimittaa halukkaille, joten en tässä rupea niitä lukemaan. Samoin hallitus on itse sitoutunut siihen, että se tarkastelisi kaikkia uusia lainsäädäntöhankkeita sen kannalta, miten se vaikuttaa miesten ja naisten tasa-arvoon.

Tätä hanketta, kummallista kyllä, ei ole arvioitu näin. Se, mitä tässä kerrotaan näistä naisjärjestöjen toiveista, on esitetty virheellisesti. Naisjärjestöt eivät ole pyytäneet rahaa siihen, että he ovat naisia, vaan koska yhteiskunnallisesti arvokkaaksi yleisesti tunnustettu päämäärä, tasa-arvon lisääminen yhteiskunnassa, on yksi tällainen yleishyödyllinen päämäärä. Jos Paasikiviseura, urheiluseura tai joku muu tekee tasa-arvotyötä, se voisi luonnollisesti tätä rahaa saada, vaikka kaikki jäsenet olisivat miehiä. Raha ei olisi sidottu sukupuoleen, vaan siihen arvokkaaksi, yhteiseksi koettuun päämäärään.

Tässä tasa-arvopäämäärässä sen lisäksi, että Suomi on siihen itse sitoutunut kansainvälisesti ja nykyään Cedaw-sopimus on meidän lakikirjamme osana, haluaisin muistuttaa arvoisia edustajia siitä, että ne maat, missä miehet ja naiset osallistuvat hyvin yhtäläisesti päätöksentekoon, ovat sattumalta myös juuri niitä samoja maita, jotka me koemme hyvän elämänlaadun maiksi. Näitä ovat Pohjoismaat, Hollanti tai vaikkapa Saksa. Tasa-arvon perimmäinen päämäärä ei ole siirtää miesten nykyistä valtaa naisille, vaan luoda niin miehille kuin naisille yhteistä hyvää elämää. Tämä tuntuu näin toimivan. Toivoisinkin, kun helposti tätä vastakkainasettelua miesten ja naisten tavoitteissa nähdään, että unohdettaisiin se, että me olemme toisillemme miehiä ja naisia, tämä parisuhdeaspekti, ja muistaisimme, että me olemme miehiä ja naisia ja toisillemme myös veljiä ja sisaria, lastemme vanhempia ja omien vanhempiemme lapsia. Siis miehet ja naiset ovat yhteiskunnassa aina limittäytyneet; on tämmöi-

siä hyviäkin ihmissuhteita sen lisäksi, että on tietysti myös paljon jännitteitä.

Hallituksen esitys toteaa ensin virheellisesti, mitä naisjärjestöt ovat vaatineet. Eli ne eivät ole vaatineet rahaa naisjärjestötoimintaan, vaan tasa-arvotoimintaan. Esitys toteaa lisäksi, että veikkausvoittovaroista on vuosittain annettu naisjärjestötoimintaan. Soitin opetusministeriöön ja yritin kysyä, mikä on tämä tasa-arvotoiminta, jolle on rahaa jaettu, ja minulle kerrottiin, että tämä haravahakujärjestelmä, joka näitä rahansaajia etsii, ei tunne naiskäsitetä eikä tasa-arvokäsitetä, jolloin tätä tietoa olisi hyvin vaikea löytää. Eli huomasi, että mainstream- ja läpäisyperiaatteet eivät ainakaan vielä ole tietokoneohjelmiin saakka edenneet tässä yhteiskunnassa. Seuraavaksi kuulin, että tällä virkamiehellä oli noin 153 sivua tulostettuna, josta hän sitten kysyi minulta, mitä avainsanoja etsii. Minä täällä sanon, että jos lainvalmistelijana olen tehnyt tämän perusteellisen työn, olisi ollut hauska saada siitä lähempiä tietoja.

Löysin sitten joitakin hankkeita tämän kymmenen vuoden ajalta. Kaksi hanketta ovat Raivoisten Ruusujen hankkeita: veikkausvoittovaroista on annettu 35 000 markkaa Oresteia-projektiin ja 200 000 markkaa Raamattu-projekteihin. Nämä ovat vuodelta 92 ja 90. Sitten on Naisjärjestöt yhteistyössä Nytkiksen 10-vuotishistoriikkiin valmistamiseen annettu 50 000 markkaa vuonna 98. Näitä voi ehkä jollakin tavalla pitää tämmöisinä tasa-arvotyötä edistävänä projektina. Tämmöistä vuosittaista jatkumoa, joka hallituksen esityksen perusteissa on, en ole löytänyt. Mahdollista on, että sillä on tarkoitettu naisten liikuntatoimintaa, joka saa rahaa, koska naiset liikkuvat siinä kuin miehetkin, mutta se ehkä ei ole varsinaisesti tätä tarkoitettua tasa-arvon edistämistä, jota tasa-arvoasiain neuvottelukunta ja Naisjärjestöjen Keskusliitto ja naisverkosto ovat esittäneet.

Ehdotankin, että tämä arpajaislakiesitys lähetettäisiin myös lausunnonlehdelle meidän uudelleen nimetetylle työasiainvaliokunnallemme, koska todella tämän arpajaislain yhteydessä on ollut monta asiaa, joista on keskusteltu, ja tämä tasa-arvotyökin on tullut monessa otteessa esitetyksi, mutta kuitenkin hallituksen esityksen perusteissa se on käsitetty virheelliseksi, vaikka edellinen hallitus, jossa oli sama kokoonpano poliittisesti kuin nyt, tasa-arvo-ohjelmassaan puhui,

että pitää selvittää tämä naisjärjestöjen tuen vaki-naistaminen.

Todella, arvon edustajat, naisjärjestöjen tai miesjärjestöjen tasa-arvotyöhön haluama summa on varmaan, niin kuin on puhuttu, noin 5 miljardia vuosittain. Jos ajatellaan, että kansalaisista on puolet naisia ja heidän elinoloissaan ei ole vielä saavutettu tasa-arvoa, niin tämä asia pitää hoitaa. On tietysti muita keinoja hoitaa se kuin arpajaislaki, se voidaan tietysti panna sinne budjettivaroihin kirjastojen lisäksi ja nostaa budjetin loppusummaa 505 miljoonalla markalla. Mutta todella haluaisin ainakin itse tarkempaa tietoa siitä, miten toteutuvat nämä Suomen solmimat kansainväliset sopimukset, joissa sitoudutaan naisten aseman parantamiseen, ja miten, kun puhutaan naisten ja miesten mahdollisuudesta osallistua esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan rakentamiseen, se asia on hoidettu, kun tämäkään lakiesitys ei anna vihreätä valoa.

²⁰ **Jari Koskinen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Krohnin puheenvuoron pohjalta pari huomiota. Ensinnäkin veikkausvoittovaroja jaetaan muun muassa valtakunnallisille liikuntajärjestöille avustuksina. On olemassa erilaiset tulohajautusperusteet näille liikuntajärjestöille, ja yhtenä perusteena ovat myös tasa-arvokysymykset. Jos liikuntajärjestössä noudatetaan tasa-arvoa sillä tavoin kuin nyt yleisesti ymmärretään tasa-arvosta puhuttaessa, myös liikuntajärjestöjen avustusrahoissa tämä asia huomioidaan.

Toinen asia, joka on tasa-arvon kannalta ehkä merkittävämpi, on se, että koska tulohajautuskriteereissä myös lapset ja nuoret ovat aivan erityisessä asemassa, on aivan sama, onko järjestöissä tyttöjä tai poikia. Pääasia on, että liikuntamäärärahoilla yleensä liikutetaan nuoria ja lapsia riippumatta siitä, mitä sukupuolta he ovat; pääasia, että liikkuvat ja liikkuvat mahdollisimman paljon.

Vielä yksi asia, arvoisa puhemies! Vastustan tämän tyyppistä ajattelumallia, että nyt näitä vähäiä rahoja, joista muutenkin jo vähän kinataan liiaksikin, ruvettaisiin jakamaan joihinkin uusiin kohteisiin. Voisi olla, että lopputuloksena olisi se, että kukaan ei saisi kovinkaan paljon eikä myöskään niitä hyviä asioita, joita näillä rahoilla pyritään edistämään, voitaisi toteuttaa, jos ne leviteltäisiin sinne sun tänne. Mielestäni parempi olisi se, että pysyttäisiin nykyisissä edunsaajissa

ja koetettaisiin ehkä sitä pottia vähän kasvattaa ja sitä kautta ohjata varoja niihin hyviin tarkoituksiin.

²¹ **Susanna Huovinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Miesten ja naisten tasa-arvo on varmasti sellainen asia, joka ei aivan heti valmiiksi tule. Tasa-arvo on samalla sellainen asia, joka sisältää ainakin minun näemykseni mukaan myös muita аспектеja kuin miesten ja naisten tasa-arvon. Voimme ajatella, että esimerkiksi tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa on valtavia monikulttuurisuuden haasteita, jotka myös täytyy ottaa vastaan. Liikuntajärjestöistä sen verran tiedän, että niissä on kyllä paljon tehty tasa-arvotyötä. Viimeksi viime viikolla ministeri Lindén luovutti muistaakseni Piikkarit-palkinnon, joka nimenomaan myönnetään liikunnan alalla tehdystä tasa-arvotyöstä. Samoin nuorisjärjestöt tekevät omalla sarallaan tasa-arvotyötä aivan normaalin järjestyksen merkeissä.

Myös itse pidän erittäin vaarallisena sitä, että lähdetään laajentamaan edunsaajien joukkoa. Kyllä sieltä varmasti löytyy monia muitakin tärkeitä ryhmiä, jotka ovat mukana vaatimassa rahaa. Toivoisin, että tämä tärkeä asia voitaisiin hoitaa jotakin muuta kautta.

²² **Margareta Pietikäinen /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Krohn on aivan oikealla asialla ja mielestäni myös tämän lakiesityksen 17 §:ään pitäisi saada seuraava lisäys: "tasa-arvon mutta myöskin ihmisoikeuksien edistämiseen".

Kun puhutaan tasa-arvosta, mielestäni voisi olla ja pitäisikin olla kysymys paljon laajemmasta kysymyksestä kuin siitä, onko liikunnassa ja liikunnan eri muodoissa ja mahdollisuuksissa tasa-arvoa. On monta kipeätä asiaa, joihin nyt olisi syytä puuttua ja joihin tarvitaan ehdottomasti lisää rahaa. Mainitsen vaikka naisiin kohdistuvan väkivallan. Esimerkiksi Tilastokeskuksen tekemässä tutkimuksessa "Usko, toivo, hakuus" todetaan, että miesten naisille tekemä väkivalta kertoo erittäin karua kieltä tämän päivän Suomesta. Siinä todetaan myös, että nainen on väkivallan uhri joka viidennessä perheessä ja että tämän lisäksi miehet pahoinpitelevät vaimojaan noin puoli miljoonaa kertaa vuodessa. Tarvitaan rahaa valistukseen ja ennaltaehkäisyyn. Minusta ajatus siitä, että meidän uusi tasa-arvovaliokun-

tamme saisi antaa tästä lausunnon, on ihan kannatettava esitys sekín.

²³ **Irina Krohn /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jari Koskiselle toteaisin, että on ehkä outo sanavalinta sanoa, että pannaan rahaa sinne sun tänne, jos puhutaan 52 prosentista Suomen kansalaisia. Myöskään nämä rahasumat eivät ole hyvin pieniä. Kokonaissumma veikkausvoittovaroista on 2 miljardia. Summa on erittäin suuri, jos ajatellaan, että tuloveron tuotto on vain 68 miljardia. Nämä ovat juuri ne summat, joilla rakennetaan kansalaisyhteiskuntaa. Niin kuin totesin ja toivoin, nämä rahat voidaan minun puolestani laittaa myös budjettiin. Ne eivät ole sinne tulleet huolimatta tasa-arvo-ohjelmista.

Kun nimenomaan veikkaustoimintaa perustellaan yleishyödyllisenä toimintana, tietysti sen pitäisi olla sitä toimintaa, jota sillä hetkellä yhteiskunnassa pidetään yleishyödyllisenä. Suomen kansainväliset sopimukset nimenomaan ovat nostaneet sukupuolten välisen tasa-arvon erityisasemaan. Naisverkoston alkuperäinen esitys, jota olemme yrittäneet viestittää eteenpäin, on todella ihmisoikeuksien ja tasa-arvon edistäminen. Siinä ovat tietysti silloin mukana rasismien vastainen toiminta, vammaisten tasa-arvo ja kaikki nämä muut tärkeät aspektit, joten se ei ole vain miesten ja naisten tasa-arvoa. Mutta kansainväliset sopimuksemme nimenomaan pakottavat meidät edistämään naisten asiaa.

Lisäksi olen tietoinen liikunnassa tehdyistä tärkeistä tasa-arvotavoitteista. Naiset liikkuvat vielä omilla rahoillaan, miehet järjestöissä yhteiskunnan varoilla, mutta puhuin juuri siitä, ettei löytynyt opetusministeriön urheilun ulkopuolisista järjestöistä lakiesityksessä mainittuja vuosittain tasa-arvotyöhön etua saavia järjestöjä. Esityksen perusteluissa oli virhe. Sen yritin viestittää enkä lainkaan kiistä sitä, että on varmaan edistystä tapahtunut.

²⁴ **Katja Syvärinen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Irina Krohn kiinnitti aivan oikeaan asiaan huomiota. Todellakin hallitusohjelmassa luvataan tarkastella päätöksiä erikseen naisten ja miesten kannalta, mutta silloin kun tehdään niin kuin ed. Krohn oli tehnyt, katsotaan näitä päätöksiä, näyttää siltä, niin kuin näyttää, että naiset eivät sieltä todellakaan saa sitä osaa, joka naisille kuuluu.

Olennaista tässä on nimenomaan se, että ensinnäkin tässä lakiesityksessä olevat virheelliset perusteet korjataan. Ja käy tässä prosessissa miten tahansa arpajaislain osalta, niin joka tapauksessa naisjärjestöjen rahoitus on turvattava, ja siitä tämän salin pitää pitää huoli.

²⁵ **Pertti Hemmilä /kok**: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä uudeksi arpajaislaiksi on koottu hajallaan olevat säännökset yhdeksi laiksi. Se on sinällään lupakäytäntöä paljonkin selkeyttävä asia. Kun arpajaiset ja niiden sallitut toimeenpanomuodot on laissa tyhjentävästi luoteltu, on valvontakin helpommin toteutettavissa. Hallituksen esitys kuitenkin myös tiukentaa ennestään varsin tarkoin säädeltyä arpajais- ja rahapeloimintaa, mikä ei ole kuitenkaan välttämättä pelkästään hyvä asia. Koska tämä lainsäädännön alue on kansallisesti päätettävissä ja EU:ssa ei ole yhteisesti sovittua arpajaisia koskevaa lainsäädäntöä, toivoisin, että arpajaisia voitaisiin toteuttaa hieman vähemmälläkin sääntelyllä.

Tavara-arpajaisien lupa-asioista ja toimeenpanon valvonnasta vastaisi esityksen mukaan toimeenpanopaikan kihlakunnan poliisilaitos. Perusteluna tälle käytetään poliisin maanlaajuista toimipaikkaverkkoa ja paikallista asiantuntevasta tavara-arpajaisluvan myöntämiseen ja peruuttamiseen. Poliisin nykyisillä henkilöstöresursseilla herää kysymys siitä, onko meillä varaa sitoa poliisin ennestäänkin vähäisiä voimavaroja tämän kaltaisiin tehtäviin.

Arvoisa puhemies! On hyvä asia, että pienarvajaisien käsitettä esitetään laajennettavaksi koskemaan arpajaisia, joissa arpojen yhteenlaskettu myyntihinta on enintään 10 000 markkaa nykyisen 5 000 markan sijasta. Mielestäni kyse on näiden arpajaisien osalta niin pienimuotoisesta toiminnasta, että niiden toimeenpano saisi olla rekisteröityjen yhdistysten ja säätiöiden subjektiivinen oikeus, toisin kuin lakiesityksessä ehdotetaan. Uusien yhdistysten ei ole mahdollista osoittaa toiminnan vakiintuneisuutta tilinpäätöksillä ja toimintakertomuksilla. Kuitenkin uudet yhdistykset tarvitsevat toimintansa käynnistämiseen ja myös tunnetuksi tekemiseen arpajaisien kaltaisia toimintamuotoja. Tällä perusteella toiminnan vakiintumisen vaatimus ei ole kohtuullinen uusien yhdistyksiä kohtaan.

Veikkausvoittovaroista jaetuista avustuksista on viime vuosina yhä suurempi osa käytetty kulttuurin tukemiseen urheilun kustannuksella. Ny-

kyisin urheilu ja liikunta saavat vähemmän tukea kuin ne ovat saaneet takavuosina. Tämä on urheiluseurojen osalta johtanut talkootöiden lisääntymiseen ja erilaisiin rahankeruutempauksiin vapaaehtoisvoimin. Arpajaiset ovat yksi hyvä keino kerätä rahaa seurojen toiminnan tukemiseen. Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys ei ainakaan vähennä arpajaisten järjestämiseen liittyvää byrokratiaa. Erilaisissa yhdistyksissä vapaaehtoistyöhön osallistuvia henkilöitä ei pitäisi tarpeettomasti kuormittaa monimutkaistamalla varainhankinnan sääntelyä.

Arvoisa puhemies! Yleishyödyllisyyden vaatimus on lakiesityksessä ylikorostunut, vaikka onkin ymmärrettävää, että arpajaisten tuottojen käytön tulee olla valvottua ja määriteltyä. Pienarpajaisten osalta olisi mielestäni perusteltua antaa yhdistyksen sääntöjensä puitteissa päättää arpajaisten tuoton käytöstä. Tuotto voitaisiin tällöin käyttää myös yleisesti hyväksyttävään tarkoitukseen, joka ei sinänsä täytä lakiesityksessä määriteltyä yleishyödyllisyyden kriteerejä.

Luvanvaraisten arpajaisten osalta tuottojen käytön valvonta on myös niin hyvin järjestetty, että väärinkäytöksiä tuskin ilmenisi, vaikka yleishyödyllisyyden vaatimuksesta hieman tinnittäisiinkin.

²⁶ **Pirkko Peltomo /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle arpajaislaiksi on mielestäni kokonaisuudessaan melko onnistunut, onhan sitä hivutettu tässä jo kuutisen vuotta. Ansiokasta esityksessä on muun muassa se, että se puuttuu etenkin televisiossa viime aikoina yleistyneisiin arpajaisten kaltaisiin kilpailuihin ja peleihin, joihin osallistutaan soittamalla erityismaksulliseen palvelupuhelnumeroon. Erityismaksuista kertyvistä tuloista hyötyvät kilpailuja tai pelejä toimeenpanevat yritykset, telepalveluyritykset ja puhelin-yhtiöt.

Maksulliseen palvelupuhelnumeroon soittamiseen perustuvien kilpailujen ja pelien järjestäminen on uudessa lakiesityksessä kielletty, mitä pidän oikeana ratkaisuna. Puhelinlaskuistahan on tullut yleisimpiä maksuhäiriöiden syitä. Vaikka maksulliset palvelunumerot ovatkin vain osasyypuhelinlaskujen kasvamiseen, maksullisiin palvelunumeroihin soittamiseen perustuvissa kilpailuissa pyörii kuitenkin satoja tuhansia markkoja.

Kun arpajaisiin osallistuminen velaksi on ollut ja on myös uudessa lakiesityksessä kiellettyä,

olisi epäjohdonmukaista, jos velaksi osallistuminen — puhelinlaskuthan tulevat vasta jälkikäteen — palvelunumeroiden kautta käytäviin kilpailuihin olisi sallittua.

Palvelupuhelinnumeroiden käyttöön perustuvat kilpailut ovat ristiriidassa myös sen periaatteen kanssa, että arpajaistoiminnan hyväksyminen perustuu merkittävässä määrin arpajaisten tuottojen ohjaamiseen yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Palvelupuhelumaksuista saatavat rahat ohjautuvat pelien järjestäjille, telepalveluyrityksille ja puhelin-yhtiöille. Uudet pelit kilpailevat perinteisten rahapelienvuonahaltijoiden, kuten Oy Veikkaus Ab:n, Raha-automaattiyhdistyksen ja Suomen Hippos ry:n, pelien kanssa, joiden voitot ohjautuvat yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Enenevä määrä markkoja ohjautuu siis peleihin, joilla voi olla samoja sosiaalisia haittoja kuin muillakin rahapeleillä mutta joiden tuotot eivät ohjaudu yhteiskunnan hyväksi. Palvelupuhelimen käyttöön perustuvien arpajaisten kaltaisiin kilpailuihin on siksi syytä puuttua.

Lakiesityksen vahvuuksia on myös se, että esitys ei uudistuksista huolimatta järkytä luvanhaltijoiden vakiintuneita suhteita. Esimerkiksi jako, jonka mukaan kerroinpelit siirtyvät Hipposille raviveikkausten jäädessä Veikkaukselle, on mielestäni kohdallaan.

Sitä vastoin voidaan kysyä, onko ajan hengen mukaista, että keskushallintoa paisutetaan siten kuin uudessa laissa on kaavailtu. Valvontakoneiston kehittäminen on sinänsä myönteinen asia, sillä onhan kyseenalaista, että Veikkauksen pelitoiminnan valvojat, jotka suorittavat myös eräitä arvontoja, ratkaisevat myös mahdolliset protestit. Mutta eikö kevyempi organisaatio-uudistus riittäisi?

Ehdotuksen mukaan valvonnan uudelleenorganisointi edellyttäisi muutamien virkojen perustamista. Lisäksi olisi palkattava useita sivutoimisia valvojia totepelejä varten. Virkojen perustamisesta valtiolle aiheutuvat kustannukset olisivat vuosittain ehkä parisen miljoonaa markkaa, minkä rahapeliyhteisöt korvaisivat valtiolle. Rahapeliyhteisöjen hallintoa paisutettaessa olisikin muistettava, että kasvavat kustannukset tulevat pienentämään niiden tuottoa, mistä viime kädessä kärsivät edunsaajat.

Voidaan kysyä, onko meillä varaa kustannusten massiiviseen kasvattamiseen tilanteessa, jossa voittovaroja on jo vuosia käytetty myös budjetin yleiskatteeksi. Täällä on jo usea edustaja tuo-

nut esille kirjastojen tilanteen. Yhä suuremman osan veikkausvoittovaroista valtio on käyttänyt kirjastojen valtionosuuksien rahoittamiseen viime aikoina, vaikka kirjastopalvelujen lakisääteisinä tulisi mielestäni kuulua normaalin budjetti-rahoituksen piiriin. Siksi olisikin pikaisesti palatava käytäntöön, jossa kirjastot saavat oman osuutensa valtion budjetista eivätkä veikkausvoittovaroista.

Puhemies! Uudessa lakiesityksessä ei määritellä eri edunsaajien jakosuhdetta. Siinä todetaan ainoastaan, että jakosuhteesta voidaan säätää asetuksella. Se, ettei laki puutu jakosuhteisiin, on viime vuosien kehityksen valossa kylläkin johdonmukaista, onhan nykyisen asetuksen määrittelemät jakosuhteet kumottu valtion budjetissa jo useana vuonna, mutta se on edunsaajien kannalta kiusallista. Esimerkiksi veikkausvoittovarojen jaossa on koko vuosikymmenen kasvu liikunnan osalta leikkautunut. Vaikka Veikkauksen tuotot ovat vuosikymmenessä kaksinkertaistuneet, liikunnan markkamääräinen tuki on edelleen vuoden 1990 tasolla. Suunta on ollut edelleen laskeva. Kun liikunnan osuus vuonna 1996 oli 24 prosenttia ja nuorisotyön 6,4 prosenttia, olivat vastaavat prosenttiluvut vuonna 1998 enää 21,5 ja 5,1.

Vaikka taiteen ja kulttuurin osuus on näennäisesti kasvanut, tuotot eivät ole tosiasiaa ohjautuneet myöskään taiteilijoille, sillä kuningasosuus jaettavista markoista on ohjautunut kirjastoille. Ellei jakosuhteista säädetä lailla — esityksessähän on mainittu vain, että asiasta voidaan säätää asetuksella — on vaarana, että liikunnan ja nuorisotyön osuus tulee edelleen hupenemaan. Näiden sektoreiden unohtaminen ei ole nykypäivänä kuitenkaan järkevää. Nuoret ovat yhä huonokuntoisempia ja yhä suuremmalla osalla on psyykkisiä ongelmia ja yhä useampi on syrjäytymässä. Tämä tulisi muistaa myös päätöksenteossa.

Arvoisa puhemies! Ajatus laillisen pelitoiminnan kontrolloimisesta Internetissä on sinänsä hyvä, joskin kontrollointi voi käytännössä olla vaikeaa. Rajojen asettamiseen pitää mielestäni kuitenkin pyrkiä, sillä kysymys on myös kansallisten rahapeliyhteisöjen kilpailuaseman suojelemisesta. Ehdotuksessa ajatuksena on estää peliyhtiöitä ulottamasta pelien myyntiä maan rajojen ulkopuolelle ilman vastaanottavan maan suostumusta. Muistuttaisin kuitenkin, että sopimusten on toimittava molempiin suuntiin. Jos esimerkik-

si englantilainen, espanjalainen tai amerikkalainen peliyhtiö, jonka volyyymi kotimaassaan on jo aivan eri luokkaa kuin vastaavan suomalaisen yhtiön, tuo peliään meille, olisi siihen puututtava ankarasti, muuten laki rajoittaa omia peliyhtiöitämme mutta ei suojele niitä. Kansalliselta kannalta tällaisessa lainsäädännössä ei olisi ajatusta.

Toinen asia on sitten hyvin toimivat kansainvälisiin sopimuksiin perustuvat pelit, kuten pohjoismainen Viking-lotto, joista on myönteisiä kokemuksia. Tällaisten sopimuksiin perustuvien kansainvälisten pelien salliminen ja kontrolloimattoman pelikaupan estäminen on varmasti hyvä linja.

²⁷ **Ilkka Kanerva /kok:** Arvoisa puhemies! Lain lähetekeskustelussa tähän asti käytetyt puheenvuorot tuovat aika hyvän perustelun sille näkemykselle, jonka mukaan kyseessä on poikkeuksellisen tärkeä suomalaista yhteiskuntaa muovaava, keskeinen ja monia intressipiirejä kattava lakiesitys. Lain päätehtävänä on perimmiltään tietysti vahvistaa rahapelialan käytännön todellisuus sen kaltaiseksi, että toimintaympäristömme tänä päivänä sitä käytännössä edustaa kaikkine siihen liittyvine piirteineen.

Nyt on olennaista tietysti eduskunnan kannalta se, että me emme kauhean pitkälle jää vatkaamaan lakiesityksen pitkää valmisteluprosessia. Sillä on oma historiansa, ja se kiinnostaa enää vain tietysti niitä, jotka ovat ehkä osallisia siinä, mutta eduskunnassa lakiesityksen käsittely toivottavasti saa olennaisesti ripeämmän, reippaamman ja ryhdikkäämmän käsittelyn. Toivon, että eduskunta saa arpajaislain käsittelyn kautta hyväksytyksi tämän yhteiskunnallisesti merkittävän lakiesityksen ripeällä ja tyylikkäällä tavalla.

Tässä salissa on varsin tuttua, että arpajaislain ympärillä käydään keskustelua. Sitä ei kannata ihmetellä ja oudoksua, koska kyseessä on suomalaista yhteiskuntaa olennaisesti muovaava lainsäädäntö sitä kautta, että kansalaisyhteiskunnan perustan taloudellinen panos on tavallaan silloin tarkasteltavana näitä lakiesityksiä ja niiden rahoitusosuuksia arvioitaessa. Rahapelitoiminnan kautta kyetään yhteiskunnalle saamaan erittäin tärkeisiin tarkoitukseen sellaista taloudellista perustaa, joka ilman tämän kaltaista mallia muuttaisi yhteiskuntamme perusluonnetta radikaalilla tavalla. 4—5 miljardia markkaa vuositasolla tätä kautta yhteiskunnalle saatuna merkitsee sitä, että rahapelitoiminnan tuotolla on valtava yhteiskun-

nallinen vaikutus kansalaisyhteiskunnan muotoutumiseen ja sen toimintaedellytysten verevään toteutumiseen.

Me tiedämme, että Raha-automaattiyhdistys hoitaa tehokkaalla tavalla sosiaalialan palveluita, jotka ovat monille kansalaisryhmille erittäin korvaamattomia. Me tiedämme, että Veikkauksen tuotolla hoidetaan urheilun, taiteen, tieteen ja nuorisotyön hyväksi panoksia, joita millään muulla tavalla ei ole ajateltavissa katettaviksi. Kansainvälistyvässä maailmassa juuri tämä, laajasti tulkiten kansallisen kulttuurimme, sen sektorin hyvinvointi ja menestys, on meille suomalaisille olennainen kansallinen identiteetikysymys. Meidän oma kansallinen luovuutemme, meidän oma kansallinen itsetuntonne ja myönteiset suomalaisuuteen liittyvät piirteemme kasvavat tietysti kansallisen kulttuurimme perustasta. Kansalliseen kulttuuriin lasken silloin tietysti tieteen ja taiteen rinnalla yhtä lailla yhteiskuntamme peruspilteisiin kuuluvan liikunta- ja nuorisokasvatustyön.

On sanottava, että suomalaista koskettaa todella positiivisesti tietysti esimerkiksi meidän suomalaisten menestys maailmalla. Sen me tunnemme monista, lukuisista eri asiayhteyksistä. Tuntemme, mitä meille kaikille merkitsee Karita Mattila. Seuraamme itse kukin omalta kannaltamme myös emotionaalisella tasolla Nokian menestystarinaa. Tiedämme, millä tavalla Aki Parviainen sävähdyttää suomalaisia, urheilua ymmärtävää kansaa. Tiedämme varsin hyvin ja seuraamme likipitään päivittäisissä uutislahetyksissä, mitä Linus Torvaldsin kautta on saatu maailmalle viritettyä. Toisaalta kaiken tämän sektorin merkittävyyttä kuvaa se valtava suomalainen talkootyö, korvauksetta suoritettava työpanos, urheilun ja taiteenkin alalla erityisesti suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden turvaamiseksi nuorisoamme tukien. Esimerkiksi urheiluseurat tekevät valtavan arvokasta työtä toisaalta liikuntaharrastusten ylläpitämisessä ja niiden lisäämisessä sekä toisaalta sen identiteetin luomisessa, jossa paikallisella tasolla ihmiset samastuvat näihin yhteisiin.

Kansallisen kulttuurin alueella me rakennamme identiteettiä ja positiivista tervettä suomalaista itsetuntoa ja yhteistunnetta. Ne taas ovat päivän päivältä tärkeämpiä ominaisuuksia kansainvälistyvässä, monikulttuuristuvassa toimintaympäristössä. Tästä syystä veikkausvarojen kohteet —

urheilu, tiede, taide ja nuorisotyö — ovat olennaisia, juuri niin kuin ed. Huovinen äsken totesi.

Tietenkin urheilua, tiedettä, taidetta ja nuorisotyötä voitaisiin tukea myöskin pelkästään budjettivaroin. Teoreettisesti ottaen se on tietysti hyvin luonnollinenkin vaihtoehto, mutta suomalaisen yhteiskunnan onneksi näin ei Suomessa kuitenkaan toimita, sillä juuri Veikkauksen tuoton, veikkausvarojen, kasvu on mahdollistanut sen, että urheilun, tieteen, taiteen ja nuorisotyön saamaa tukea on voitu jatkuvasti kasvattaa pitkällä aikavälillä selkeästi enemmän kuin sitä olisi voitu varmastikaan budjetinvaraisesti rahoitettuna tehdä. Toisin sanoen yleiseltä kannalta katsottuna veikkausvarat ovat turvanneet kasvun. Tunnemme Veikkauksen tapauksen paremmin kuin Raha-automaattiyhdistyksen tilanteen, mutta oletan, että tilanne tässä suhteessa on myös siellä puolella täysin identtinen.

Veikkausvarojen kuuden vuosikymmenen historiassa on, arvoisa puhemies, yksi huonosti veikkausvarojen periaatteeseen sopiva jakso. Se on 1990-luku. Tuon vuosikymmenen aikana, viime vuosikymmenen kuluessa, Veikkauksen tuotto kasvoi nopeammin kuin koskaan aikaisemmin. Itse asiassa se enemmän kuin kaksinkertaistui 90-luvun vuosien myötä. Silti veikkausvarojen edunsaajat eivät käytännössä juurikaan kasvusta päässeet millään muotoa hyötymään. 1990-luvun lamatalkoissa on vastaansanomattoman selvää, että veikkausvarojen edunsaajat eivät voineet olla erilaisessa asemassa muuhun yhteiskuntaan nähden. Säästöruvia ymmärrettävistä syistä kiristettiin. Ei käytetty vain juustohöylää, vaan myöskin krouvimpia menetelmiä jouduttiin ottamaan käyttöön. Tämä oli tietysti yhteiskunnan kokonaishallittavuuden kannalta ehdottoman perusteltua ja oikein.

Mutta taloudellisen tilanteen asetuttua uralle, joka on koko läntisen Euroopan maiden joukossa vertaansa vailla, ehkä Irlannin tapausta lukuun ottamatta, on veikkausvarojen suhteen jäänyt lamavuosilta sama sävel kuitenkin päälle. Veikkausvarojen edunsaajien piiriin on otettu täällä kerrotulla tavalla mukaan yhä uusia lakisääteisiä menokohteita ja jopa samalla kokonaan uusia edunsaajasektoreitakin. Toisin sanoen tuo 90-luvun alun mentaliteetti on jäänyt varjona vaivaamaan 2000-luvunkin sommitelmia.

Kehityksessä on käynyt siis niin, että Veikkauksen positiivinen kehitys ei näykään edunsaajapuolella. Taiteen puolella veikkausvarojen pää-

paino on siirtynyt vahvasti, jopa yli 60-prosenttisesti kai, lakisääteisten menojen kattamiseen. Nuorisotyö on kaiken kaikkiaan menettänyt tässä kehityksessä mahdollisuuksiaan, ja eritoten urheilua on pidetty viime vuosikymmenen aikana kuristusotteessa, joka ei ole mahdollistanut urheilu- ja liikuntatoimintojen intensiivistä kehittämistä. Urheilun osuus on asetuksenmukaisesta 36,6 prosentista pudonnut melko lailla järkähtämättömälläkin tavalla viime vuosien myötä vain viidenneksen tasoon.

Kuten todettiin, veikkausvaroista on ryhdytty maksamaan valtionosuutta aivan uusille edunsaajatahoille, tässä tapauksessa kirjastotoimelle. Tänä vuonna kirjastot saavat valtiolta jo yli 500 miljoonaa markkaa sellaisia rahoja, joihin lainsäädännöllinen perustamme antaa osoitteeksi urheilun, tieteen, taiteen ja nuorisotyön.

Jokainen suomalainen tuntee ja tietää kirjastoimen merkityksen ja haluaa taatusti olla siinä joukkueessa mukana, joka puolustaa suomalaisen yhteiskunnan tätä puolta. Mutta tämän kuntien palvelutoimeen selkeästi liittyvän sektorin upottaminen veikkausvoittovaroihin toimii negatiivisella tavalla koko kansallisen kulttuurin vahvistamisen näkökulmasta asiaa arvioituna. Viime viikollahan itse asiassa kaikki olennaiset tieteen puolen toimijatahot yhtyivät tämän asian julkisessa vetoomuksessa urheilupuolen näkökantoihin siitä, että kirjastotoimen rahoittaminen tulee toimia niin kuin normaaleissa olosuhteissa on asianlaita, budjettirahoituksen kautta.

Veikkausvarojen säästötaktiikan jatkamisella on lukuisa määrä negatiivisia seurauksia. Rahapelitoiminnan perusteitten kannalta olisi tärkeää, että rahapelien tuotot todellakin ohjautuisivat yleishyödyllisellä tavalla siten kuin lainsäädännössä määritellään.

Nyt käsitellyssä oleva lakiesitys, samoin kuin vanhakin, lähtee siitä, että veikkausvarat käytetään urheilun, liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Arvoisa puhemies! Näin tulisi menetellä myös kirjaimellisesti ottaen eikä vain sinne päin toimien. Toisaalta on erittäin tärkeää, että Veikkauksen menestys näkyy myös edunsaajien menestyksenä. Miksi? Siksi, että Veikkaukselle ja sen jatkuvalla kehittämistyölle ei voi olla myönteistä se, että samaan aikaan, kun yhtiö onnistuu kasvattamaan omaa liiketoimintaansa ja tuottoaan, Veikkauksen varsinainen tarkoitus, tuki edunsaajatahoille, ei kuitenkaan pääse toteutumaan ollenkaan siinä suh-

teessa kuin Veikkauksen liikevaihto antaa viitteitä.

Suomalaisten asennoituminen näihin toimiin — erityisesti tunnen Veikkauksen, mutta epäilen, että sama pätee muihinkin rahapeleihin yleisemmälläkin tasolla — on poikkeuksellisen myönteistä. Suomalaiset tunnetaan lottokansana, suomalaiset haluavat rakastaa näitä pelejään ja elää emotionaalisesti ja myös asiantuntemuksella mukana näissä peleissä. Tämän myönteisyyden yksi keskeinen tekijä on tietoisuus siitä, että rahapelien tuotot käytetään todella konkreettisella tavalla yhteiseksi hyväksemme. Tälle seikalle ei siis voi olla myönteistä se, että veikkausvarojen kasvua vuosikausia ohjataan, ei suinkaan edunsaajien hyväksi, vaan pelkästään säästämisen hengessä. Tämä on periaatteellisesti tärkeä kysymys ikään kuin koko toimintaa legitimitteettivalossa arvioiden ja punnitien. Toisin sanoen Veikkauksen menestyksen tulee, arvoisa puhemies, näkyä myös edunsaajien toiminnassa.

Arpajaislain hyväksymisen yhteydessä eduskunnan tulee ryhdistäytyä. Sen tulee huolehtia siitä, että rahapelitoiminnan tuotot jatkossa kohdistuvat niin kuin myös laki siltä osin määrää. Vuosia olemme olleet täällä lausumassa eri muodoissa, eri tapaisilla menettelytavoilla, mielipiteemme siitä, että esimerkiksi liikunnan osuutta veikkausvoittovarojen jaossa tulee lisätä. Näin on eduskunta useissa budjetin käsittelyn yhteyksissä moneen kertaan todennut.

Itse asiassa on hyvä todeta, että emme ole enää oikeastaan moneen vuoteen olleet vaatimassa 36,6 prosentin jako-osuutta, josta varsinaisesti lähdimme liikkeelle. Olemme edellyttäneet kuitenkin oikeudenmukaista jakosuhdetta. Liikunnan merkitys koko yhteiskunnan mittakaavassa ja yksilön elämässä on siinä määrin suuri taloudellisesti, terveydellisesti tai henkisesti mitattuna, samoin kuin monien tutkimustenkin laajasti osoittamalla tavalla, että tämä asiointi tulisi lakiesityksen käsitellyn yhteydessä eduskunnassa vahvistaa.

Lakiesitys lähtee siis siitä, että laissa ei nyt kuitenkaan määriteltäisi jakosuhdetta, niin kuin ministerikin totesi. Toisinkin, herra ministeri, asiaa voisi kuitenkin ajatella. Esimerkiksi rahapelitoimikunta, jossa kaikki relevantit tahot olivat saman pöydän ääressä prosessia miettimässä, mietinnössään lähti siitä, että laissa määritellään myös veikkausvarojen jakosuhte. Siten haluttiin turvata se, että rahapelitoiminnan tuotto ohjau-

tuu lain tarkoituksen ja hengen mukaisesti. Samalla estyisivät veikkausvarojen budjetointiin liittyvät ikuiset kitinät ja kinat täällä talossa, ne uhat ja taktikoinnit, joita asian ympärille liittyy, ja ne valtavat intohimot, joita asian käsittely täällä vuosi toisensa jälkeen edustaa. Jakosuhteen sisällyttäminen lakiin olisi, herra ministeri, johdonmukaisempi ja pidemmällä aikavälillä suomalaisittain turvallisempi ja yhteiskunnalle edullisempi vaihtoehto.

Alleiviivaan siis sitä, arvoisa puhemies, että yleishyödyllisyyden periaate on oleellinen koko laille. Se on tärkeä asia rahapelitoiminnan hyväksyttävyyden ja sen koko imagon, legitimitetin, kannalta. Pitää syntyä suora suhde yhteiskunnan etuun, jonka kannalta liiketoiminnalliseen ajatteluun täytyy yhdistyä vahva eettinen harkinta ja kokonaisvaltainen ajattelu. Tätä kautta voidaan turvata se, että jatkossakin rahapelitoimintaa kehitetään yhteiskunnan kokonaisedun lähtökohdista.

Yhteiskunnan kokonaisuus on myös perusta rahapelitoiminnan sääntelylle. Euroopan markkinat vapautuivat EU:n alueella, ja oikeastaan laivammaltikin lähdetään kuitenkin siitä, että rahapelitoiminta ei ole sellaista liiketoimintaa, jonka pitäisi saada velloa vapaasti yksityisten liiketoimintojen tapaisena. Tähän on selkeät, aika lailla ymmärrettävät yhteiskunnan etuun liittyvät syynsä. Kun olen saattanut seurata muutoinkin kuin katseella niitä oikeustapauksia, jotka EY-tuomioistuin rahapelitoiminnan alueella on johdonmukaisesti ratkaissut, lainaan tuomioistuimen päätöksiä rahapelitoiminnan erityispiirteiden kuvauksista ja perusteista.

Ensinnäkin, arvoisa puhemies, rahapeleihin liittyy moraalisia, uskonnollisia ja kulttuurisia, kansallisia näkökohtia jokaisessa jäsenvaltiossa. Toisekseen kansallisessa lainsäädännössä pyritään yleensä rajoittamaan pelaamista tai jopa kieltämäänkin rahapelit kokonaan. Kolmanneksi kansallisessa lainsäädännössä pyritään lisäksi ainakin estämään se, että rahapelien järjestämisestä tulee yksityisen voitontavoittelun muoto.

Ei vain näihin, mutta myös näihin keskeisiin periaatteisiin nojautuen on EY-tuomioistuin katsonut, että rahapelitoiminta on erityisalue yhteiskunnassa eri puolilla läntistä Eurooppaa, eikä siinä voi sellaisenaan noudattaa taloudellisen toiminnan muita säännöksiä. Käytännössä siis esimerkiksi EU-maissa rahapelitoimintaa voidaan

kansallisella tasolla rajoittaa tai, niin kuin totesin, vaikkapa kokonaan kieltää.

Rahapelitoimintaa sääntelevän lainsäädännön päämääriin sopii, että rahapelitoimintaan annetaan rajoitettu yksinoikeus. Yksinoikeuden kautta saavutetaan samalla rahapelitoiminnan yhteiskunnan kannalta tärkeät ja keskeiset edut. Otan esille niistä kolme. Ensinnäkin rahapelitoiminnan harjoittaminen saadaan kanavoitua valvotun järjestelmän alaisena toimivaksi. Toisekseen rahapelitoimintaan helpostikin liittyvä petosten ja rikosten vaara — olemme nähneet siitä ympärillemme esimerkkejä — voidaan tämän kaltaisella järjestelmällä estää ja eliminoida. Kolmanneksi rahapelitoiminnasta saatava tuotto voidaan käyttää koko yhteiskunnan yleishyödyllisiksi katsomiin tarkoituksiin.

Suomalainen rahapelitoiminta jatkuu tämän lakiesityksen käsittelyn ja, uskon, hyväksymisenkin myötä perusteiltaan selkeästi eurooppalaisena, länsieurooppalaisena, vahvana, mutta toimintatavoiltaan suomalaisesti luotettavana ja tehokkaana järjestelmänä. Se on arvo, ja se on asia, jota tämän käsittelyn yhteydessä ei kannata pikkuasioilla lähteä riskeeraamaan.

Tämän arpajaislakiesityksen yksityiskohdat voi mielestäni jaotella kovinkin monella tavalla, mutta viittaan muutamiin näkökohtiin.

Ensinnäkin rahapelitoiminnan luvanvaraisuus ja yksinoikeusjärjestelmä. Tämä rahapelitoiminnan oikeutus on määritelty perustellusti tavalla, joka noudattaa tuota äsken toteamaani eurooppalaista käytäntöä samoin kuin referoimiani EY-tuomioistuimen päätösten periaatteita. Tämä merkitsee samalla sitä, että oleellisilla rahapelitoiminnan alueilla myönnetään jatkossakin yksinoikeus. Tavara-arpajaiset ja bingo taas säilyvät tietysti yleishyödyllisten yhdistysten varainhankintamuotona. Puhun niistä pari sanaa vielä tuonnempana.

Toiseksi tämän EU-perusteisuuden, EY-perusteisuuden lisäksi on yleishyödyllisyyden periaate. Yksi keskeinen rahapelien hyväksyttävyyden peruste on niitten tuoton käyttö mainittuihin nimenomaisesti yleishyödyllisiin tarkoituksiin. En usko, että niitä on millään tavoilla hoidettavissa vastaavalla tavalla valtion budjettirahoitteisuuden kautta, esimerkiksi uusien verolakien säätämisen muotoja siinä hyödyntäen.

Kolmanneksi tämä lakiesitys perustuu työnjakkoon eri pelitoiminnoista vastaavien tahojen kesken. Jatkuvuuden ja tehokkuuden kannalta on

kyllä hyvä asia, että nykyinen elämäkokemusten kautta järkeväksi muotoutunut työnjako pääpiirteissään säilyy nykyisellään. Työnjako turvaa parhaalla mahdollisella tavalla, uskon siihen, suomalaisen käytäntöön ja perinteeseen perustuen sekä rahapelitoiminnan tuottavuuden että sen EY-oikeudellisen kestävyuden.

Neljänneksi on tärkeää, että lain pelimääritteilyt turvaavat yksinoikeuden EU-kilpailuoikeuden ja EY-tuomioistuinten päätösten kannalta.

Yksi lain tuoma muutos on, että markkinointiarpajaisten järjestämisuotoja supistetaan. Suhde markkinointiarpajaisiin perustuu kahteen periaatteeseen. Ensinnäkin arpajaisten hyväksyttävyyden yksi keskeinen perusta on niiden tuottojen yleishyödyllisyys, ja toiseksi markkinointimielessä järjestettyjen arpajaisten kulut kuuluvat markkinoijan kustannettaviksi.

Mielestäni olisi lain kirjaimen ja hengen kannalta järkevää ja rahapelitoiminnan kannalta ylipäätään myönteistä ja kannatettavaa määritellä tuo Veikkauksen jakosuhte suoraan arpajaislaisa. Jakosuhteessa tulisi myös kohdella liikuntaa oikeudenmukaisesti, sillä sen osuutta pitää olla kaikkien mittareitten mukaan valmis lisäämään. Ei ole haittaa myöskään sen historiallisen tosiasian muistamisesta, johon ed. Saarinen jo taisi kiinnittää huomiotakin, että aloitteen ja vastuun veikkaustoiminnan aloittamisesta Suomessa ottivat aikoinaan urheilujärjestöt. Sittemmin on apajille tullut tietysti kovasti paljon muitakin tulijoita, mutta jossakin kulkee tietysti myös raja.

On tärkeää, että samalla, kun arpajaislakiesitys tunnistaa sen teknologisen kehityksen, joka ympärillämme tapahtuu, ja sen muutosvauhdin, joka on raju, laissa ei käydä määrittelemään rahapelitoiminnan järjestämiseen liittyvää tekniikkaa niin yksityiskohtaisesti, että se olisi kohta huomenna jo vanha.

On tärkeää, että tämän sektorin päätoimijoiden — Veikkauksen ja Raha-automaattiyhdistyksen — työnjako säilyy nykyisellä pohjalla. Hevospelien jako nykyisellä tavalla Veikkauksen veikkaukspeliin ja Hippoksen totopeliin perustuu yhteiskunnan kokonaisuuteen ja toisaalta pelituotteen muotoonkin. Tämä työnjako on perusteltu myös koko rahapelitoiminnan tuottavuuden ja rationaalisuuden kannalta ajateltuna. Hevostaloudelle sinänsä on oikeutettua luoda, totta kai, oma taloudellinen perustansa, mihin Hippoksella on tämän lakiesityksenkin seurauksena erinomaisen hyvät mahdollisuudet ja, toi-

von, varsin hyvässä yhteistyössä Veikkaus Oy:n kanssa.

Toisaalta vähintään yhtä tärkeää on turvata tietysti yhteiskunnan muutkin edut niin, että rahapelitoiminnan painopiste säilyy mahdollisimman kannattavana ja että tuotot kasvavat tasaisesti ja että laajempien veikkausvarojen edunsaajien edut myös tässä yhteydessä otetaan lukuun.

Tavara-arpajaisista ja bingoista tähän lakiesitykseen ei tule mitään mielestäni olennaisia muutoksia. Niitten järjestämisen oikeushan säilyy yleishyödyllisten yhdistysten oikeutena. Urheilun piirissä on aika ajoin ollut puhetta siitä, tulisiko kokonaan vapauttaa tai ainakin helpottaa tavara-arpajaisten tai bingon järjestämistä ja lupien myöntämistä. Käytännössä tavara-arpajaisten ja bingojen ongelma on kuitenkin ehkäpä hieman toisin ajateltavissa, jopa päinvastaisellakin tavalla. Nimittäin niiden tuottavuus on kärsinyt niiden keskinäisestä kilpailusta ja runsaudesta. Mitä useampia tavara-arpajaisia ja bingoja järjestetään, sitä huonompi on kyseisen toiminnan tuotto. Tavara-arpajaisten ja bingon kehittämisessä tulee pyrkiä yhteistoiminnassa suunnittelun ja kilpailun järjeistämisen kautta tämän kannattavuuden parantamiseen. Tämän käsittelyssä oleva lakiesitys on hyvinkin selkeästi mahdollistamassa.

Markkinointiarpajaisia koskeva muutos on merkittävä. Markkinointiarpajaisilla on nykyisin käytännössä maksullisten arpajaisten rooli. Voimassa olevan lain nojalla maksullisten erityispalvelupuhelinumeroitten käyttäminen markkinointiarpajaisten välineenä on mahdollista siinä tilanteessa, kun kuluttajalle tarjotaan myös ilmainen vaihtoehto, joksi on tulkittu esimerkiksi postitse toimitettava vastaus.

Markkinointiarpajaisten järjestäminen ennen mainitulla tavalla on nykyisin erittäin laajaa. Niiden järjestäminen ei ehkä enää aina perustukaan markkinoinnillisiin päämääriin vaan suoraan taloudellisen hyötymisen mahdollisuuteen. Siksi onkin pakko kysyä, onko markkinointiarpajaisten saatavuus ja helppo toteutettavuus jossakin mitassa ristiriidassa sen kanssa, että arpajaistoiminnan tarkoituksen pitäisi olla juuri nimenomaisesti yleishyödyllisen toiminnan tukeminen. Käytännössä on käynyt niin, että markkinointiarpajaisten laajentuminen ennen mainitulla tavalla on voinut tapahtua, kun vanhassa arpajaislaissa ei ole voitu varautua teknologiatekniikan kehitykseen, vaikka voimassa olevankin arpajaislain

periaate on selvä: Arpajaistoiminnan järjestämisen oikeus kuuluu yleishyödyllisille yhteisöille. Markkinointiarpajaiset ovat käytännössä vieneet pohjaa yhdistysten arpajaistoiminnalta.

Arvoisa puhemies! Meille kansanedustajille tulee paljon postia ja viestejä. Tämänkin suhteen näyttää postin perusteella katsottuna, että eräät aktiivit haluaisivat muuttaa urheiluedonlyönnin käytäntöä Suomessa. On ehkä paikallaan, että urheilua jonkin verran seuraavana otan tähän asiaan myöskin osaltani henkilökohtaisesti kantaa.

Veikkaushan toi vedonlyöntimarkkinoille tämän vedonlyönnin mahdollisuuden 90-luvun alkupuolella. Lyhyessä ajassa vedonlyönti on saanut Suomessa poikkeuksellisen laajan asiakaskunnan. Urheilun vedonlyönnin myynti, hevosvedonlyönti pois lukien, on asukasta kohden Suomessa tänä päivänä kaikkein korkein maailmassa. Tämä perustuu harkittuun vedonlyönnin tuotefilosofiaan. Vedonlyönti Suomessa on parhaimmillaan luonteva osa urheiluviihettä, ja vedonlyöjät lisäävät urheilunautintoaan vedonlyönnin avulla. Vetojen keskimääräiset summat han yleensä ovat varsin pieniä, mutta asiakaskunta sitä vastoin melko mittavaa. Vedonlyönnin tervein ja positiivisin liiketoiminta luodaan kuitenkin juuri vedonlyönnin viihteellisen lisäarvon kautta. Täällä Suomessa on onnistuttu paremmin kuin ehkäpä missään muualla maailmassa.

Vedonlyönnillä on myönteinen, urheilussa hyvinkin tunnustettu asemansa, joka toimii myös urheilun kiinnostavuuden hyväksi. Suomessa vedonlyöntimarkkojen enemmistö tulee urheilun harrastajilta, vedonlyöjiltä, joille vedonlyönti on sinänsä keino lisävihteeseen urheilun ohessa. Vedonlyönnin ja urheilun ja terveyden ja vedonlyönnin liiketoiminnan kannattavuuden kannalta vedonlyönnin markkinoinnin pääkohderyhmän tulee jatkossakin olla urheilun ystävissä, jotka suurin joukoin ja kohtuullisin panoksin ovat tässä pelissä mukana. Vedonlyöntiammattilaisten harvalukuiselle mutta aktiiviselle joukolle tällainen harrastajamaailma näyttää olevan varsin vieras.

Arvoisa puhemies! Arpajaislakiesitys lähtee nyt valiokuntakäsittelykierrokselle. Toivon tässä yhteydessä ripeää ja tyylikästä suoritusta. Eduskunta voi puolestaan nyt hankkia korkeat pisteet sekä teknisistä ansioistaan että taiteellisesta vaikutelmastaan käsittelemällä tämän pitkään odotetun lakiesityksen johdonmukaisesti,

tyylikkäällä ja nopealla tavalla saivarteluihin siinä yhteydessä sortumatta. Kyseessä on tärkeä laki suomalaisen yhteiskunnan kehittymisen kannalta. Tärkeintä on, että lakiesityksessä vahvistetaan suomalaisen rahapelitoiminnan perusta yhteiseltä eurooppalaiselta, EY-tuomioistuimenkin vahvistamalta pohjalta. Yksinoikeusjärjestelmän ja yleishyödyllisyysperusteiden säilymisen ja vahvistamisen tulee olla kulmakiviä rahapelitoiminnan tulevaisuudessa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

28 Sisäasiainministeri Kari Häkämies: Arvoisa puhemies! Ed. Ilkka Kanerva käytti perusteellisen ja hyvän puheenvuoron käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä. Melkein kaikkiin näkemyksiinkin voisi yhtyä.

Palaan kuitenkin lyhyesti vielä tuohon keskusteluun siitä, kuinka syntyneitä varoja pitäisi jalkaa. Muistutan kuitenkin myös ed. Ilkka Kanervaa siitä, että kun puhutaan rahapelitoimikunnasta ja sen yksimielisyydestä, niin tosiasia kuitenkin on, että toimikunnassa valtiovarainministeriön edustaja kirjasi mietintöön eriävän mielipiteensä. Jos toisaalta katsotaan toimikunnan kokoonpanoa, niin melkein kaikki muut tahot toimikunnassa ovat tavalla tai toisella jäävejä. Ed. Kanervakin Suomen Urheiluliiton pitkäaikaisena puheenjohtajana varmasti omassa puheenvuorossaan painottaa tiettyjä asioita enemmän kuin joitain muita. Joku toinen taas painottaa jotain muuta näkökulmaa.

Toivoisin eduskunnalta rehellisyyttä, kun se miettii, tuleeko jakoperusteet kirjata lakiin vai ei. Kuten ed. Krohn sanoi, että kun kirjastoja esimerkiksi rahoitetaan sadoilla miljoonilla nykyisin tätä kautta, niin tarkoittaako eduskunta sitä, että niiden rahoittaminen loppuu, vai ottaako se rahoituksen jostain muualta? Tässä suhteessa eduskunnan pitää olla rehellinen itselleen, jos se aikoo miettiä, että varojen jakokohteet kirjoitetaan suoraan lakiin. Itselläni ei suuria intohimoja asian suhteen ole, ja kuten ed. Kanervakin sanoi, toki olisi niin, että jos ne sinne kirjoitettaisiin, niin ikuinen keskustelu siitä, kuinka ne tulisi ja-

kaa ja ketä on kohdeltu oikein ja ketä väärin, loppuisi.

Luulen, että ei ole objektiivista mittaria sen suhteen, mikä toiminta on tärkeämpää kuin toinen. Toki on niin, että esimerkiksi kirjastot ovat kuntien ylläpitämää toimintaa, mutta niin ovat usein myöskin tavalla tai toisella ne urheilutilat, joita myöskin veikkausvoittovaroista rahoitetaan, joten tämäkään ei ehkä tähän ihan kriteeriksi kelpaa. Myönnän kyllä sen myöskin, että mitä kauemmas etäännyttään alkuperäisestä jakotavasta, sen vaikeammaksi prosessi tulee muuttamaan. Luulisin ja väittäisinkin, että jos tänä päivänä olisimme ottamassa vaikkapa rahapelit yhteiskunnan haltuun ja yhteiskunnan, eduskunnan ja hallituksen, tehtäväksi jäisi miettiä, kuinka varat jaetaan, budjetin yleiskatteeksi ne siirtyisivät ja sitä kautta tulisi hallituksen ja eduskunnan päätettäväksi, kuinka ne jaetaan.

²⁹ **Ilkka Kanerva /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ylös ponnistaessani en ole aivan varma, täyttääkö puheenvuoroni kaikki vastauspuheenvuoron perustat, mutta totean kuitenkin ministerille, että mikäli valtiovarainministeriön edustaja ei olisi tehnyt toimikunnan sinänsä yksimieliseen mietintöön tätä varaumaa, niin noin sitaateissa sanottuna olisi varmaan tullut tehdyksi virkavirhe. Tunnen VM:n mentaliteetin siinä määrin hyvin.

Seikka, jonka takia ehkä kannattaa kuitenkin mainita jotain, on se, että tietysti pitää katsoa, mitä Veikkauksen kohteissa tapahtuu. Se on yksi maailma, josta koko tämä into ja mielenkiinto pursuaa, joka generoi tämän liikkeen ja tuoton sinänsä. Tiedän, että erityisesti Veikkauksen osalta on haluttu kuulla, mitä pelaajat haluaisivat rahoilleen tapahtuvan. Tiedän, että ministerilläkin on tiedossaan vastaus siihen, mitä Veikkauksen pelaajat haluaisivat. Tässä suhteessa kannattaa kuitenkin ottaa tämä seikka huomioon. En halua demokraattiselta päätöksenteolta kieltää oikeutta ohjata ja kanavoida tätä yhteiskunnan yleistarpeitten mukaisesti, mutta jossakin kulkee se saturatiopiste, jossa myös, jos tuotto alkaa mennä liian etäälle koko innostuneesta yhteisöstä, joka tätä hommaa kuitenkin taloudellisesti pyörittää ja tuoton generoi, saatetaan joutua tilanteeseen, joka ei enää olekaan yhteiskunnan edun kannalta perusteltu ja tarkoituksenmukainen.

³⁰ **Mauri Salo /kesk**: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys 197 on 210-sivuinen teos. Siihen on käytetty paljon aikaa ja vaivaa, ja paljon siinä on kulunut tietysti myös vuosia, niin että on syntynyt tarve uudistaa laki niin kuin se nyt on uudistettu. Arpajaislaki alkuperäisessä muodossaan tuli voimaan vuoden 1966 alusta, ja sitä tosin täydennettiin useammalla asetuksella, kunnes sitten rahapeli-toimikunta vuonna 1993 alkoi miettiä kokonaisuutena lain uudistusta.

Rahapeli-toimikunta jätti mietintönsä vuonna 1995 tilanteessa, jossa Suomi oli jo Euroopan unionin jäsenmaa. Rahapeli-toimikunnan mietinnön valmisteluvaiheessa ei tietenkään voitu ottaa huomioon sitä, mitä unionin jäsenyys mahdollisesti Suomelle tuo tullessaan. Erityisesti valmistelun viime vaiheissa on yksinoikeudellisuusnäkökulma tullut vahvasti esiin, ja ollut erittäin perusteltua, että sitä on moneltakin tasolta tarkasteltu. On päädytty siihen ratkaisuun, mihin on päädytty, ja tällä pyritään yksinoikeudellisuus ja rahapeli-yhtiöiden eri toimijoiden turvallinen ympäristö kansallisesti turvaamaan.

Veikkauksen rahapeleillä on pitkä historia ja niiden varojen jaolla samoin. Tuotto, jota Veikkauksen pelit generoivat, on ihan oikeutetusti kohdistettu urheiluun, nuorisotyöhön ja yleensä yleiseen hyvään. Samoin Raha-automaattiyhdistyksen kautta on kerätty rahaa. Voi sanoa, että nämä ovat olleet vapaaehtoista veronmaksua, ja näin ollen on perusteltua, että myös näitä rahoja voidaan käyttää yleisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja luomiseen.

Suomen Hippoksen toimialaan kuuluu totalisaattoripelien järjestäminen. Tässä yhteydessä, kun täällä jo Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja samoin kuin Veikkauksen hallintoneuvoston puheenjohtaja ovat käyttäneet — tosin kansanedustajina — omat puheenvuoronsa, keskitynkön Suomen Hippoksen rooliin ja sen toimintakenttään.

Arvoisa puhemies! Suomen Hippos on hevos-talouden keskusjärjestö, jonka tehtävänä on ylläpitää hevosrekisteriä, ja toisaalta sen toimilupa-paan kuuluvat tänä päivänä totalisaattoripelit. Euroopan unionin hevos-talouds-direktiiviesitys, jota tosin ei ole loppuun asti käsitelty, lähtee siitä, että hevos-talouds on osa maataloutta mutta kuitenkin niin, että valtaosa hevos-talouds-tuloista tulee palkintotuotoista, jotka tulevat pelien tuotoista. Tämä on se lähtökohta, joka myös Suo-

messa on hyvä pitää mielessä ja meillä varsinkin täällä, kun nyt tätä lakiesitystä käsitellään.

Suomen Hippoksella on 130 jäsenjärjestöä, ja maassa on 56 000 hevosta, 13 000 tallia, 8 000 tallia, joissa on kolme hevosta tai enemmän, ja nämä tallit sijaitsevat maatiloilla. Hevostalous työllistää 3 000 päätoimista ja 6 000 osa-aikaista työntekijää. Sen lisäksi tulevat muut toimijat, kuten eläinlääkintä, kilpailutoiminta ja rehutuotanto plus monet muut, jotka käyttävät 1 000 miestävuotta plus 3 000 osa-aikaista. Elikkä kysymyksessä on hyvin merkittävä kansantaloudellinen kokonaisuus. Kun vielä otetaan kerrannaisvaikutukset huomioon, päästään hyvin isoihin lukuihin.

Suomessa käydään hyvin paljon keskustelua siitä, kuinka Ruotsissa vastaava elinkeino on hoidettu. Me olemme laiminlyöneet takavuosina yhteiskuntasuhteiden hoidon, toisin kuin ruotsalaiset. Heillä on jo useamman vuoden ajan, jopa vuosikymmenten ajan, ollut hevostalousvaltiopäivät, joilla yhdessä valtiovallan kanssa on sovittu, kuinka koko elinkeinoa ja alaa kehitetään, luodaan lisää työpaikkoja ja vauhditetaan elinkeinon kehittymistä. Ruotsissa on myös erityinen painoarvo asetettu nuorisolle, nuorisotyölle, ja samoin ymmärretty, kuinka suuri yhteiskunnallinen merkitys tällä on.

Suomessa viime aikoina on käyty avointa keskustelua tältä osin ja on tultu ihan samoihin lopputuloksiin. Tässä on nuorison, pehmeiden arvojen ja yleisen mielenterveydenkin kannalta hyvin suuria asioita, ja näin ollen meidän pitää nähdä todella tässä kokonaisuus.

Suomalaiseen yhteiskuntaan ruotsalainen malli sopii, joskin olemme paljon siitä perässä, mutta yhteistyössä valtiovallan jo nyt toteuttaman arpajaislain kokonaisuudistuksen myötä voimme ottaa aimo harppauksen eteenpäin. Suomessa on todella osaavia kasvattajia, valmentajia ja ohjastajia. Olemme kyetneet eurooppalaisella tasolla olemaan kärjessä, myös maailman laajuisesti. Varsinkin ammattimaiset ohjastajat ovat olleet maailmanmestaruuskilpailuissa mukana ja myös maailmanmestareita.

Arvoisa puhemies! Keskustelu Suomen Hippoksen ja Veikkauksen yhteistyöstä on monta kertaa saanut hyvin surkuhupaisiakin piirteitä. Näiden kahden peliyhteisön välillä käyty keskustelu on ollut selvää edunjako- ja tulonjakokeskustelua, jossa on ollut nimenomaan Hippoksen puolelta kysymys hevostalouden tulonmuodos-

tuksesta, tietenkin Veikkauksen puolella hevospelien osalta siitä, mikä se mahdollinen maksimimäärä on, jonka voi valtiolle tulouttaa.

Nyt käsiteltävänä olevassa lakiesityksessä tähän asiaan on löydetty ratkaisu. Hippoksen ja Veikkauksen yhteistyö tulee sinetöityä, mutta kuitenkin sillä tavalla hedelmällisesti, että eri ministeriöt, maa- ja metsätalousministeriö ja opeutusministeriö, ovat ne tahot, jotka jatkossa käyvät ne keskustelut varsinaisesta kohdekorvauksesta.

Täällä on käytetty monta perusteltua puheenvuoroa siitä, pitääkö lisätä nyt olemassa olevaan lakitekstiin jo prosenttiosuudet vai ei, vai millä tavalla jakosuhte aikanaan hoidetaan. Hippoksen näkökulmasta on varmaan perusteltua odottaa, että tämän lain eduskuntakäsittelyn aikana saataisiin ministeriöiden väliset neuvottelut vietyä loppuun niin, että silloin kun täällä puhemiehen nuija kajahtaa viimeisen kerran, me tiedämme, mikä tämän lain kokonaisvaikutus hevostaloudelle on.

Suomen Hippos on ollut aktiivinen useamman vuoden ajan rahapelilain uudistuksen osalta. Ovathan Hipposta rasittaneet nimenomaan aikarajoitukset. On ollut vanhan mallinen käsitys reaaliaikaisista peleistä, joka on mahdollistanut vasta iltamyöhällä arkipäivisin pelaamisen, ja eihän se ole enää nykypäivää. Avoin markkinatalous siltä osin edellyttää luvansaajayhtiöiden välillä avoimen kilpailun ja niin, että kunakin päivänä, kun pelitapahtumat on, voidaan myös pelit aamusta lähtien ottaa myyntiin.

Hevostalouskentässä ja myös ministeriötasolla on käyty keskustelua totalisaattoripelien tuotajasta, onko se kokonaan Hippoksen omistama yhtiö vai onko siinä mukana myös ministeriöitä. Tämä laki mahdollistaa tämän keskustelun edelleen. Jos tullaan tulokseen, että Hippos haluaa yhtiöittää pelitoimintansa, ei tarvita lainmuutosta, vaan tämä tämän lain myötä tulee mahdolliseksi.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämän suuren kokonaisuuden ja monitahoisen lain käsittely valiokunnissa ja viimeiseltään täällä suuressa salissa menee juohevasti ja laki saa asianmukaisen käsittelyn ja sen sisällön, että se turvaa kansallisten peliyhtiöiden kilpailumahdollisuudet ja toimintadellytykset niin, että ulkopuoliset toimijat eivät pääse murtamaan sitä yksinoikeudellisuutta, jota kansallinen pelitoiminta edellyttää. Toivottavasti jatkossa kokonaistulonjako, mitä näis-

tä tänä päivänä valtiolle tulee, voidaan hoitaa niin, että näitä rahoja ei tarvitse käyttää valtion kurjan talouden yleiskatteeksi, vaan ne voidaan osoittaa sinne, missä todella uusia ideoita ja innovatiivisuutta tarvitaan.

Kolmannen sektorin toimintaedellytysten turvaaminen on erittäin tärkeää. Tasavallan presidentinkin on monta kertaa puheissaan painottanut kolmannen sektorin merkitystä. Kun olemme siirtyneet entistä enemmän suuriin kasvukeskuksiin, muuttoliikkeen myötä ihmiset eivät tunne toisiaan, mutta harrastusten myötä löytävät toinen toisensa. Näin ollen syvä yhteisymmärryskin ihmisten kesken säilyy paremmin.

³¹ **Rakel Hiltunen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Myös minä olin aikaisemmin ajatellut aloittaa puheenvuoroni kritiikillä, joka kohdentuu lain valmistelun viivästymiseen tai pitkittymiseen, mutta katson, että tässä vaiheessa tämä asia on jo saanut riittävän määrällisen huomion ja myös monivaihteisen sisällön. Niinpä haluaisinkin rakentaa siltaa tulevaisuuteen todeten, että hyvää on kannattanut odottaa. Katson, että puheenvuorot, joita täällä on käytetty, ovat kuitenkin olleet lähtökohdiltaan positiivisia, eli lakiesityksen perusteet ovat mielestäni saaneet täällä tunnustuksen, ei ole ollut kritiikkiä niiden suhteen.

Kun tämän lakiesityksen valmistelu on joka tapauksessa aiheuttanut hyvin paljon huolta ja epävarmuutta niissä yhteisöissä ja järjestöissä, joita tämä koskee, samoin kuin viranomaispuolella suunnittelua, on syytä yhtyä niihin näkemyksiin, joissa on vedottu siihen, että nyt, kun lakiesitys on näin pitkällä lähetekeskustelussa ja lähtee valiokuntakäsittelyyn, meillä on velvollisuus tästä eteenpäin toimia mahdollisimman nopeasti.

Arvoisa puhemies! Ympäristömme muuttuu nopeasti. Vaikka tämä laki nyt saadaankin mahdollisimman pian valmiiksi, jo heti tässä vaiheessa voidaan todeta, että monta kysymystä jää avoimiksi. Teknologian kehitys etenee vauhdilla myös pelitoiminnan alueella, ja informaatioteknologia luo monenlaisia uusia interaktiivisia ja osallistuvia mahdollisuuksia kehittää pelitoimintoja myös yhdistelemällä eri yritysten osaamista. Yhdysvalloissa, Australiassa ja Euroopassa puhutaan paljon myös Internet-pelaamisesta. Kuitenkaan verkkopelaamisesta ei ole toistaiseksi syntynyt merkittävää liiketoimintaa lähinnä tur-

vallisten maksu- ja voittojärjestelmien puutteen vuoksi. Esillä oleva laki ei ota kantaa verkkopelaamiseen, mutta käsitellessään Suomessa järjestettäviä arpajaisia se antaa puitteet myös tälle tulevaisuudelle.

Arpajaislakiesityksen perusajatuksena on, että rahapelien tuotto tulee käyttää yleishyödylliseen toimintaan eikä yksittäisten kansalaisten voitontavoitteluun. Tämä on lähes kaikissa puheenvuoroissa noussut voimakkaasti lain myönteisimpänä asiana esille. Suomessa ei ole tarvinnut yli neljännesvuosittuhanteen kääntääkään kelkkaa tässä asiassa, sillä jo 1700-luvulla esivallan suojeluksessa raha-arpajaisilla tuettiin suuria yhteisiä ponnistuksia, kuten Turun tuomiokirkon rakennustöitä tai Pommerin sotaa. Yksityisten ihmisten lotterit kiellettiin omaa etua ajavina jo 1739 annetulla kuninkaallisella käskykirjeellä.

Kuten olemme monta kertaa täällä kuulleet todettavan, suomalaiset ovat nyt saaneet sekä EU:n komissiolta että EU:n tuomioistuimelta päätöksen. Se kysymys, onko se päätös jo tullut vai ei, minusta ei tänä iltana keskustelussa vielä yksiselitteisesti ole tullut vastatuksi. Joka tapauksessa tuomioistuin on katsonut, ettei tällainen säätely ole ristiriidassa yhteisön palvelujen ja tavaroiden vapaata liikkumista koskevien sopimusten ja säännösten kanssa, koska tarkoituksena on torjua rikollisuutta ja sosiaalisia haittoja sekä suojella kansalaisten terveyttä.

Koska myös Suomen kansan enemmistö, ainakin Raha-automaattiyhdistyksen teettämän tutkimuksen mukaan noin 3/4 suomalaisista, on sitä mieltä, että yksinoikeusmalli tulee säilyttää, uskon, että tämä lakiesitys tulee saamaan laajasti myös kansalaisten tunnustuksen. On tässä yhteydessä syytä todeta, että myös muualla Euroopassa Suomen järjestelmää on tässä prosessivaiheessa positiivisesti arvioitu.

Kun nyt on kysymyksessä kolme yksinoikeusyhteisöä, Oy Veikkaus Ab, Raha-automaattiyhdistys ja Suomen Hippos, joiden yksinoikeusasema lakiesityksen valmistelussa ei ole asetettu kyseenalaiseksi, arvoisa puhemies, tässä vaiheessa haluaisinkin todeta, että nämä kolme toimijaa voivat ottaa lakiesityksen valmistelusta ja esityksestä itselleen positiivisen palautteen. Lakiesitys antaa luottamuksen nykyisille toimijoille ja myös nykyisiä toimintoja valvoville viranomaisille, koska lähtökohta lakiesityksessä turvaa nykyiset toimintatavat sekä nykyisten toimijoiden aseman.

Yksinoikeus tarkoittaa myös sitä, että kolme rahapeliyhtiötä pysyvät niin sanotusti omilla reviireillään, kuten täällä on jo useaan kertaan todettu myönteisenä asiana. Jatkossa tämä on tärkeää, koska teknologia saattaa antaa mahdollisuuksia uusiin sovellutuksiin ja liukumien käyttöönottoon. Senpä vuoksi onkin reviirien turvaaminen tärkeätä. Reviirien turvaaminen tarkoittaa myös sitä, että Ahvenanmaan maakuntalainsäädännön perusteella toimiva Penningautomatföreningen pysyy jatkossa mantereen pelitoiminnan ulkopuolella eikä toteuta itsehallintolainsäädäntöään arpajaislain kattavalla alueella monopoli-säädöstä rikkoen. Tähänhän myös Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen puheenjohtaja ed. Vihriälä viittasi.

Mielestäni arpajaisten määritelmä lain 2 luvussa on yksi esityksen peruspilareita, kuten monissa ansiokkaissa puheenvuoroissa täällä aikaisemmin on todettu, koska siinä suljetaan pois mahdollisuus laajentaa arpajaistoimintaa elinkeinotoiminnan alueelle. Maassamme on hallitsemattomasti käynnistynyt jo nyt lukuisia markkinointiarpajaisia, joissa tavanomaisen posti- tai puhelumaksun lisäksi on varsinaista osallistumismaksua muutamasta markasta ehkä 10 markkaan. Tämän salliminen laissa johtaisi nopeasti paisuvaan liiketoimintaan ja todennäköisesti osallistumis- tai ilmoittautumismaksujen kasvuun. Nämä välikäsille jäävät rahat eivät luonnollisesti kuulu lain tarkoitamaan yleishyödylliseen toimintaan. Laki kieltää sitä paitsi velaksi tai panttia vastaan pelaamisen, minkälaisena myös puhelinmaksujen kautta osallistumista voidaan pitää.

Mahdollisuus esimerkiksi aikakauslehtien ja erilaisten tuotteiden markkinoinnissa käytettyjen kontakti-, arvaus- ja arvontakisojen järjestämiseen luonnollisesti säilyy silloin, kun ne ovat vastikkeettomia tai maksuna on vain postimaksu tai paikallis- ja kaukopuhelumaksu. Mutta jos uusi arpajaislaki jättäisi tilaa harmaille markkinoille ja välitysmaksun keräämiselle pienintäkään vertaa, vain kekseliäisyys on rajana uusien pelien lisääntymiselle. Rahapeliasteittainenkin uusjako haittaisi sitä toimintaa, jota kansalaiset harjoittavat ilman voitontavoittelua ihmisten hyväksi vapaaehtoisin voimin.

Kannatan myös sitä, että uusi arpajaislaki on niin selkeä sanonnaltaan, ettei pääse syntymään rönsyjä ja tulkintoja, jotka johtaisivat uusien vastikkeellisten pelimuotojen syntymiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kuvattu kolmatta sektoria, josta puhutaan myös suomalaisen yhteiskunnan sosiaalisen pääoman osatekijänä. Etenkin viime lamavuosikymmenen aikana, laman aikana, juhlapuheissa ja muutenkin kolmatta sektoria toivottiin apuun, jotta selviytyisimme laman syvimmistä syövereistä ja vaikutuksista. Nyt meillä on tilaisuus tämän lain käsittelyn aikana tehdä selväksi myös eduskunnalle, meille itsellemme ja eri puolille se, että jatkossa pitää voida turvata näiden kansalaisjärjestöjen toiminta niin, että vuotuiset budjetit eivät siirrä voittovaroja yleishyödyllisiltä yhdistyksiltä budjetin yleiskatteeksi.

Käsiteltävänä oleva arpajaislaki sanoo Raha-automaattiyhdistyksen varainkäytöstä, että raha-automaattien, kasinopelien ja pelikasinoitoiminnan tuotto käytetään terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Tuottoa saa käyttää oikeuskelpoisten yleishyödyllisten yhteisöjen ja säätiöiden avustamiseen, mutta siinä sallitaan myös nykyinen käyttö sotainvalidien ja veteraanien hyväksi.

Sosiaali- ja terveydenhuollolla on edessään monia mittavia haasteita: väestön ikääntyminen, suuret kansanterveydelliset ongelmat mukaan luettuna päihteiden liikakäyttö ja etenkin sen lisääntyminen nuorison keskuudessa. Näihin vastaaminen edellyttää myös kansalaisjärjestöjen aktiivista ja laajamittaista panosta omien toimintatapojensa ja strategioidensa uudelleenarvioimisessa. Mutta tämä kaikki edellyttää rahoituksen turvaamista.

Terveydellinen ja sosiaalinen hyvinvointi sinänsä ovat niin laajoja käsitteitä, että niiden sisään voi sijoittaa melkein minkä tahansa hyvää tarkoittavan hankkeen rahoittamisen. Siksi tarkennus on tarpeen varsinkin, kun vielä on voimassa laki, jossa luetellaan 9 toimialuetta nimenomaan Raha-automaattiyhdistyksen avustuksen saajakohteina. Nyt lakiesitys lähtee siitä, että yksityiskohtaista luetteloa ei ole. Se on hyvä, mutta on myös pelättävissä, että perälaudan pitävyyttä tullaan moneen kertaan koettelemaan. On tullut myös paineita avustuksen saajien joukon laajentamisen suuntaan ja toisaalta voimakkaita vastargumentteja.

Nyt päätettävänä olevan arpajaislain sosiaalisia vaikutuksia arvioitaessa on muistettava, niin kuin uskon muistettavan, myös rahapeli-toiminnan nurja puoli. Liikapelaaminen, peliongelma ja pelihimo ovat tuttuja termejä, joista Suomessa-

kin paljon kirjoitellaan, vaikka pelaaminen on kansainvälisesti vertailtuna Suomessa hyvin hallinnassa ja yleisesti hyväksyttyä.

Hyvin useissa puheenvuoroissa on nostettu esille pelitoiminnan valvonta ja seuraamusten tutkiminen, jotka on lakiehdotuksessa uudella tavalla tarkoin määritelty. Uskoisinkin, kun hallintovaliokunnan jäsenenä olen keskustelua kuunnellut, että valvontakysymys on eräs asia, johon valiokunta tulee hyvin seikkaperäisesti perehtymään, näin ainakin tämä evästyskeskustelu vaatii.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan nostaa esille vielä yhden asian, joka ei nähdäkseni aikaisemmissa puheenvuoroissa ole tullut esiin. Se on se, että laki suhtautuu alle 15-vuotiaiden lasten pelaamiseen entistä tiukemmin. Vielä tällä hetkellä lapset saavat pelata raha-automaatteja samaan perheeseen kuuluvan täysi-ikäisen läsnäollessa. Nyt raha-automaattia ei saa luovuttaa alle 15-vuotiaan pelattavaksi eikä alle 18-vuotias saa pelata kasinopelejä. Täsmennys on mielestäni erittäin hyvä, ja mielestäni voisi vielä harkita sitä, pitäisikö alle 15-vuotiailta kieltää kaikkien rahapeliin pelaaminen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys, kuten on todettu, on hyvä ja onnistunut peruslinjaukseltaan. Uskon, että valiokuntakäsittelyn yhteydessä pyritään varmistamaan se, että laki todella antaa mahdollisuudet pelitoiminnan valvontaan ja ohjaamiseen, pelitoiminnan rehelliisyyden turvaamiseen ja muiden epäkohtien torjumiseen ja pelitoiminnan kokonaisvolyymin säätelyyn silloinkin, kun uusi teknologia, digi-tv ja wap-puhelin antavat uusia mahdollisuuksia pelien markkinoille ja pelitoiminnan laajentamiselle.

Lakiluonnos ohjaa pelitoiminnan tuotot edelleen hyviin ja yhteiskunnan kokonaisuuden, kansalaisten kannalta tärkeisiin kohteisiin. Ed. Saarisen kanssa keskustelimme ja arvioimme, että kun Veikkauksen ja Raha-automaattiyhdistyksen toiminnan piirissä on tuhansia järjestöjä, joissa vapaaehtoisia ihmisiä on satojatuhansia ja palveluiden käyttäjinä hyvin merkittävä osa suomalaisia, voi sanoa, että lakiesitys, arvoisa rouva puhemies, jollakin tavalla sivuaa ainakin joka toisen Suomen kansalaisen elämää. Kun tämä on myönteistä toimintaa, on hyvä näin kevään korvella aloittaa lakiesityksen lopullinen käsittelyvaihe eduskunnassa.

³² **Pehr Löw /r:** Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Regeringen har till riksdagen avgivit en proposition till ny lotterilag. En uppdatering av gällande lag är angelägen. Lagen innehåller en allmän bestämmelse om rätten att anordna lotterier. I lagen föreslås också att allmännyttiga sammanslutningar får anordna lotterier i syfte att skaffa medel för att främja allmännyttig verksamhet. Dessutom bestäms att statsrådet skall ge tillstånd till penningsspelsverksamhet och tillståndet beviljas alltid för en viss tid. Det här innebär att man vidhåller statens monopol, vilket är bra. Veikkaus, Penningautomatföreningen och Hippos genererar årligen mängder av medel till allmänhetens bästa. I fjol delade man ut en nettosumma om 4,3 miljarder. Dessa medel är av största vikt för många allmännyttiga sammanslutningars verksamhet.

Avkastningen från penninglotteriet samt tippnings- och vadhållningsspel används för att främja idrott och fysisk fostran, vetenskap, konst och ungdomsarbete. Avkastningen från penningautomater, kasinospel och kasinoverksamhet används för att främja hälsa och social välfärd. Avkastningen från totospel används för att främja hästuppfödning och hästsport. Det föreslås att avkastningen från penningsspel årligen tas in i budgeten.

Undersökningar visar att det finländska systemet är bäst när det gäller att generera medel till allmännyttig verksamhet. I Finland går cirka 70 procent av avkastningen till allmännyttiga ändamål, medan man exempelvis i England där man saknar monopol, endast lyckas komma upp till 25 procent, trots en mycket kraftig beskattning.

Puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen uudeksi arpajaislaiksi. Lain ajan tasalle saattaminen on tärkeää. Lain mukaisesti valtion monopolista pidettäisiin kiinni. Tämä on hyvä asia. Veikkaus, Raha-automaattiyhdistys ja Hippos tuottavat vuosittain runsaasti varoja yhteiseen hyvään. Viime vuonna jaossa oli 4,3 miljardin nettosumma. Näillä varoilla on mitä suurin merkitys monien yleishyödyllisten yhteisöjen toiminnalle. Suomessa noin 70 prosenttia tuotosta menee yleishyödyllisiin tarkoituksiin, kun taas esimerkiksi Englannissa, jossa ei ole monopolia, onnistutaan pääsemään ainoastaan 25 prosenttiin hyvin kovasta verotuksesta huolimatta. Suomen järjestelmä on siis varsin hyvä.

Keskustelua on jonkin verran käyty siitä, ketkä olisivat oikeutettuja näiden varojen käyttöön. Tässä yhteydessä haluan todeta, niin kuin täällä on aikaisemminkin päivän aikana todettu, että kirjastotoiminta pitäisi palauttaa osaksi varsinaista budjettia eikä varoja tulisi ottaa arpajais-toiminnasta. Mielestäni naisjärjestöt tekevät tärkeätä työtä ja valtion tulisi tukea näitä järjestöjä. Suhtaudun kuitenkin epäröiden siihen, tulisiko naisjärjestöjä tukea näistä varoista. Naisjärjestöjen tulee edelleenkin saada veikkausvoittovarojen perusteella, harjoittavako ne esimerkiksi kansanterveyttä edistävää toimintaa, eikä sillä perusteella, että niiden jäsenet ovat naisia.

Tuotto tulee jatkossa suunnata yhä suurem-
massa määrin yhteiskunnan heikompiaisille. Toivon, että tätä helpottaa muotoilu, jonka mukaan Raha-automaattiyhdistyksen tuotto tulee käyttää terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Lain määritelmä arpajaisten käsitteestä on myös tyhjentävä. On myös hyvä, että ehdotuksen mukaan säilyy eräiden elinkeinonharjoittajien sekä huvipuistojen ja tivoliin oikeus asettaa maksua vastaan tiettyjä peliautomaatteja ja laitteita yleisön käyttöön. Esimerkiksi koululuokkien mahdollisuus arpajaisten järjestämiseen säilyy, mikä on myös hyvä asia.

Olisi kuitenkin ollut toivottavaa, että laissa olisi otettu kantaa eräiden hevospielin monopolii. Veikkauksella ja Hippoksella on lähes identtiset pelit, jotka ovat myös ajallisesti päällekkäisiä ja kilpailevat siten keskenään. Uusi laki ei korjaa tätä ongelmaa, ja ongelmallista on, että asia jätetään avoimeksi kiistojen jatkumisen ajan.

Esityksessä ehdotetaan sisäasiainministeriön määräämän erityisen valvontaelimen perustamista valvomaan viihdelaitteita. Arpajaistoiminnan valvontaa tiukennetaan ylipäänsä ja konkretisoidaan ministeriössä, mikä on omiaan vahvistamaan kansalaisten luottamusta toimintaan.

Talman! Vi har haft en hel del debatt om vilka som skall få komma i åtnjutande av lotterivinstmedlen. Här vill jag framhålla att bibliotekens verksamhet borde återgå till att vara en del av den vanliga budgeten och att medel inte tas från lotteriverksamheten. Jag anser också att kvinnoorganisationerna utför ett viktigt arbete och bör understöd-
as av staten, men jag ställer mig tveksam till om kvinnoorganisationerna bör understöd-
as

med hjälp av dessa medel. Kvinnoorganisationerna bör fortsättningsvis få tippningsvinstmedel på basis av om de bedriver exempelvis folkhälsofrämjande verksamhet, inte på basis av att deras medlemmar är kvinnor.

Avkastningen bör fortsättningsvis i allt större grad riktas till de svagaste i samhället, något som jag hoppas underlättas genom skrivningen att Penningautomatföreningens avkastning skall gå till främjande av hälsa och social välfärd.

Lagens definition av begreppet lotteri är också uttömmande. Det är också bra att den nuvarande rätten enligt förslaget bibehålls för vissa näringsidkare samt nöjesparker och tivolin att mot en avgift ställa olika slags spelautomater och spelanordningar till allmänhetens förfogande. Möjligheten för exempelvis skolklasser att ordna lotterier kvarhålls också, vilket är bra. Dock skulle det ha varit önskvärt att lagen skulle ha tagit ställning till monopoliet för vissa hästspel. Veikkaus och Hippos har i det närmaste identiska spel som också tidsmässigt sammanfaller och därmed de facto konkurrerar med varandra. Den nya lagen åtgärdar inte det här problemet och det är ett dilemma att man lämnar frågan öppen för fortsatta tvister.

Man föreslår att det inrättas ett speciellt kontrollorgan som förordnats av inrikesministeriet för att kontrollera förströelseanordningarna. Övervakningen av lotteriverksamheten över lag skärps och konkretiseras vid ministerierna. Det här är bra för att stärka medborgarnas förtroende för verksamheten.

³³ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Lövin puheenvuoron johdosta haluaisin esittää seuraavan vastauspuheenvuoron.

Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejasto käsittelee kysymystä, joka koski kirjastojen määrärahoja. Me olemme tehneet myös lausuman tämän asian johdosta ja lisäksi korjanneet tämän vuoden budjetin kohdalla, että määrärahoja kohdennettiin varsinaisista valtion määrärahoista. Toivoisinkin, että tämä kysymys otettaisiin huomioon ja korjattaisiin sivistysvaliokunnassa, kun tätä lakiehdotusta käsitellään.

Samoin totean myös, mitä tulee tasa-arvosymyksiin ja niihin liittyviin rahoituksiin, että niiden ei pitäisi ohjautua arpajaislain määrärahoista vaan varsinaisista budjetin määrärahoista.

³⁴ **Arto Seppälä /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Arpajaislain taival eduskuntakäsittelyyn on ollut pitkä. Tuo taival on ollut tarpeellinen. Nyt edes-
sämme olevan lakiesityksen peruslinjaus on hyvä. Se selkiinntää pelitoimintoja ja vetää rajoja eri pelimuotojen välille. Tulojen hankkiminen ihmisten pelihaluja hyväksi käyttäen sallitaan edelleen vain rajoitetusti, valvotusti ja, mikä tärkeintä, peleistä saadut tulot käytetään yleishyödyllisen toiminnan hyväksi.

Haluaisin tuoda esille muutaman seikan, joita ei mielestäni ole huomioitu tarpeen mukaisella tavalla lakiesityksessä.

Arpajaislakiesitys on rakennettu niin sanotun rahapelitoimikunnan mietinnön pohjalle. Toimikunnan tehtävänä oli selvittää ja määritellä ne erityiset edellytykset, jotka Suomen liittyminen Euroopan yhteisöön asettaa kansalliselle arpajaislainsäädännölle. Toimikunta tarkensi toimeksiantoaan toteamalla, että se on käsitellyt arpajaislainsäädännön alaan kuuluvia asioita ensisijaisesti rahapelitoiminnan näkökulmasta. Toimikunta muodostui puolueiden ja ministeriön edustajien lisäksi Oy Veikkaus Ab:n, Raha-automaattiyhdistyksen ja Suomen Hippos ry:n pysyvistä asiantuntijoista. Johtuiko tästä, että laissa esiteltävä suomalaisen arpajaistoiminnan organisaatio ainutlaatuisine määritelmineen tukee olemassa olevaa, edellä mainittujen yhteisöjen toimintaan perustuvaa järjestelmää? Kansalaisjärjestöjen, tavara-arpajaisten ja bingon pysyvää asiantunte-
musta toimikunnassa ei ollut.

Edellä mainittuja kolmea yhteisöä voi kiittää hyvästä työstä, mutta kansalaisjärjestöjen tarpeelle ei riittänyt tarpeenmukaista ymmärrystä. Kysymys on siitä, missä määrin ihmisten peluuttaminen tapahtuu keskitetysti yksinoikeusjärjestelmien kautta ja missä määrin kansalaisjärjestöt voivat itse järjestää tätä toimintaa ja hankkia varoja omaehtoisesti suoraan omaan toimintaansa. Kysymys on myös siitä, tuleeko valtiiovallan edistää kansalaisjärjestöjen omaehtoista varainhankintaa vai pitäisikö niiden toimintaa ylläpitää yhteiskunnan antamin avustuksin.

Nyt tehdyn lakiesityksen viesti on selkeä. Arpajaistoiminta järjestetään yksinoikeusjärjestelmien kautta ja varat jaetaan keskuksien kautta niiden parhaaksi katsomallaan tavalla. Yleishyödyllisen toiminnan rahoitus on viime vuosina vaikeutunut. Julkinen tuki ja sponsorituotot ovat vähentyneet. Kilpailu mainos- ja ilmoitusmarkkinoilla on kasvanut. Tämän vuoksi olisi

tärkeätä lisätä yleishyödyllisten yhdistysten mahdollisuuksia hankkia varoja oman aktiivisen toiminnan kautta esimerkiksi arpajais- ja bingo-toimintaa kehittämällä.

Arvoisa rouva puhemies! Bingo on paikallisten tavara-arpajaisten ohella se arpajaismuoto, jolla voidaan kerätä varoja suoraan paikalliseen yleishyödylliseen toimintaan. Tässä mielessä on erittäin huolestuttavaa, että tälle varainhankintamuodolle ei ole voitu suoda riittäviä kehittämis-
edellytyksiä. Ehdotettu laki tuo toiminnalle kyllä uusia mahdollisuuksia, esimerkiksi anniskelumahdollisuuden, mutta myös rajoitteita. Olennaiset kehitysmahdollisuudet, joita olisivat lähinnä rahavoitot ja linkkipeli, se tyrmää.

Lain perusteluista ja lain laadintaa varten kerätystä tilastoista ilmenee, että bingotoiminnan liikevaihto ja tuotot ovat huomattavasti laske-
neet kuluneella vuosikymmenellä. Bingon myynti on laskenut vuodesta 1990 365 miljoonasta markasta vuoden 1996 195 miljoonaan markkaan, laskua noin 46 prosenttia. Mikäli mitään bingotoiminnan perusedellytysten parantamiseksi ei tehdä, loppunee bingotoiminta lähi-
vuosina kokonaan.

Lain yleisperusteluista käy ilmi, että muissa Pohjoismaissa bingotoimintaa kohdellaan selvästi paremmin kuin Suomessa. Suomessa bingojen rahavoittojen on pelätty aiheuttavan vaikeuksia yksinoikeudella omia arpajaistoimintoja järjestäville yhteisöille. Lain yleisperustelujen kansainvälisen vertailun pohjalta voidaan todeta, että tällaiselle väitteelle ei ole perusteita. Esimerkiksi Ruotsissa bingossa on voitu jakaa rahavoittoja jo vuodesta 1989 alkaen. Lisäksi ruotsalaiset bingot ovat voineet pelata yhteispelejä ja näin jakaa suurempia yksittäisvoittoja. Näillä keinoilla Ruotsin bingomarkkinaosuus on 8 prosenttia arpajaistoiminnasta. Suomessa tuo osuus on yksi prosentti. Osaltaan ruotsalaisen bingon suurempi markkinaosuus selittyy sillä, että Ruotsissa varsinaiset raha-automaatit ovat kiellettyjä. Mikäli siis suomalaisen bingoon sallittaisiin rahavoitot, se riski, että bingo olennaisesti voisi lisätä markkinaosuuttaan niin sanottujen yksinoikeusyhteisöjen kustannuksella, on mitätön.

Arvoisa rouva puhemies! Suomessa arpajaistoiminta on jaettu kahteen päälinjaa: raha-arpajaiset ja muut. Tällaista perusjakoa ei noudateta missään muussa maassa. Syy tähän linjaukseen löytyy lain yleisperusteluista sivulla 40.

Rahapelitoiminta on erityislaatuista arpajais-toimintaa. Peleihin liittyvä rahavoiton mahdollisuus tekee niistä kuluttajille houkuttelevampia kuin muista arpajaisista. Muissa maissa tämä lisähoukuttelevuus on uskallettu antaa myös kansalaisjärjestöjen käyttöön, Suomessa ei. Lain 3 §:n 1 kohdassa sanotaan: "Raha-arpajaisilla tarkoitetaan arpajaisia, joissa voi arpomisella voittaa rahaa." Suomalainen tapa jaotella arpajaiset raha-arpajaisiin ja tavara-arpajaisiin aiheuttaa ongelmia. Tavara-arpajaismääritelmässä todetaan, että ne ovat arpajaisia, joissa voi voittaa myös tavaraan tai palveluihin vaihdettavissa olevia lahja- tai ostokortteja.

Toisaalta raha-automaatti määritellään automaattiksi tai laitteeksi, jolla pelaamalla pelaaja voi voittaa rahaa. Koetettaessa täsmentää rajaa tavara- ja raha-automaattien välillä lain yksityiskohtaisissa perusteluissa joudutaan toteamaan: "Sillä seikalla, missä muodossa pelaaja saisi voittonsa automaattista, ei olisi merkitystä. Siten pelaaja voisi saada raha-automaattista voittona käteisen rahan sijasta esimerkiksi myös paperisen voittotositteen, sähköistä rahaa tai pelimerkkejä." Lain perustelu siis toteaa, että ostokortti on yksi rahan muoto. Esimerkiksi bingopelin luonteen eroavaisuudet muista raha-arpajaismuodoista eivät vähene siitä, että paperiset ostokortit vaihdettaisiin paperisiin seteleihin. Arpajais-toiminta pitäisi jakaa yksinoikeudella toteutettaviin arpajaisiin ja muihin arpajaisiin. Tällaisella jaolla päästäisiin haluttuun päämäärään Raha-automaattiyhdistyksen, Veikkauksen ja Hippoksen osalta. Toisaalta voitaisiin myös turvata bingoiminnan kehittäminen rahavoitoilla.

Tavaravoittoautomaattien osalta laki on kansalaisjärjestöjen osalta vieläkin tyllympi. Lakiehdotuksen 3 §:n 11 kohdan mukaan tavaravoittoautomaatilla tarkoitetaan peliautomaattia tai laitetta, josta pelaaja voi voittona saada tavaraa. Ehdotuksen 39 § vahvistaa, että voiton tulee olla yksilöity tavara, jonka arvo on vähäinen. Erikseen lisätään, että se ei saa olla lahjakortti tai mihinkään rahanarvoiseen etuuteen vaihdettavissa oleva merkki tai tunnus. Käytännössä tällaisen vähäisen arvon omaavia rahavoittoja sisältävien automaatin valmistaminen lienee varsin hankalaa. Vaikeata olisi myös saada tällaiselle automaattile käyttäjiä. Tavaravoittoautomaatteihin liittyvä lainkohta estää yhdistyksiä kehittämästä uusia arpajaisideoita. Olisi vaikea löytää yleishyödylli-

nen yhteisö, joka uskaltaisi edes kokeilla varojen keräämistä tavaravoittoautomaateilla.

Arvoisa rouva puhemies! Pienarpajaisiksi luokitellaan arpajaiset, joiden myyntihinta on enintään 10 000 markkaa ja joissa arpojen myynti ja luovutus tapahtuvat samassa tilaisuudessa. Arpajaisiin ei tarvita näillä ehdoilla viranomaisen lupaa. Arpajaislaki rajoittaa pienarpajaisien järjestämisoikeuden yleishyödylliselle yhteisölle tai koululuokalle tai sitä vastaavalle opintoryhmälle. Rikoslakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan muiden järjestämät pienarpajaiset tulisivat rangaistavaksi teoksi. Pienarpajaisien kohdalla kyseenalaista on, onko lainkuullaisuuden kannalta järkevää lain tasolla säätää työyhteisöjen, kahvikassojen ja rekisteröimättömien vapaa-ajan ryhmittymien vapaamuotoiset pienarpajaiset rangaistaviksi teoiksi. Arpajaisasetuksessa taas arveluttaa pienarpajaisien toiminnan byrokraatisointi. Pienarpajaisien järjestämisolosuhteet ovat usein sellaiset, että järjestäjien on vaikea pitää kiinni uusista hallintavaatimuksista. Kun ottaa huomioon pienarpajaisien tuoton marginaalisuuden, on aiheellista kysyä, ollaanko valmiita käymään läpi valituskierroksia joka kerta, kun joku koululuokka ei ole antanut tapahtumiin liittyviä asiakirjoja eteenpäin aivan täydellisinä.

Lakiesityksessä määritellään, että veikkauksen ja raha-arpajaisien voittovarat tulee käyttää urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyön tukemiseen. Ongelmaksi on muodostunut se, että jakosuhteita veikkausvarojen jakamiseen näiden osa-alueiden välillä ei ole määritelty laissa eikä jakosuhteita määritellä edelleenkaan. Tuoton jaosta voidaan säätää aseuksella. Näin ollen kiistat edunsaajien osuuksissa tulevat jatkumaan edelleenkin.

Viime vuosina voittovaroja on käytetty kirjastojen ylläpitämiseen. Käytäntöä jatkettiin vuoden 2000 loppuun. Tämä on vastoin alkuperäistä käyttötarkoitusta. Kirjastojen lakisääteiset valtionosuusmenot tulee siirtää takaisin valtion budjettirahoitukseen, että päästäisiin arpajaislain mukaisen hengen toteuttamiseen. Tuon hengen mukaista on voittovarojen suuntaaminen kulttuurin ja kansalaisjärjestöjen toiminnan tukemiseen, ei valtion budjettirahoitteisten menojen rahoittamiseen veikkausvoittorahoista.

Viime syksynä sivistysvaliokunta otti tähän kannan, jonka mukaan hallitus laatii suunnitelman, jonka mukaisesti nyt veikkauksen ja raha-arpajaisien voittovaroista rahoitettavat lakisää-

teiset valtionosuudet siirretään yleisistä budjettivaroista katettaviksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän kehityksen toteuttaminen on tärkeää, jotta varojen jakamisessa saataisiin lisää tilaa kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotyötä tekeville järjestöille. Näillä järjestöillä on tärkeä rooli kaikenikäisten kansalaisten aktiivisuuden ylläpitäjinä. Varsinkin nuorten kansalaistoiminnan tukeminen olisi oleellista syrjäytymisen ehkäisemisessä. Hyvänä esimerkkinä tästä on työpajatoiminta, joka antaa nuorille mahdollisuuden suunnitella omia elämänvalintojaan ohjatusti.

³⁵ **Matti Saarinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. A. Seppälän erinomaisen puheenvuoron johdosta haluan kuitenkin todeta pari seikkaa. Hän aloitti puheenvuoronsa toteamalla, että tämä valmisteluprosessi on ollut tarpeellisen pitkä. Tässä ehkä näkyy se, että hän ei tunne sitä historiaa, joka liittyy viime vaalikautteen. Kyllä prosessi on ollut tarpeettoman pitkä. Asiallisesti ottaen esitys olisi voitu antaa vuosia sitten. Tässä on kerta kaikkiaan, kuten puheenvuorossani jo aikaisemmin totesin, nöyrytetty koko eduskuntaa, ja tässä ovat menettäneet paitsi pääministeri myös muut ministerit kasvonsa, ministerit, jotka eduskunnan edessä ovat luvanneet, että esitys annetaan jo viime vaalikaudella, tosiaan sen alkuvaiheessa.

Toiseksi jaan ed. Seppälän huolen bingoitoiminnan tulevaisuudesta. On vain valitettavaa, että yleishyödyllisen yhteisön kaapuun on suojautunut ja verhoutunut myös tyyppillistä ja tavanomaista liiketoimintaa. Silloin hyvätkin urakat ovat vesittyneet, kun käytetään tavallaan yhteisömuotoa bisneksen tekemiseen. Tässä mielessä on tietynlainen vaikeus käytännössä valvoa ja erottaa, mitkä yleishyödylliset yhteisöt ovat niin sanotusti puhtaan kaulan kanssa liikenteessä ja mitkä lähtevät itsekkäistä voitonmaksimointitavoitteista. Tässä on valiokunnallakin mahdollisuus linjata ja määritellä tätä asiaa, mutta alue ei ole kovin helppo.

³⁶ **Jari Leppä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Arpajaislainsäädännön uudistus on paljon muutakin kuin yksi-risti-kahta tai arpojenraaputusta, lauantai-iltojen jännitystä tai bingonpelaamista. Se on yhteiskuntaa syvältä koskettavaa taloudellista toimintaa, josta hyötyvät terveys- ja sosiaalipalvelut, tiede, taide, kulttuuri, nuorisotyö, li-

kunta, hevostalous, erilaiset yhdistykset ja yhteisöt. Lakiesityksessä vilisevät sanat yksinoikeus ja yleishyödyllisyys. Molemmat määritelmät ovat koko suomalaisen yhteiskunnan kannalta erittäin merkittäviä. Tulouttavathan eri yhdistykset ja yritykset ja järjestöt mittavia summia juuri pelitoiminnasta, ja ne loppujen lopuksi koituvat meidän kaikkien hyväksi.

Rahapelitoimintaa ohjaavat kaikkialla maailmassa erittäin tarkat säännökset. On myös katsottu, että tiukalla ohjauksella pyritään estämään rahapeliä yksityinen voitontavoittelu, rikollisuuden ja liian suurella pelaamisen mahdollinen vaikutus ja vahingollinen vaikutus niin yksilön kuin yhteiskunnankin näkökulmasta.

Rahapeliä järjestäjät ovat hyvin heterogeenistä joukkoa. Lainuudistuksen myötä luodaan puitteet niin reilun 6 miljardin markan Veikkaukselle kuin muutaman tuhannen markan liikevaihtoa pyörittäville pienille kyläyhdistyksillekin. Tämä seikka asettaa lainuudistukselle erittäin suuret haasteet myöskin.

Arvoisa rouva puhemies! Hevospelit ovat tietysti myöskin lähellä sydäntäni, ja ne ansaitsevat muutaman hieman syvemmän pohdinnan. Hevostalous kokonaisuudessaan hakee uutta pontta ja menestyksen avaimia tälle vuosituhannele uudesta arpajaislaista. Arpajaislainsäädännön uudistuksen myötä on syytä pohtia, miten hevostalouteen tulevat rahavirrat saadaan käännettyä nousuun ja luodaan tulevaisuudenuskoa tälle sektorille.

Muun muassa Ruotsissa, Ranskassa ja Norjassa raviurheilun yhteiskunnallinen arvostus on erittäin korkea. Hevostalouden ja raviurheilun yhteiskuntasuhteet ovat erinomaisessa kunnossa. Miksi? Syy on yksinkertainen: näissä maissa on yhteisesti löydetty alan ja ympäröivän yhteiskunnan yhteensopivat intressit. Ruotsissa hevostalous kiittää muuta yhteiskuntaa saamastaan mahdollisuudesta hankkia elinkeinon tarvitsemat rahavirrat hyvin hoidettujen pelien kautta rahoittamalla runsaskätisesti muun muassa olympiaurheilua ja vammaisten tukitoimintaa. Summat ovat ymmärrettävistä syistä erittäin merkittäviä. Ruotsalaiset pelaavat hevospelejä yli 10 miljardilla vuodessa, ja vaihdot ovat edelleen kasvussa. Me Suomessa pääsemme vain kymmenesosaan tästä.

Kehitys hevoselinkeinojen kannalta pyörii tällä hetkellä Suomessa väärään suuntaan. Hevospelit on jaettu kansallisella päätöksellä kahtia: ratojen

totalisaattoripelit Suomen Hippokselle ja ennakkoon pelattavat valtakunnalliset V-pelit Veikkaukselle. Nyt kilpailaan samoista markoista ja samoista asiakkaista. Se, mikä on toiselle lisää, on toiselta poissa. Yhteinen peliyhtiö poistaisi keskinäisen kilpailun, parantaisi tulosta ja hevosen omistajillekin, kasvattajille, riittäisi palkintorahoja jaettavaksi. Näin varmistettaisiin hevoselinkeinon jatkuminen ja kehittäminen Suomessa. Nyt ollaan vaarallisella tiellä, jossa ulosliputetaan niin kasvatusta, hyviä hevosia kuin sitä vetovimatekijää, jota meillä tässä maassa on.

Monipuolisena elinkeinona, työpaikkojen luoja ja eri sosiaaliryhmiä yhdistävänä harrastuksena raviurheilun merkitys on erittäin suuri. Se on toiseksi suosituin urheilumuoto Suomessa ja yhdistää maaseutua ja kaupunkia, nuoria ja vanhoja ja eri väestöryhmiä. Se edistää vahvasti matkailua, ja sitä hyödynnetään muun muassa teriäkeineinä.

Yhdessä hevosten kasvattaminen, valmentaminen, kilpailuttaminen ja ratsastustoiminta antavat yhä useammalle suomalaiselle työn ja toimeentulon. Hevosala työllistää pää- ja osa-aikaisesti yhteensä noin 20 000 henkilöä, ja raveja seuraa radoilla noin hieman alle miljoona katsojaa.

Arpajaislainsäädännön kannalta olennainen kysymys on, voidaanko kahteen peliyhtiöön, Veikkaukseen ja Hippokseen, jaetut hevospelit pitää kansallisen ja kansainvälisen kilpailun ulottuuttomissa. Tarkoitin pelikiilpailuja. Tähän asti EY-tuomioistuimen päätökset viittaavat siihen suuntaan, että samanaikaisten pelien pitäisi olla yhden luvanhaltijan eli yhden peliyhtiön hoidossa. Näin voidaan säännöksiä vapaasta kilpailusta, yhdenvertaisuudesta ja syrjimättömyydestä soveltaa kansallisen pelimonopolin hyväksi ja eduksi, kuten Raha-automaattiyhdistyksen tapaus osoitti. Raha-automaattiyhdistyksen saaman päätöksen mukaisesti kansallisessa lainsäädännössä voidaan antaa rahapelitoimintaa koskevia yksinoikeuksia julkiselle toimielimelle, kun otetaan huomioon ne yleisen edun päämäärät, joita tällaisella yksinoikeudella pyritään turvaamaan.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä mainituista syistä kannatan itse mallia, jossa perustettaisiin yksi yhtiö hoitamaan ravipelejä. Yhtiössä olisivat vahvasti mukana opetusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö ja Hippos. Miksi näin? Sen lisäksi, mitä edellä kuvasin, uudella peliyhtiöllä olisi mahdollisuus hyödyntää Veikkauksen

erinomaista osaamista ja valmista myyntiverkostoa. Ei tarvitsisi tehdä kaksinkertaista työtä. Se olisi poliittisesti mahdollinen ratkaisu, kun kumpikaan osapuoli, joka tällä hetkellä pelitoimintaa pyörittää, ei häviäisi. Kyseessä olisi yhteishallinto, jossa mukana olisivat suoraan asiaan liittyvät ministeriöt. EU:n kilpailuoikeudellisten säädösten mukaan se olisi ongelmaton ratkaisu. Saataisiin yhteen hiileen puhaltamisen henki. Tuotonjako pysyisi edelleen ministeriöillä. Kumpikin osapuoli voisi käyttää hyödykseen myös toisen ammattitaitoa, ja yhteinen raviurheilun ja koko hevosalan kohottamisvoima lähtisi liikkeelle. Tämä perusteluna sille, miksi toivon yhteistä, yhtä yhtiötä hoitamaan ravipelejä.

Muita huomioita ravipelien suuntaan lakiuudistuksesta. Veikkauksen Hippokselle maksamat kohdekorvaukset siirtyvät tämän lainuudistuksen myötä valtioneuvoston päätettäväksi. Ne eivät enää olisi Veikkauksella. Tämä on osaltaan hyvä asia ja varmasti myös perusteltu monestakin eri syystä.

Myöskään myyntiaikarajoitukset eivät ole enää nykyaikaa, eivätkä ne ole perusteltuja. Niistä pitäisi pystyä luopumaan hetimiten. Eli urheilun ja valtiollan intressit kulkevat tässäkin tapauksessa käsi kädessä. Kun hevosurheilulle luodaan riittävät kehittämisedellytykset, valtio puolestaan saa osansa kasvavien pelituottojen kautta.

Arvoisa puhemies! Muutama sana bingoiminnasta. Tavara-arpajaiset ja bingo säilyvät lainuudistuksen mukaan yleishyödyllisten yhdistysten varainhankintamuotona. Niiden hyväksytävyyden perusta on niiden tuoton käyttö yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Bingopelit ovat myös sosiaalista toimintaa. Niillä on tärkeä yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen merkitys. Ne ovat kaiken kansan pelejä, joiden tuotto rahoittaa monia yleishyödyllisiä seuroja ja yhdistyksiä. Raha-voittojen jakamisen mahdollisuus, aivan kuten edellä ed. Seppälä viittasi, olisi luonut uudet kehittämisedellytykset bingolle. Nyt ne eivät tähän lakiesitykseen sisälly.

Arpajaislaki luo puitteet bingopelien kehittämiseksi. Positiivista on, että bingopeli on omana pelimuotonaan erotettu tavara-arpajaisista. Bington kehittäminen on toki edelleen mahdollista muutoinkin kuin pelkän rahavoittomahdollisuuden sallimisen avulla. Sitä voidaan edelleen kehittää sisältöä, rakennetta ja markkinointia parantamalla, lisäämällä yhteistyötä ja kohderyh-

mien markkinointia ja myös yhteistyötä Veikkauksen ja Raha-automaattiyhdistyksen kanssa, mitä on yhä enemmän tehty. Bingopelien toimeenpano-oikeus tulee olla selkeästi yleishyödyllisellä yhdistyksellä, jonka toiminta on vakiintunutta ja moitteetonta. Vain bingoa varten perustetut näennäisyhdistykset on ehdottomasti rajattava toiminnan ulkopuolelle. — Tästäkin käytettiin äsken hyvä puheenvuoro. — Tältä osin mielestäni voitaisiin lakiuudistusta ja -esitystä jopa tiukentaa. Myöskin 75 prosentin keskimääräisellä tilityskauden voitokatolla, joka sisältyy esityksen 35 §:ään, on toimintaa tervehdyttävä vaikutus.

Laissa ja asetuksessa on kuitenkin mielestäni liikaa yksityiskohtiin meneviä määräyksiä käytännön toteutuksesta. Nämä ainoastaan vaikeuttavat erityisesti pienten yhteisöjen toimintaa. Liian yksityiskohtaisilla määräyksillä ei myöskään ole käytännön toiminnasta syntyneitä tarvetta. Useissa bingoissa kaikki työ tehdään talkoovoimin. Tätä työtä ei saa rasittaa liaksi määräyksillä eikä byrokratialla. Tarkastustoiminnan tulee hoitua edelleenkin luvan myöntämisen kautta. Tarkkuutta pitää vaatia ennemminkin järjestäjien taholta kuin lainsäädännöllä. Näitä auktorisoituja tarkastajia ei tule vaatia kaikille järjestäjille, niin kuin lakiesityksessä aivan oikein myöskin on. Verkottuminen on pienten ja myös suurten bingojen tulevaisuuden mahdollisuus, jota pitäisi pystyä myös kehittämään, niin kuin monessa maassa, muun muassa Ruotsissa ja Englannissa, tehdään.

Arvoisa rouva puhemies! Arpajaislainsäädännön uudistukselta odotan erityisesti kolmannen sektorin ja hevostalouden toiminnan turvaamista ja edelleenkehittymistä. Toivottavasti tämä erittäin monivivahteinen lakiuudistus tekee tämän mahdolliseksi. Jos näin ei näytä tapahtuvan, edellytän, että nopeita muutoksia esitykseen ja uusia linjauksia myöskin lakiin pystytään tekemään.

³⁷ **Pekka Vilkuna /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Halusin vielä lisätä ed. Lepän hevostaloudesta kertovaan ja hevostalouden merkitystä rahapelien kautta puolustavaan puheenvuoroon sen juonen, kuinka se homma kulkee.

Hevoset radalla ovat se voima, jolla hevosalous Suomessa jatkuu tai loppuu. Hevoset eivät pysy radalla millään muulla kuin hyvillä palkinnoilla. Hyviä palkintoja sinne radalle ei voida

järjestää millään muulla kuin hevospelillä. Tämä on havaittu Norjassa, Ruotsissa ja Ranskassa, joissa hevostalouden merkitys on noin kolminkertainen suhteellisesti Suomeen verrattuna. Kuitenkaan Ruotsiin verrattuna meillä ei ole minkäänlaisia maantieteellisiä esteitä päästä samaan. Tästä syystä on hyvin tärkeä pitää huoli siitä, että raha pyörii hevospelissä hevosmiesten hallinnan kautta radoille takaisin.

On turha kuvitella, että yhteiskunta tässä hommassa mitään menettäisi, jos volyymia saadaan nousemaan ja hevoskasvatusta lisääntymään. Sitä kautta tulee liikevaihtoverona ja arvonnalisäverona jo takaisin se lantti, mikä siinä mahdollisesti menetetään. Jos näitä sääntöjä muutetaan vieläkin enemmän hevostaloutta tukeviksi, sitä kautta tulee hevoskasvatusta lisää. Mitä enemmän on kasvatusta, sitä parempia yksilöitä löytyy ja sitä enemmän jää sellaisia hevosia, joille täytyy löytää muuta käyttöä, ratsastusta, terapiaa, matkailua ja muuta tällaista, ja tämä on nuorisotyötä parhaimmillaan.

Arvoisa rouva puhemies! Jos ei ed. Lepän ehdottama yhteinen peliyhtiö toteudu, niin vähintään, mitä tämän asian eteen on tehtävissä, on, että Veikkauksen hallinnassa olevista hevospelistä lakisääteisesti palautettaisiin sama prosenttiosuus hevostalouteen kuin Hippoksen sisällä pyörivissä peleissä. Silloin otettaisiin jo askel eteenpäin.

Mitä sitten näihin paikallispeleihin, bingoon ja arpajaisiin, tulee, kyllä ne täytyy nähdä myös alueellisena kysymyksenä. Niin kuin edellä ed. Leppäkin mainitsi, tämä on vapaaehtoistyötä ja kylien yksi viihtyvyystekijä, kylien yksi sosiaalinen tapahtuma. Kyllä bingotoimintaa pitää pitää yllä ja kehittää sillä tavalla, että vapaaehtoistyö kylillä säilyisi. Arpajaisien täytyy olla hyvin yksiselitteisesti sallittuja, niin että on samat säännöt yli maan, ettei tule paikallisviranomaisen tekemiä erilaisia tulkintoja. On turha luulla, että jos ne kiellettäisiin tai tehdään hankaliksi, ne sillä loppuisivat. Tässä maassa on jo liian monta sellaista lakia, joiden valvontaa ei pystytä suorittamaan. Jos arpajaisia vaikeutetaan ja kuitenkin kahviloissa tai ompeluseuroissa pidetään niitä, tämä on häiritsemässä yleistä lain kunnioitusta. Jos lain kunnioitus menee jotakin lakia kohtaan, miksi sitten täytyisi jotakin toista lakia kunnioittaa, kysyn vain, arvoisa rouva puhemies

En malta olla vastaamatta myös ed. Rakel Hiltusen minusta hyvin naiiviin ehdotukseen, että

rahapelit kiellettäisiin — yksikätiset rosvot ja muut hedelmäpelit — alle 15-vuotiailta. Jos eivät vanhemmat pysty huolehtimaan lapsistaan ja valvomaan heitä, niin että he eivät olisi tuolla huumeita käyttämässä tai muuten hillumassa yöllä 11—12-vuotiaina, kyllä kai on turha kuvitella, että poliisi voi valvoa heitä, etteivät he pelaa yksikätistä rosvoa. Naiivi ehdotus. Kyllä se on vanhempien vastuulla, mitä peliä itse kenenkin lapset pelaavat. Tämä tällä kertaa, arvoisa rouva puhemies.

³⁸ **Rauha-Maria Mertjärvi /vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä sattui niin, että kolme hevosihmistä peräkkäin oli puhumassa. Kaksi edellistä kyllä sanoi hevosasioista kaikki, että siitä ei siten sen enempää. Kaiken voi allekirjoittaa.

Ed. Seppälä puhui nuorten kansalaistoiminnan ja talkoohenkisen työn tukemisesta, kehittämisestä ja sen tärkeydestä. Voin siihen täysin yhtyä.

Ed. Irina Krohn puheenvuorossaan toi esille tärkeän ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymyksen. Haluankin tässä kannattaa hänen esittämänsä ehdotusta, että esitys lähetettäisiin lausunolle työasiainvaliokuntaan.

Itse puutun toisenlaiseen asiaan, kuin mitä täällä on puhuttu. Se voi tuntua pieneltä, mutta lähemmin tarkasteltuna se on oikeastaan todella iso ja tärkeä juttu. Kuten ministeri Häkämies aluksi totesi, laki pyrkii tyhjentävästi ottamaan huomioon ja selvittämään kaikki lakiin liittyvät seikat. Nyt kuitenkin on asia, jonka olisin toivonut arpajaislaissa otettavan huomioon. Se on kuitenkin jäänyt kokonaan ulkopuolelle. Toisaalta ymmärrän, että se on jäänyt sen ulkopuolelle, koska kyse on hyvin uudeltaisesta asiasta ja uudeltaisesta ajattelutavasta. Tarkoitin nyt sellaisten uuden tyyppisten ympäristöystävällisten arpajaisien järjestämistä, joita edustaa esimerkiksi niin sanottu tölkkilotto. Tätähän on yritetty aikaansaada muutaman kierrätyskeskuksen kautta, mutta se on kaatunut meidän vallitsevaan ja voimassa olevaan lakiimme. Kun uusi arpajaislaki ei tällaisten arpajaisien järjestämistä vielääkään ota huomioon, tulen tekemään aloitteen kuluttajansuojalain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta siten, että tällaiset ympäristöystävälliseen tekoon kannustavat arpajaiset mahdollistuisivat. 2 luvun 5 §:ssäkin säädetään juuri markkinointitarkoituksessa toimeenpannuista arpajaisista. Toivon, että

aloite, jonka teen, käsiteltäisiin yhtä aikaa tämän arpajaislain kanssa.

Arvoisa rouva puhemies! Perusteluna ja terveisinä valiokunnille, jotka alkavat asiaa käsitellä, haluan kertoa ja esittää seuraavaa.

Asia tuli minulle henkilökohtaisesti tutuksi ympäristövaliokunnan matkalla tunturi-Lappiin. Norjan puolella vieraillessamme kävimme kierrätyskeskuksessa, jossa meille esiteltiin tölkkilotto. Se toimii Norjassa siten, että huuhdottuja maito- ja mehutölkkejä sullotaan yhden tölkin sisään. Tähän kirjoitetaan kierrättäjän nimi ja osoite. Sitten kierrättäjä vie sen keräilyastiaan. Keran kuussa pakkauskeruulaitos, joka on koonnut kaikki nämä yhteen, arpoo yhden tölkkipaketin. Sen lähettäjä voittaa — oliko se Norjassa 1 000 kruunua, jotain sitä luokkaa.

Samanlainen systeemi pyörii myös Saksassa, jossa tällaisten tölkkiarpajaisien avulla tölkkien kierrätysaste nostettiin yli 60 prosenttiin. Suomessa tällä hetkellä vain noin 10 prosenttia kansasta kierrättää tölkkinsä eli juuri valveutunein ja ympäristötietoisin väestönosa. Suurin osa tölkeistä meillä menee kaatopaikoille eli noin 33 000 tonnia vuodessa. Sitten meille tuodaan Saksasta vuosittain 50 000 tonnia jätekartonkia, joka on saatu näistä tölkeistä. Näin ollen tölkkien kierrätys on kansantaloudellisesti hyvin järkevää jo tuostakin syystä, mutta myös siksi, että tölkeistä saadaan hyvää ja lujaa kuitua uusiokäyttöön ja se on lähes ilmaista.

Saksan hyvä kierrätysaste perustuu näyttävään valistuskampanjaan tölkkilottoineen sekä siihen, ettei laki estä näin yleis- ja ympäristöhyödyllisten arpajaisien järjestämistä. Meillähän asia on niin, että tämän tyyppistä arpajaisoimintaa ei voi järjestää, koska tällaisiin arpajaisiin osallistuminen edellyttää kulutushyödykkeen, maidon tai mehun, ostamista. Tämä on kielletty markkinointitarkoituksessa toimeenpannuista arpajaisista säädettyssä laissa.

Kun tölkkilotossa on kyse aivan toisenlaisesta markkinointitarkoituksesta, kuin mihin laissa viitataan — tässäkin markkinointiin ympäristöystävällistä tekoa sekä samalla innostettaisiin yleensä huomioimaan kestävä kehityksen periaatteita, siis varsinkin yleishyödyllisiä tavoitteita — olisi asia voitu huomioida jo tässä arpajaislaissa. Näin ei kuitenkaan ole tehty.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että aloite, jonka teen asian korjaamiseksi, tulee käsitellyksi yhdessä tämän arpajaislain kanssa ja että asia ete-

nisi myönteisesti. Tämän tyyppiset tölkkiarpajaisethan juuri mahdollistavat myös valistuksen läpimenon kansalaisille. Tölkkiloton avulla voidaan tehdä tunnetuksi kierrätyksen etuja, kierrätysjärjestelmiä ja -vaatimuksia. Arpajaisia voisi myös käyttää väliaikaisena keinona, jos katsotaan, että ne eivät sovi pysyväksi ratkaisuksi.

³⁹ **Kalervo Kummola /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta on melkein kaikki asiasta jo sanottu, mitä siitä on sanottavaa. Haluaisin kuitenkin kiinnittää huomiota vielä muutamiin seikkoihin. On tullut jo uusi tölkkilottokin käytyä läpi.

Olen ed. Saarisen kanssa aivan samaa mieltä siitä, että lakiesitys on viipynyt aivan liian pitkään. Kun sitä odotellessa on mennyt seitsemän vuotta, olisi luullut, että se olisi tullut vähän valmiimpana. Siinä on monta hyvää esitystä, mutta edelleen puuttuu paljon sellaisia kohtia, joita erityisesti vapaaehtoisjärjestöt odottelivat.

En myöskään ymmärrä sitä, että kirjastotukea ja esimerkiksi liikunnan ja urheilun määrärahoja vertaillaan toisiinsa. Niiden lähtökohdat ovat kuitenkin hyvin erilaiset sen tähden, että urheilujärjestöthän aikanaan perustivat Veikkaus Oy:n ja vasta 70-luvun alussa se siirtyi valtiolle, jolloin tehtiin sopimus liikunnan tukemisesta myös jatkon osalta. Kirjastothan tulivat mukaan vasta lamavuosina.

Olen myös sitä mieltä, että laissa pitäisi määrittellä prosentit, olivat ne millä tasolla hyvänsä. Meillä on tänä päivänä hyvä esimerkki siitä, kun prosentit ovat asetuksessa, miten niitä noudatetaan. Esimerkiksi urheilun ja liikunnan prosentti on ollut pitkään 36,6, ja tällä hetkellä se on käytännössä noin 20 prosenttia, joka on tullut jo monessa puheenvuorossa ilmi. On myös aika perusteellisesti unohdettu, mitä liikuntaan tulee, että 90-luvulla tulleista uusista pelimuodoista, joista on yhteenvedo sivulla 186, eli pitkävedosta, voitajavedosta ja tulosvedosta, rahat kerätään lähes totaalisesti urheilulta, noin 99-prosenttisesti. Satunnaisesti voi olla jokin muu — Suomessa ei edes presidentinvaaleista muistaakseni lyödä vetoa — mutta pääosin kaikki rahat tulevat urheilusta, yli miljardin markan liikevaihto, joka ei suinkaan tietenkään ole tuottoa, vaikka otsikossa niin väitetäänkin. Tuotto voidaan laskea puolittamalla tämä, eli urheilupelit ovat tuoneet viime vuosien aikana vuositasolla lisää rahaa jaettavaksi noin 500 miljoonaa markkaa, josta ei kuitenkaan liikunnalle ole tullut penniäkään. Tämä on

epäkohta, jonka pikkuhiljaa pitäisi myös saada sellaiset muodot, että saavutettaisiin jonkin näköinen tasapaino. Vaikka prosentti olisi ollut 20, olisi ollut parempi, että se olisi ollut laissa määriteltä kuin että se jää auki tai määritellään asetuksessa.

Muutamaan yksityiskohtaan, joita on ansiokkaasti käsitelty. Esimerkiksi tavara-arpajaislain kohdalla, vaikkakin 5 000 markan raja on nostettu 10 000 markkaan, on se vieläkin aivan liian alhainen. Lain kirjoittajat eivät varmasti ole koskaan järjestäneet esimerkiksi 1 000 hengen illallisia, joissa myydään rautalankaympyrässä roikkuvia arpoja à 100 kappaletta per lankavyöhytti. Näin kerätään kymmeniätuhansia markkoja. Tämän lain jälkeen toiminta byrokraisoituu huomattavasti ja varmasti vaikeuttaa tämän tyyppisen toiminnan jatkomahdollisuuksia, koska useimhan kysymyksessä ei ole edes yhdistys vaan todella jokin kerho tai työpaikka, klubi jne.

Hyvää uudessa arpajaislaissa on nimenomaan se, mitä tulee arpojen myyntiin, että arpajaisluvan yhteydessä joudutaan määrittelemään, osallistuvatko kaikki myynnissä olevat arvat arvontaan vai ainoastaan myydyt arvat. Tämä on ollut suuri epäkohta. Useimmiten arpojen ostajataan eivät ole olleet tietoisia, että myös ne arvat, jotka jäävät myymättä, ovat osallistuneet arvontaan, ja usein päävoittokin on sattunut tällaiselle arvalle, jota ei ole edes myyty.

Ed. Seppälä käsittelee ansiokkaasti bingolain osuutta laissa. Yhdistykset, jotka ovat pyörittäneet tätä pelimuotoa pitkään, ovat odottaneet uudelta lailta hyvin paljon. Sehän on toimintaa, joka on koko ajan menossa alaspäin, niin kuin on todistettu. Jos otamme Ruotsin mallin, siellä lähinnä urheiluseurat, mutta myös muut hyväntekeväisyysjärjestöt keräävät noin 340 miljoonaa Ruotsin kruunua vuositasolla voittoa, kun se Suomessa on siitä noin 10 prosenttia. Tämä johtuu pelkästään siitä, että pelin toimintamahdollisuuksia ei ole lain nojalla saatu Suomessa kehitettyä lainkaan 20 viimeisen vuoden aikana. Ruotsissahan korkein rahapalkinto on niin sanottu basbelopp 36 000 Ruotsin kruunua, joka voidaan kuusinkertaistaa erityisluvalla, jolloin päästään verkottumaan, ja se tuo silloin myös uusia mahdollisuuksia niin pelin järjestäjille kuin pelaajillekin, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että samaan aikaan voidaan useissa halleissa pelata samaa peliä ja näin ollen pystytään jakamaan suurempia voittoja. Olisi erittäin tärkeää ja toi-

voisin todella, että ainakin ketjuttamismalli voitaisiin valiokuntatyöskentelyn yhteydessä lisätä lakiin, vaikkei suorastaan rahavoittoja Ruotsin malliin sallittaisikaan.

Sen verran vielä laista yleensä, jota ei ehkä tätä osin ole ollenkaan käsitelty, että myös tv-yhtiöiden toimintamahdollisuuksia rajoitetaan aika lailla uudessa laissa. Sen sijaan teleyhtiöt pystyvät edelleen toimimaan ja ottavat oman osuutensa samalla lailla kuin tähänkin asti kilpailuista ja peleistä, joita esimerkiksi television välityksellä järjestetään.

Näihin muutamaiin asioihin toivoisin, että valiokuntatyöskentelyssä otettaisiin kantaa eikä laskettaisi näiltä osin tätä lakia tällaisessa muodossa tulevaan eduskuntakäsittelyyn.

⁴⁰ **Marja Tiura /kok:** Arvoisa puhemies! Tätä lakiesitystä on odotettu pitkään ja hartaasti. Hallituksen esitys uudeksi arpajaislainsäädännöksi pohjautuu ajatuksiin arpajaisista johtuvien sosiaalisten haittojen minimoimisesta ja arpajaisten tuottojen suuntaamisesta yleishyödylliseen toimintaan. Onkin tärkeää varmistaa, että tulojen hankkiminen ihmisten pelihalua hyödyntäen sallitaan rajoitetussa määrin ja ainoastaan varojen hankkimiseksi yhteiskunnan kannalta hyödylliseen toimintaan.

Arpajaislainsäädännön uudistaminen antaa meille samalla mahdollisuuden keskustella arpajaisten voittovarojen jakamisesta erilaisten yleishyödyllisten toimintojen kesken niin, että lopputulos on koko yhteiskunnan kannalta paras mahdollinen. Olenkin iloinen huomattessani, että tämän illan keskusteluissa tämä asia on nostettu useasti esille.

Haluaisin kiinnittää huomiota erityisesti veikkaus- ja rahapeleistä saatujen tuottojen jakoon. Eduskunta liitti vuoden 1997 valtion talousarvion hyväksymispäätökseen lausuman, jonka mukaan arpajaislainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä tulee pysyvästi ratkaista myös veikkaus- ja raha-arpapelien tuoton käyttäminen.

Hallituksen esityksen mukaan veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja käytettäisiin tulevaisuudessakin urheilun ja liikuntakasvatuksen sekä tieteen, taiteen ja nuorisotyön tukemiseen. Tuoton jakamisesta näiden käyttötarkoitusten kesken säädettäisiin edelleen asetuksella. Hallitus siis esittää nykykäytännön jatkamista. Ero tämänhetkiseen tilanteeseen on se, että vuodesta 1992 lähtien asetuksella säädetyistä jakosuhteis-

ta on luovuttu ja samalla lakisääteisiä menoja on ryhdytty rahoittamaan veikkausvoittovaroista.

Kuten tässäkin salissa on jo useaan otteeseen todettu, veikkaus- ja raha-arpapelien voittovarojen käyttö budjetin yleiskatteeksi on merkintyn ennen kaikkea liikunnan ja nuorisotyön tukemiseen käytettyjen määrärahojen pienenemistä. Mikäli voittovarojen jaosta säädetään tulevaisuudessakin asetuksella, tarkoittaa se sitä, että vuosittaiset kinastelut eri edunsaajien välillä jatkuvat. Tällä hetkellä esimerkiksi kirjastojen lakisääteisiä valtionosuuksia on rahoitettu veikkausvoittovaroilla, esimerkiksi vuonna 1999 talousarviossa 453,8 miljoonaa markkaa. Tämän kaltaiset tilanteet ovat mahdollisia tulevaisuudessakin, mikäli veikkaus- ja raha-arpapelien tuottojen jako-osuuksia ei kirjata lakiin.

Mielestäni onkin hyvin tärkeää, että Veikkauksen tuotto palautetaan laissa säädettyihin käyttötarkoituksiinsa. Tämä oli jo vuonna 1995 mieltintönsä palauttaneen rahapelitoimikunnan kanta.

Erityisesti haluaisin puhua nuorisotyöhön jaettavien voittovarojen prosenttiosuuden puolesta. Pääministeri Paavo Lipposen toisen hallituksen ohjelmassa hallitus linjaa nuorisotyön kansalaistoiminnan edistämisen puolesta sekä kiinnittää huomiota lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen.

1990-luvulla nuorisotyö on menettänyt suhteellista osuuttaan veikkaus- ja raha-arpapelien jaetuista varoista kaikkein eniten. Vuonna 1989 nuorisotyöhön sijoitettiin koko tuotosta noin 18 prosenttia. Tämän jälkeen nuorisotyön prosentuaalinen osuus on laskenut kymmenessä vuodessa noin 5 prosenttiin. Samanaikaisesti kunnille nuorisotyöhön kohdennetut valtionosuudet ovat pudonneet yli 70 miljoonasta markasta 37 miljoonaan.

Maasamme on nuoria, jotka voivat pahoin. Kunnissa ja vapaaehtoisjärjestöissä tehtävän nuorisotyön merkitys on korostunut laman ja koulujen kerhotoiminnan supistamisen myötä. Nuorisotyöhön panostaminen maksaa aina itsensä takaisin. Ensinnäkin, jokaista nuorisotyöhön laitettua markkaa kohden tehdään kahden tai kolmen markan arvosta todellista työtä. Toiseksi, mikäli nuoren syrjäytymiskierre saadaan katkaistua mahdollisimman pian tai jopa kokonaan estettyä, tarkoittaa tämä yhteiskunnan hyvinvoinnin lisääntymisen lisäksi myös konkreettisia ta-

loudellisia säästöjä, mikäli näitä asioita on pakko markoissa mitata.

Tässä salissa tuntuu välillä, että sana syrjäytyminen esiintyy lähes jokaisessa puheenvuorossa, mutta totuus on vain se, että vain nuorisotyöllä ja nuoriin panostamalla saamme nuoret mukaan yhteiskuntaan toimijoina. Tällä hetkellä vajaa miljoona suomalaista nuorta toimii erilaisissa nuorisjärjestöissä. Kunnille nuorisotyöhön kohdennettavien varojen lisäksi on tärkeää, että myös nuorten mahdollisuudet omaan kansalaistoimintaan turvataan.

Lopuksi, arvoisa puhemies, maalta kotoisin olevana haluan tässä puheessani sivuta myös arpaajaislainsäädännön uudistuksen vaikutusta hevosurheiluun. Hevosurheilu on maassamme monille tärkeä harrastus, ja sillä on oma työllistävä vaikutuksensa. Suomessa on tällä hetkellä noin 65 000 hevosta. Hevostallit työllistävät päätoimisesti ja osa-aikaisesti yhteensä noin 9 500 ihmistä. Hevosalan muu elinkeinotoiminta työllistää tämän lisäksi noin 1 000 päätoimista ja suunnilleen 3 000 osa-aikaista työntekijää. Välillinen työllistämisaikutus on tällä hetkellä kaksinkolminkertainen. Haluankin vielä muistuttaa, kuinka tärkeää koko elinkeinon kannalta on se, että siihen liittyvän pelitoiminnan tuotoista mahdollisimman suuri osa tuloutuu takaisin hevoskasvatukseen edistämiseen, hevosurheilun ja hevosostalouden tukemiseen. Tämän elinkeinon toimintaedellytysten takaaminen tulevaisuudessa on tärkeää.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

⁴¹ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Tiuralle esitän vastauspuheenvuorossani seuraavaa. Valtiovarainvaliokunta lisäsi liikuntatoimintaan, koulujen iltapäiväkerhojen toimintaan, määrärahoja 15 miljoonaa markkaa. Lisäksi työpajatoimintaan on ohjattu rahoituksia. Samoin Euroopan unionin tukitoimenpitein on voitu ohjata rahoituksia nuorisotoimintaan. Eli ei ihan täysin pitänyt paikkaansa hänen väittämänsä näistä rahoituksien vähennyksistä. Nämä tulevat eri momenteilta, ja se

saattaa aiheuttaa sen, että tulee lievää väärinkäsitystä.

Sen sijaan olen hänen kanssaan samaa mieltä siitä, että tämän lainsäädännön kautta tulee vahvistaa yleensäkin syrjäytyneiden nuorten asioita.

⁴² **Leena-Kaisa Harkimo /kok:** Arvoisa puhemies! Haluaisin seuraavassa tuoda esiin muuttaman huomionarvoisen seikan nyt käsiteltävään arpaajaislakiesitykseen liittyen. Ensimmäinen näistä liittyy talkootyöhön ja vapaaehtoistoimintaan perustuvien seura- ja yhdistystyön sekä luokkaretkien varojenkeruun byrokraatiaan. Toinen näkökulma liittyy veikkausvoittovarojen jakosuhteisiin.

Edellinen arpaajaislaki on vuodelta 1966. Nyt 2000-luvulla olisinkin mielelläni nähnyt erityisesti pienarpaajaisien järjestämistä entisestään helpottavan lakiesityksen. Pienarpaajaiset ja arvauskilpailut ovat osa sitä tärkeää varainkeruuta, jota pienet seurak, joukkueet ja yhteisöt, kuten koululuokat, tekevät. Suoraa rahaa nämä harvemmin saavat sponsoreiltaan, mutta lippalakkeja ja avaimenperiä arpaajaisia varten kyllä löytyy.

Lain perusteluissa mainitaan arpaajaisien toimeenpanon salliminen vain siten, että siitä yhteiskunnalle koituu mahdollisimman suuret hyödyt ja arpaajaisista koituvat sosiaaliset haitat olisivat mahdollisimman vähäiset. Ymmärrän tämän periaatteen. Mutta kylvävätkö harmittomat juniorijoukkueen järjestämät arpaajaiset tai arvauskilpailut sosiaalisia ongelmia tai hallitsematonta ongelmapelaamista? Tuntuu, että arpaajaislain tavoitteena on, kuten lakiesityksen perusteluissakin mainitaan, perustaa uusi arpaajaisien toimeenpanoa valvova neljän vakanssin yksikkö sisäasiainministeriön poliisiosastolle.

Pienarpaajaisiksi määritellään ne arpaajaiset, joissa arpojen yhteenlaskettu hinta yltää maksimissaan 10 000 markkaan. On positiivista, että hallitus on esityksessään nostanut pienarpaajaisien rajan 5 000:sta 10 000:een. Tosin ihmetyttää, että pienarpaajaisien ja arvauskilpailujen arpoihin merkittävät tiedot on määritelty erittäin tarkasti. Mielestäni ei ole järkevää, että arpaan tai sen myynnin yhteydessä maksutta arvan ostajalle annettavaan ilmoitukseen tulee merkitä muun muassa arvannon toimeenpanija, arpojen lukumäärä, kertyvien varojen käyttötarkoitus ja arvannon suorittamistapa. Lisäksi arvassa on määriteltävä voittojen määrä, arvo ja laji. Tämä on mielestäni pienten jalkapallojunioreitten tai koululuokan

talkoohengen ehkäisemistä ja jopa epärealistista. Tokihan voi olla, etten ole ymmärtänyt tämän maksuttoman, myynnin yhteydessä annettavan ilmoituksen tarkoittavan julistetta tai kylttiä arpatiskillä.

Edellä olen selvittänyt, mitä tietoja arpoihin tulee merkitä. Lisäksi itse lupahakemuksessa ja arvonnassa laadittavassa pöytäkirjassa esitettävät tiedot on lakiesityksessä määritelty suhteettoman tarkasti. Olisin mielelläni nähnyt, että arpajaislakiesitys helpottaisi entisestään varojenkeruuta lasten ja nuorten hyväksi tehtävässä korvaamattomassa työssä.

Suhtaudun epäilevästi myös siihen, että myös pienimuotoiset arvauskilpailut määritellään hallituksen esityksessä tavara-arpajaistenomaiseksi tapahtumaksi. Arvauskilpailu voi tapahtua esimerkiksi myyjäisissä ja koskea arvausta siitä, kuinka paljon lasipurkissa on herneitä. Ensinnäkin lakiesityksessä määritellään, ettei kukaan saa etukäteen tietää arvauksen kohteena olevien artikkelien oikeaa määrää, ei edes se henkilö, joka nämä on purkkiin laittanut. Onko tätäkin tarkoitus kontrolloida? Toiseksi arvauskilpailun kuten myös pienarpajaisten tuloksesta tulee esityksen mukaan ilmoittaa alueen suurilevikkisimmässä sanomalehdessä tarkasti määritellyine tietoineen. Monien arpajaisten tuotto voisi siis huveta jo ilmoituskuluihin.

Arvoisa puhemies! Sitten veikkausvoittovarojen jakosuhteisiin. Nykyisen arpajaislain mukaisesti Veikkauksen voittovaroja käytetään urheilun, liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisokasvatuksen tukemiseen. Kuten kaikki tiedämme, jakosuhte näiden edunsaajien kesken ei 90-luvun kehityksen myötä ole se, miksi asetuksessa se on aiemmin määritelty. Lisäksi voittovaroilla on, kuten tässä salissa olemme jo monesti kuulleet, viime vuosina katettu lakisääteisiä kirjastojen valtionosuuksia. Kirjastojen lakisääteiset valtionosuudet tulee mielestäni kattaa jatkossa budjettivaroista.

Käsiteltävässä arpajaislakiesityksessä on määritelty äsken mainitsemani veikkausvoittovarojen edunsaajat. Nykyisissä edunsaajissa on riittävästi haastetta, niitä ei tule mielestäni lisätä. Ajatus siitä, että tasa-arvon edistäminen nostettaisiin edunsaajaksi, ei mielestäni sovi tähän keskusteluun. Tasa-arvon edistämistä ei ole yksinomaan miesten ja naisten tasa-arvo, vaan se koskee esimerkiksi myös sukupolvien ja rotujen

tasa-arvoa. Vastassa on mielestäni siis loputon suo.

Olemme tässä salissa monesti puhuneet lasten ja nuorten liikunnallisen ja muun iltapäivätoiminnan lisäämisen puolesta. Lasten ja nuorten liikkumisen ja henkisen hyvinvoinnin edistäminen ovat tänä päivänä yhä tärkeämpiä, tulevaisuuteen tähtääviä toimia. Tässä vaiheessa arpajaislakiin tuleekin saada selvästi näkyviin edunsaajien jakosuhteet, joita noudatettaisiin.

Keskustelu siitä, mitkä olisivat lopulliset laissa määritellyt edunsaajien voittovarojen jakosuhteet, on omansa. Haluaisin tosin tuoda esille sen näkemyksen, että urheiluun liittyvät veikkaukset tuottavat Veikkauksen tuotoista suuren osan, noin 30 prosenttia. Tämän tulisi mielestäni näkyä myös itse valtionosuuksien jaossa.

⁴³ **Lauri Oinonen /kesk:** Herra puhemies! Käsiteltävä aihe, hallituksen esitys arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi on synnyttänyt varsin monipuolisen ja vilkkaan keskustelun, jossa osaltaan joudun toistamaan täällä jo esille tuotuja asioita. Haluan henkilökohtaisesti lain kehityksen menevän sellaiseksi, että uusi laki olisi mahdollisimman toimiva silloin, kun erilaiset yhdistykset, järjestöt, harrasteseurat, urheiluseurat järjestävät arpajaisia tai arvauskilpailuja. Täällä on monissa puheenvuoroissa kiinnitetty huomiota niihin byrokratian jäykkyyksiin ja myös kustannuksia lisääviin tekijöihin, joita on helposti vaarana, jos asian jatkokäsittelyssä näitä epäkohtia ei korjata.

Järjestötoiminta kysyy vetäjiltään aktiivisuutta ja innostusta. Byrokratia on omiaan tappamaan ja kuolettamaan innostusta. On perin ikävää, jos moni hyvä hanke kaatuu sen takia, että pelätään jo ennalta siihen liittyvää paperisotaa, erilaisten virkamiesten kohtaamista, sen takia tehtäviä matkoja jne. Olisi mahdollisimman hyvä asia, jos kaikki tämä byrokratia, mikä liittyy järjestöjen ja vastaavien arpajaisiin ja arvauskilpailuihin, olisi mahdollisimman vähäistä ja järjestäjät voisivat kohdata neuvovan viranhaltijan sen sijaan, että vaarana on viranhaltija, joka ikään kuin koetaan rasitteeksi.

Usein pienimuotoisilla arpajaisilla, jotka myös liittyvät tähän lakiin, tuetaan monia hyviä harrastus- ja vapaa-ajan toimintoja, joihin täällä on monissa puheenvuoroissa viitattu. Siksi pienarpajaiset ja arvauskilpailut tulisi itse asiassa erottaa selkeämmin kuin nykyisessä lakiehd-

tuksessa on tehty. Juuri toteuttamiskäytännön osalta ne tulisi saada mahdollisimman helpoiksi järjestää ja pitäisi luottaa myös yhdistysten omiin kirjanpitoihin ja tilintarkastuksiin silloin, kun on kyse pienimuotoisesta toiminnasta. Äskeinen puheenvuoron käyttäjä viittasi siihen, että vaikkapa kalliissa lehdessä ilmoittaminen on helposti niin kallis kulu, että siihen menee koko arpajaisten tuotto. Tämä on hieman ikävä asia. On hyvä, että Raha-automaattiyhdistys sai tehdyllä päätöksellä säilyttää maassamme sen roolin, mikä sillä on.

Eräänä ongelmana toisin esiin sen, että ihminen on helposti riippuvainen, kuka mistäkin. Tiedän monia henkilöitä, jotka ovat ilmaisseet olevansa peliriippuvaisia. Tiedän monia lähimmäisiä, jotka tilipäivän tai työttömyyskorvauksen tai eläkkeen maksupäivän tullessa menevät peliautomaattien tykö ja pelaavat niin kauan kuin rahaa on. Sitten rahaa elämässä välttämättömämpään ei ehkä olekaan. Toki tiedän monia, jotka myös kertovat voittavansa peleissä ja päätoimisesti viettävät päiväkausia vaikkapa Helsinginkin eri pelisaleissa. Ehkä onni on ollut poikkeuksellisen myönteinen tai tappiota ei tunnusteta, kun on tullut rahapelin pelaaminen päätoimiseksi ammatiksi. Onhan siinä hyvänä puolena se, että terveys ei vaarannu kuten esimerkiksi päihteiden käytössä, mutta kyllä raha-automaattipeleihin liittyy tiettyjä ongelmia, joita toivoisin pyrittävän eliminoimaan. Se on perin vaikeaa, mutta jonkinlainen valistus- tai tiedotuskampanja voisi olla keino. Niin kuin ennen vanhaan korttipelissä monet menettivät viikkokausien työkunnista saadut palkkatulot, kun tulivat menneinä vuosikymmeninä kotipaikkakunnilleen, niin nyt on vaarana, että tämän ajan rahapelit vievät ihmisten rahat.

Täällä on aivan ansiokkaasti useissa puheenvuoroissa puhuttu veikkausvoittovarojen jaosta. Tässäkin on tarpeen korostaa sitä, että rahat voisivat olla mahdollisimman hyvässä käytössä. Kirjastotoimihan on eräs vakiintunut perustoimiala aivan kuin tulee olla toki kaikkien muidenkin, joihin veikkausvoittovaroja käytetään. Kun kirjastotoimi aikoinaan tuli voittovaroja saamaan, silloin elettiin laman ankeita aikoja. Nyt voisimme kysyä: Olemmeko tulleet parempiin aikoihin? Olisiko muiden ratkaisujen vuoro?

Aivan oikein on täällä tuotu esille nuorisotyötä eri muodoissaan. Eduskunnan sivistysvaliokunta keskusteli erittäin paljon viime kevätistuntokaudella nuorten syrjäytymisestä. Sen voittamiseksi kannattaisi yrittää tehdä kaikki voitava.

Helpostihan on niin, että juuri se nuori, joka on syrjäytymässä, ei tule mihinkään hyvään harrastustoimintaan, järjestivätpä sitä järjestöt, seurakunnat, kunnat, mitkä tahansa. Syrjäytyvä nuori jää helposti sivuun.

Nuorten työpajat ovat eräs hyvä tapa torjua nuorten syrjäytymistä. Pajatoiminta jättää nuorelle aikaa ohjatusti suunnitella omia elämän valintojaan. Valitettavasti monissa kunnissa, kun valtionosuuksien vähentymisen vuoksi joudutaan etsimään menojen supistuksia, nuorten työpajatkin ovat joutuneet kokemaan niitä. Pajat tulisi nähdä ei välttämättä taloudellista tuottoa sinänsä tuottavina kohteina vaan syrjäytymistä ehkäisevinä kohteina. Silloin meidän kannattaisi juuri veikkausvoittovarojen ja Raha-automaattiyhdistyksen varojen käytön kohdentamisesta käytävässä keskustelussa nähdä nuorten syrjäytyminen sellaisena kohteena, johon meidän tulee yhteiskunnan terveen kehityksen kannalta panostaa.

Urheiluharrastus on tavattoman hyvä asia. Helposti vain käy niin, että siihenkään eivät pääse mukaan kuin ne, jotka menestyvät. Joissakin seuroissa jopa karsitaan pois niitä, jotka eivät menesty, jätetään sivuun, ja tällaiset esimerkiksi ovat hyvin ikäviä tapahtumia. Se koetaan silloin pettymyksenä ja syrjäytymisenä. Meidän tulisi kehittää nuorisotyötä sellaiseksi, että jokainen voisi omista edellytyksistään käsin menestyä ja olla mukana harrastustoiminnassa.

Kun veikkausvoittovarojen jaosta aikanaan keskustellaan ja päätetään, niin silloin tulisi nimenomaan nähdä tärkeänä se, että kaikki eri harrastustoiminnat voisivat olla tasapuolisesti saamassa näitä rahoja ja, vaikka tämä nyt menee pikkuisen arpajaislain sivuun, voitaisiin järjestötoiminnassa kiinnittää huomiota siihen, että ketään ei sieltä työnnettäisi pois, vaan kaikki voisivat kokea siellä menestymistä. Näin osaltaan eliminoitaisiin syrjäytymistä.

Näillä ajatuksilla toivon asialle rakentavaa ja myönteistä jatkokäsittelyä.

⁴⁴ **Saara Karhu /sd:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys arpajaislaiksi on tuhti lakipaketti, johon täällä on otettu kantaa jo monelta eri näkökulmalta painotusten ollessa aika saman tyyppisiä. Jo todetun toistamiseksi tämäkin puheenvuoro osittain siis menee.

Joku täällä aiemmin puhunut edustaja totesi, että monet käyttävät täällä eri viiteyhteisöjen pu-

heenvuoroja, kuka missäkin järjestössä vaikuttaa. Omalta kohdaltani voin sanoa, että napanuora mihinkään pelijärjestykseen ei vaikuta sanomisii- ni. Sellaista napanuoraa ei nimittäin ole olemassa, vaan ajatusteni takana on silkka halu ajaa mielestäni oikeaa asiaa.

Oma huolenaiheeni on veikkausvoittovarojen jako, joka painottuu liikaa lakisääteisiin menoihin. Voittovarojen käyttäminen budjetin katteeksi on vienyt saman rahan pois muun muassa liikunnan ja nuorisokasvatustyön tärkeiltä sektoreilta. Jakosuhteen prosentiosuudet ovat tosin olleet viiden viime vuoden aikana prosentuaalisesti tarkastellen laskevia, katsotaanpa mitä hyvänsä jakoaluetta, kirjastoja lukuun ottamatta. Vain kirjastotoiminnan osuus veikkausvoittovaroista on kasvanut räjähdysmäisesti, mikä ei välttämättä ole ollenkaan suotavaa. Kirjastopalveluiden tasapuolinen saatavuus olisi mielestäni ehdottomasti turvattava budjettivaroista, ei veikkausvoittovaroista, varsinkin kun ennusteet lupailivat ihmisten peli-innon hiipumista nykyisestä ja sitä kautta myös käytössä olevan jakomarginaalin kaventumista.

Rahojen siirto budjettiin vaatisi raamiin saman suuruisen lisäyksen. Asteittain se olisi mahdollista toteuttaa, nykytaloudessa ei mitenkään kertarysäyksellä.

Arvoisa puhemies! Korostan esityksellä erityisesti kirjastotoiminnan tärkeyttä enkä missään nimessä ole asettamassa kirjastojen olemassaoloa ja esimerkiksi liikuntamäärärahoja vastakkain. Kirjastomäärärahojen asteittainen siirtäminen budjettiin vapauttaisi rahaa muille jakoalueille. Näistä näkisin tärkeäksi nykyistä selkeämman panostuksen nimenomaan yleishyödyllisen liikuntatoiminnan ja nuorisotyön alueelle. Kummallakin sektorilla ennalta ehkäisevä vaikutus toisi osan panostuksesta varmuudella takaisin.

Kansantaloudellisesti ajateltuna nyt tehtävä satsaus liikuntapalveluihin maksaa itsensä takaisin moninkertaisesti tulevaisuudessa. Aktiivisesti liikuntaa harrastavat, myös tavalliset kuntoliikkuajat, ovat useiden mittareiden mukaan virkeämpiä ja terveempiä kuin passiiviset kanssaihmisensä. Uudessa hallitusohjelmassa ja uudessa liikuntalaissa on myös kiinnitetty huomiota ikääntyvän väestön työkyvyn ylläpitämiseen. Liikunta parantaa paitsi fyysistä myös henkistä kuntoa, näin riippumatta siitä, onko liikkuja lapsi vai aikuinen, vammainen vai vammaaton. Liikunta harrastuksena tuo harrastajalleen uusia ystäviä ja eh-

käisee siten syrjäytymistä. Lapsille ja nuorille mutta myös esimerkiksi yksinäisille eläkeläisille ja työttömille liikunta tarjoaa hyvän portin muiden yhteyteen.

Kunnissa liikuntapaikkojen järjestäminen ja ylläpitäminen on kallista, ja taloudellisesti vaikeassa tilanteessa olevat kunnat joutuvat vähentämään liikuntamahdollisuuksien tarjontaa. Selvää on myös se, että kaikilla vanhemmilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia kustantaa lastensa liikuntaharrastuksia yksityisten tarjoamissa palveluissa. Koska kuntien liikkumavara raha-asioissa on vähäinen, joudutaan pakon edessä valitsemaan, ja siinä ymmärrettävistä syistä liikunta jää kakkoseksi. Tässä olisi valtion oltava enemmän tukena. Raha löytyisi juuri veikkausvoittovaroista.

Vammaisista noin 30 000 harrastaa liikuntaa vammaisliikuntajärjestöjen tukemina. Myös vammaisille liikunta tuo mielen vireyttä ja estää syrjäytymistä. Laitoshoidon tarve myös vähenee liikuntaa harrastaneilla.

Arvoisa puhemies! Toinen veikkausvoittovarojen jaossa jälkeen jäänyt alue on nuorisotyö, johon luulisi ymmärrettävän panostaa huomattavasti nykyistä enemmän. Pelkkä sanahelinä "nuorissa on tulevaisuus" ei riitä, vaan tarvitaan myös tekoja ja entistä vahvempia tekoja. Nuoret ovat useimmiten aktiivisia ja innostuneita. Nuorisjärjestöjen mukaan vajaa miljoona suomalaista nuorta toimii erilaisissa nuorisjärjestöissä. Valitettavasti tuo aktiivisuus ja innostuneisuus laskee, jos nuorille ei anneta mahdollisuuksia toteuttaa itseään. Nuoret tarvitsevat itsensä toteuttamiseen turvallisia keinoja ja asiansa osavia aikuisia ohjaamaan toimintaa. Hyvällä toiminnalla voidaan estää nuorten syrjäytymistä ja muuttoliikkeen seurauksena tullutta juurettomuutta sekä edistää monikulttuurisuutta. Erityisen tärkeitä on huolehtia, että nuoret ovat tietoisia huumeiden ja päihteiden vaarallisuudesta.

Tampereen kaupungissa on toiminut useiden vuosien ajan nuorisopaja, jossa nuorilla on ollut mahdollisuus toteuttaa itseään. Pajan yhteydessä toimii muun muassa autokorjaamo, mahdollisuus harrastaa eri taiteen muotoja jne. Pajan toiminta on saanut paljon kiitosta niin nuorilta itseltään kuin muiltakin. Selvää on, että omasta mielestään mielekkään asian parissa puuhaavat nuoret pysyvät poissa pahanteosta ja siten poissa kuormittamasta sosiaali- ja kriminaalihuoltoa. Kysymys on arvoalunnoista, siitä, hyväksytään-

kö ennaltaehkäisyyn olemassaoloa ollenkaan. Ovatko rahat menneet hukkaan, jos kansalaiset pysyvät kuntoillen terveenä ja nuoriso ei liemmin kapinoi?

Ymmärrän hyvin rahoituksen ongelmallisuuden, mutta yhdyin kantaan, jonka mukaan veikkausvoittovaroja ei pidä käyttää lakisääteisiin menoihin enempää kuin on vallitsevan taloudellisen tilanteen mukaan perustellusti tarpeen. Nyt olisi mielestäni mahdollisuus aloittaa tässä asteittainen muutos.

⁴⁵ **Jari Koskinen /kok:** Arvoisa puhemies! Arpajaislaki on tärkeä lakiesitys monellakin tapaa. Erilaiset pelimuodot tuovat yhteiskunnalle rahaa moniin hyviin tarkoituksiin. Pelitoiminta on Suomessa kehittynyt vuosien aikana huomattavasti, ja samalla myös edunsaajille jaettavat rahat ovat kasvaneet. Suurimman peliyhtiön eli Veikkauksen liikevaihdon kasvu pysähtyi viime vuonna. On todennäköistä, että kasvu ei ole jatkossakaan yhtä ripeää, vaikkakin uusia tuotteita ja tuotekehittelyä tehdään koko ajan.

Arpajaislaki lähtee siitä, että pelitoimintaa harjoitetaan edelleen monopolina. Ajankohtainen kysymys kaikkialla maailmassa on se, että monopolit murtuvat pikkuhiljaa kansainvälistymisen myötä. Voi olla, että suurimmat haasteet Suomellekin tulevat ulkomailta tulevaisuudessa. Erilaista vedonlyöntiä on jo nyt helppo harrastaa ulkomailla. Mitä se onkaan sitten, kun esimerkiksi Internetissä pelaaminen laajenee ja helpottuu? Vaarana on se, että osa pelaajista siirtyy suomalaisesta monopolista muuhun maailmaan. Tällä hetkellä monopoli kuitenkin on paikallaan.

Liikunnan osuus veikkausvoittovaroista on laskenut kuin se kuuluisa lehmän häntä. Asialle pitää siis tehdä jotain. Liikunnan positiiviset vaikutukset ihmisten henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin tiedetään tarkkaan. Huolestuttavaa tällä hetkellä on se, että vain 30 prosenttia suomalaisista liikkuu riittävästi. Erityisen huolestuttavaa on se, että sama ongelma on myös lapsilla. Liikkuvia iltapäiväkerhoja on perustettu maahamme paljon. Näistä muun muassa Nuori Suomi on ollut loistavana esimerkkinä. Paljon on kuitenkin tekemätöntä työtä, ja se vaatii myös rahaa ohjaajien palkkoihin ja olosuhteiden parantamiseen. Liikunta on hyvää terapiaa yksinäisiin iltapäiviin. Tavoitteena tulee olla liikkuvan lapsen Suomi.

Lakiesityksessä ei kaikista toiveista huolimatta ole kirjattu edunsaajien prosenttiosuuksia. Minunkin mielestäni olisi hyvä, että osuudet kirjattaisiin lakiin. Näin päästäisiin eroon jokavuotisesta asetuksen muuttamisesta. Toki lakiakin voidaan muuttaa joka vuosi, jos halutaan. En kuitenkaan usko, että näin välttämättä tehtäisiin. Selkeä osuuksien kirjaus rakentaisi linnarauhan edunsaajien kesken. Samalla yhdyin myös niihin toiveisiin, että kirjastolle menevät rahat siirrettäisiin pikkuhiljaa takaisin normaaliin budjettiin ja veikkausvoittovarat jaettaisiin alkuperäisten edunsaajien kesken. Uskon ja toivon, että valio-kunnassa riittää asiaan tarvittavaa tahtoa.

⁴⁶ **Klaus Hellberg /sd:** Arvoisa herra puhemies! Lakiesityshän on todella pitkään viipynyt, ennen kuin se on saatu eduskunnan käsittelyyn. Viime kaudella itsekin monta kertaa sitä tivasin. Tästä käytettiin varmaan kymmeniä puheenvuoroja ja varsinkin aina budjettikäsittelyn yhteydessä kyseltiin, missä arpajaislain esitys viipyy. Mutta hyvä, että nyt vihdoinkin se on eduskunnan käsittelyyn saatu.

Koska asiasta on jo niin monta puheenvuoroa käytetty, haluaisin aivan lyhyesti puuttua pariin asiaan lakiesityksen kohdalla. Ensiksi puutun siihen, että minusta jakoprosentit pitäisi saada määriteltä laissa. Se, että ne päätetään vuosittain asetuksessa, on minusta väärä tie. Minusta olisi paljon selkeämpää, että ne olisi laissa määriteltä, jolloin muutos olisi vaikeampi. Vaikka lakiakin tietysti voidaan muuttaa, niin kuitenkin varmasti se toimenpide ei tapahtuisi niin usein kuin asetusta muuttamalla, jolloin joka vuosi nämä suhteet helposti muuttuvat. Tällä tavalla järjestötkin voisivat toimintaansa kehittää pitkäjänteisemmin, kun ne tietäisivät suunnilleen, paljonko lakisääteinen osuus on.

Toinen asia, joka minusta ehdotuksessa ei tule sillä tavalla esiin, että siihen voisi olla tyytyväinen, on se, että kirjaston määrärahat pitäisi siirtää katettaviksi budjettivaroilla. Minusta on väärin, että lakisääteiset rahat ovat veikkausvoittovarojen kohdalla jaettavina. On ymmärrettävää, että aikanaan, kun oli syvä lama, pyrittiin hoitamaan kirjastotoiminta — aivan oikein, se on erittäin tärkeää toimintaa — veikkausvoittovaroilla, mutta nyt olisi aika siirtyä pikkuhiljaa takaisin vanhaan käytäntöön. Tämän voisi esimerkiksi asteittain hoitaa. Kun tällä hetkellä kirjastomäärärahat ovat jo saman suuruiset kuin liikunnan tu-

ki, eli noin 20 prosentin paikkeilla, ja kun ottaa huomioon sen, että se laki, joka on voimassa, takasi liikunnalle aikoinaan 36,6 prosenttia, aikamoinen muutos tässä on tapahtunut.

Asiaanhan ovat puuttuneet myös valtiontilintarkastajat ottaessaan kantaa vuoden 1998 tilintarkastuskertomukseen, jossa he lähtevät siitä myöskin, että he pitävät sitä kehitystä kielteisenä, että vuodesta 95 alkaen budjettivarojen sijasta on entistä enemmän myönnetty määrärahoja veikkausvoittorahoista kirjastopalveluun. He korostavat myös sitä, että järjestely Veikkauksen voittovarojen käyttämisestä lakisääteisiin menoihin tarkoitettiin aikoinaan poikkeusluonteiseksi, ei pysyväksi. Sen lisäksi eduskunta teki tämän vuoden talousarvion käsittelyn yhteydessä veikkausvoittovaroihin liittyvän lausunnon, jossa eduskunta edellyttää, että hallitus laatii suunnitelman, jonka mukaisesti nyt veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista rahoitettavat lakisääteiset valtionosuudet siirretään yleisistä budjettivaroista katettaviksi. Minusta näin pitäisi menetellä.

Me tarvitsemme sekä taiteeseen, liikuntaan että nuorisotyöhön huomattavasti enemmän rahaa kuin tällä hetkellä voidaan käyttää. Varsinkin nuorisotyöhön kaikissa muodoissaan on nyt todella tarpeellista saada rahaa. Siellä on niin paljon kilpakumppaneita, jotka houkuttelevat nuoria väärille teille, että minusta yhteiskunnan pitäisi nyt todella panostaa nuoriin huomattavasti enemmän. Veikkausvoittovarat ovat yksi hyvä tie, jolla nuoriso- ja liikuntatyöhön saadaan lisää rahaa.

47 Unto Valpas /vas: Arvoisa puhemies! Nyt esillä oleva lakipaketti on varsin laaja ja monia asioita sisältävä. Otan esille vain yhden asian, joka on ollut täällä esillä useammankin kerran.

Kirjastojen määrärahat eivät saa olla riippuvaisia Veikkauksen, pelien ja arpajaisten tuotoista. Kirjastot kuuluvat kansalaisten peruspalveluihin, ja niiden valtionosuusrahoitus on hoidettava jatkossa normaalisti vuosittain talousarviossa. Aivan kuin edellisessä puheenvuorossakin todettiin, valtiontilintarkastajat ovat esittäneet asiasta samanlaisen näkemyksen.

Kun peruspalveluita rahoitetaan entistä enemmän rahapelien tuotoilla, se voi jatkossa vaarantaa näiden palvelujen riittävän saatavuuden. Peruspalvelut on mielestäni aina turvattava siten,

etteivät ne ole kovin paljon riippuvaisia erilaisen pelien tuotosta.

Kirjastopalvelut ovat olleet maassamme korkealaatuiset ja kaikkien kansalaisten saatavilla. Viime vuosien säästötoimet ovat kuitenkin vaarantamassa näitä palveluja. Etenkin sivukirjastot ja palvelut syrjäseuduilla ovat joutuneet leikkauksen kohteiksi. Tällainen kehitys on pysäytettävä. Tämä tapahtuu vain siten, että valtion vuosittainen budjettirahoitus on kunnossa. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa tämä asia on hoidettavissa, jos niin vain halutaan. Myös kuntien on pidettävä huoli siitä, että kirjastopalvelut eivät pääse maassamme rappeutumaan.

Arvoisa puhemies! Kun kirjastojen rahoitus hoidetaan budjetin kautta, saamme lisää tilaa rahapelien tuoton jakoon yleishyödyllisiin tarkoituksiin, muun muassa liikuntaan ja kulttuuriin. Siellä erityisesti yleishyödyllinen liikunta- ja nuorisotyö vaatii lisää rahoitusta. Näille sektoreille panostus on ennaltaehkäisyä sairauksia ja syrjäytymistä vastaan. Panostus tuo varmasti myöhemmin säästöjä koko yhteiskunnalle.

48 Pertti Mäki-Hakola /kok: Arvoisa herra puhemies! Käytännöllisesti katsoen koko ikäni liikunnan parissa toimineena, aluksi lapsi- ja nuorisoliikunnan harrastajana, sitten kilpaurheilun parissa ja parikymmentä vuotta lasten ja nuorten liikuntaharrastuksen ohjaajana sekä viime aikoina hyvin vahvasti järjestöissä mukana olleena, koen sillä tavoin, että käsittelemme arpajaislain myötä todella tärkeää asiakokonaisuutta. Arpajaistoiminta on iänkaiken ollut yksi erittäin tärkein varainhankintamuoto luotaessa toiminnallisia puitteita erilaisten liikuntatapahtumien ja -toiminnan järjestelyille.

Arpajaislain tavoite selkeyttää pelisääntöjä joskus hieman villiltäkin tuntuvassa tilanteessa on oikeaan osunut. Lähes niin kauan kuin muistan meillä on kiistelty veikkausvoittovarojen tuottojen käytöstä. Tämäkin talo, jonka pitäisi kai käyttää aikamoista päätäntävaltaa nyt käsiteltävän asiakokonaisuudenkin kohdalla, on useamman kerran lausunut edellyttävänsä epäkohtien ja epäselvyyksien korjaamista. Jostain syystä vaatimukset eivät tähän mennessä ole johtaneet toimenpiteisiin. Näen sillä tavalla, että kyse on myös jo eduskunnan arvovallasta. Ei eduskunnan ja sen valitsemien valtiontilintarkastajien lausumia voi noin vain olan kohautuksella ohittaa.

Aivan viime aikoina kehitys on kummasti joutanut siihen, että kirjastotoimikin on todella tullut suurella painolla veikkausvoittovarojen jakajaksi. Tämä kehityskulku on tässä yhteydessä pystyttävä palauttamaan normaaliin uomiinsa. Minusta esitykset kirjastomenojen asteittaisesta palauttamisesta normaaliin tapaan budjetista rahoitettaviksi on myös nyt käytännössä toteutettava.

Liikuntaan panostetut varat palautuvat nopeasti takaisin monenlaisina hyötyvaikutuksina. Liikunnan terveyttä ja työkykyä lisäävät vaikutukset ovat jo tutkimuksellisestikin selkeästi osoitetut. Tältä osin kaikki työkykyä lisäävät esitykset tukevat nykyisessä hallitusohjelmassakin asetettuja tavoitteita pitää ihmiset työelämässä ja työkykyisinä nykyistä pidempään. Samoin myös jo työelämästä eläkkeelle siirtyneiden pysyminen terveenä vähentää taas terveydenhoitoon tarvittavien julkisten varojen määrää. Jokainen vuosi, jonka ihminen voidaan pitää laitospaikan ulkopuolella, koituu yhteiskunnan hyväksi.

Paljon puhutaan myös lasten ja nuorten syrjäytymisestä ja siitä aiheutuvista isoista ongelmista, muun muassa huumeekysymyksen räjähtämisestä käsiin. Lasten ja nuorten ohjaaminen liikunnan pariin pitää heidät tehokkaasti pois myös näiden ongelmien parista. Ohjattu ja vastuullinen lapsille järjestetty liikunta joukossa kasvatetaan myös sosiaalista luonnetta ja toimeentulemistä kanssaihminen kanssa.

Liikunnan parista on löytynyt mahdollisuuksia myös moneen muuhun yllättäväänkin ongelmaan. Hyviä tuloksia on saatu muun muassa ms-potilaiden ja diabetespotilaiden liikunnasta. Johdattamassani Suomen Painiliitossa on toteutettu suvaitsevaisuutta korostava, rasismiin vastainen kampanja. Tavoitteena on lujittaa maahanmuuttajaperheiden ja kantäväestön yhteistyötä seuratoiminnassa ja auttaa heitä sopeutumaan suomalaisen yhteiskuntaan helpommalla tavalla.

On todella onnetonta, jos liikunnan kautta saatavat monipuoliset hyödylliset vaikutukset jäävät hyödyntämättä tai konkretisoitumatta vain sen tähden, että rahaa puuttuu. Jos joku kysyy, eikö liikuntaa voi harrastaa muuten kuin veikkausvoittovaroilla tai yhteiskunnan tuella, tällaiselle kysyjälle on helppo vastata ja vakuuttaa, että kyllä liikuntaväki takuulla oman kortensa kantaa yhteiseen talkookekoon. Kysymys on edellytysten luomisesta ja mahdollisuuden antamisesta lii-

kunnan harrastamiseen taloudellisesta asemasta huolimatta.

Herra puhemies! Olen omalta osaltani myös yhtymässä niihin puheenvuoroihin, jotka edellyttävät veikkausvoittovarojen jakosuhteen palauttamista alun perin tarkoitettuihin suhteisiin ja jako-osuuksien vahvistamiseen lailla. Kirjastopalveluiden rahoitus tulee hoitaa budjetin kautta, ainakin asteittain siihen siirtyen. Arpajaislaki on myös sillä tavalla toteutettava, että tarpeetonta byrokratiaa talkootyöntekijöille ei enää lisätä. Toivon valiokunnalta nopeaa ja asianmukaista lakiesityksen käsittelyä.

⁴⁹ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa herra puhemies! Arpajaislakia on pitkään valmisteltu, niin kuin täällä on todettu. Kun pakettia lukee, ymmärtää tietysti valmistelun vaikeuden siinä mielessä, jotta tämä on aika moninainen ja laaja asiakirja, jossa on puututtu moniin asioihin ja vedetty linjoja tulevaisuutta varten.

Itse lähtisin siitä näkökulmasta, että ihmisellä on himoja, kenellä pelihimo, kenellä viinanhimo ja kaikkia muita himoja. Tässä on kysymys lähinnä siitä, miten pelihimon tuotokset jaetaan ja miten niitä käytetään. Himoon liittyy myös se, jotta on peliongelmaisista eli rahapeliin pelaamiseen on muodostunut sellaiseksi, ettei siihen riitä mikään. Kun siihen on sijoitettu rahaa, odotetaan, että ne mahdollisesti saadaan pois, ja mitä enemmän siihen sijoittaa, sitä enemmän pitäisi saada. Se synnyttää kierteen, jotta ihminen on tietyn tyyppisessä litskussa, ja se vaatii jo ammattiauttajia. Sen takia odotan, jotta kaikki tahot, ovatpa ne sitten Raha-automaattiyhdistystä, Veikkausta, Hipposta tai mitä niitä onkaan lueteltu valtava määrä, osallistuvat myös vieroitushoidon rahoittamiseen. Käsitykseni mukaan Suomessa on Kouvolan seudulla yksi laitos ja lieneekö muitakin, joissa ihmisiä pyritään saamaan, onko se katkaisuhuutoon, peliongelmaisten katkaisuhuutoon. Olen ymmärtänyt, että joissakin tapauksissa joitakin ihmisiä on jopa voitu saada vieroitettua pelaamishimosta, jotta ainakin jonkin aikaa on perheellä leipä riittänyt. Sen takia tämä on minusta yksi tärkeä näkökohta, että määrätty prosentti voitaisiin laittaa myös sille puolelle.

Tänä iltana on puhuttu jo paljon, enkä käy kaikkea toistamaan, mutta yksi asia Raha-automaattiyhdistyksen varojen jaossa on se, että meillä on käytetty, niin kuin on todettu, bud-

jetin yleiskatteeksi useankin tarkoitukseen näitä sekä veikkausvoittovaroja. Yksi on rintamaveteraanien ja sotainvalidien kuntoutustoiminta. Minusta se on sinällään tässä tilanteessa ollut oikein, niin kuin budjettien yhteydessä on todettu, mutta olen yhä edelleen sitä mieltä, jotta nyt pikku hiljaa meidän pitää siitä luopua. Käsitykseni mukaan se on katettava valtion budjetin puolelta eikä tältä puolen ja ohjattava perinteisiin kohteisiin, nuorisoon, lapsiin ja raittiusasioihin, mitä ennenkin on harrastettu.

Se asia, mikä tässä voitettiin, kun jotkut yksityiset yrittivät saada monopolin murrettua, on minusta hyvä asia. Osin ilmeisesti on vahvuutena, että meillä ei ole hirveän paljon budjetin yleiskatteeksi peliautomaattituottoja jaettu. Sen takia sitä pitäisi varoa jatkossakin. Luulen, jotta kun EU asiaa käsitteli, se otti huomioon sen seikan, jotta varat käytetään yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Sitä rimaa meidän ei pitäisi lähennellä missään vaiheessa, että taas saataisiin uudelleen semmoinen käsittely käyntiin missään tuomioistuimessa EU:ssa, että tämä nykyinen malli vaarannettaisiin.

Yksi asia Raha-automaattiyhdistyksen varojenjaosta vielä ihan lyhyesti. RAY on jakanut varoja myös työttömien yhdistyksille vuotuisiin toiminta-avustuksiin. Jostain syystä nyt tänä vuonna on tapahtunut kuulemma vähennystä. En tiedä, mistä syystä, mihin linjanvetoon se perustuu. Siitä huolimatta, että työttömyys on alentunut, meillä on määrätty osa ihmisiä, jotka eivät näköjään sijoitu työelämään. Jotta työttömien yhdistykset loppuisivat, sehän tarkoittaisi, että työttömyys olisi loppunut. Näyttää siltä, että me näillä toimenpiteillä, joita nyt on eduskunnan ja hallituksen toimesta tehty, ei saavutettu sitä, että kaikki ihmiset työllistyisivät. Sen takia työttömien yhdistykset ovat tulleet näköjään ainakin vähäksi aikaa jäädäkseen, mutta niillä on toiminnan rahoittamisessa ollut hyvin paljon vaikeuksia. Toimitiloja on vuokrattu kunnilta, yksityisiltä, ja monessa tapauksessa kunnat, ainakin meillä päin, ovat nyt vetämässä tukiaan pois. Monessa paikassa näyttää siltä, jotta vaikka olisi semmoisia ihmisiä, jotka haluaisivat toiminnassa olla mukana ja olla sitä sosiaalista työtä ja auttamistyötä tekemässä, voi olla, jos näitä avustuksia ei tule näille yhdistyksille, se toiminta loppuu.

Sen takia toivoisin tästä salista lähtevän sellaisen viestin, jotta työttömien yhdistyksille vielä voitaisiin näitä vuotuisia toiminta-avustuksia jat-

kaa, jotta nämä hommelit voisivat jatkua. Tästä salista ei voi lähteä kunnille sitä viestiä, koska täällä ei kunnallisia ihmisiä ole niin paljon paikalla, paitsi kunnanvaltuutetut voisivat omissa kunnissaan tehdä esityksiä ja päätöksiä siitä, jotta niin pitkään kuin meillä vielä näinkin korkea työttömyys on ja tarvitaan näitä yhdistyksiä, niitä avustettaisiin kanssa.

⁵⁰ **Valto Koski /sd:** Arvoisa herra puhemies! Lainaan aluksi eräiden kulttuurijärjestöjen vetoamista, joka on tänään saapunut pöydälleni:

"Taiteen, liikunnan, nuorisotyön ja kirjastoalan yhteisöt ovat vakavasti huolissaan kulttuurisektorin toimintaedellytysten tulevaisuudesta ja vetoavat maan päättäjiin koko kulttuurisektorin rahoituksen turvaamiseksi.

Pääosa rahoituksesta on Veikkauksen tuottoa, josta kasvava osuus on viime vuosina osoitettu lakisääteisiin menoihin vastoin alkuperäistä käyttötarkoitusta. Veikkausyhtiön tuloksen vuosia vakaana pysynyt kasvu on pysähtynyt, ja on mahdollista, että tuotto kääntyy tulevina vuosina jopa laskuun. Tulevaisuuskuva uhkaa kaikkia Veikkauksen tuotolla tuettavia toimintoja, ellei välittömästi ryhdytä tarpeellisiin korjaustoimiin.

Eduskunta on toistuvasti ottanut kantaa kulttuurisektorin julkisen tuen lisäämisen puolesta. Yhtenä keinona on palauttaa lakisääteiset noin 450 miljoonan markan kirjastotoimen valtionosuudet asteittain rahoitettaviksi yleisillä budjettilivoilla, kuten valtiontilintarkastajat edellyttivät marraskuussa 1999 kertomuksessaan vuodelta 1998. Opetusministeriön kulttuuripolitiikan osaston budjettikehystä tulee vastaavasti kasvat- ta. Vuoden 2000 mahdollinen Veikkauksen tuoton alijäämä suhteessa valtion talousarvion odo- tuksiin on katettava yleisillä budjettilivoilla.

Elokuussa 1999 tehty kulttuuripuntari osoit- taa, että taiteen, kirjastojen, liikunnan ja nuorisolan palvelut ovat hyvin oleellinen osa ihmisen jaksamista työssä, vapaa-aikana ja opiskelussa. Laajeneva palvelutarve ja vastuun ottaminen uusista toiminnoista edellyttävät myös yhteiskun- nallista resursointia, johon Veikkauksen voitto- varat luonteensa vuoksi sopivat hyvin. Näiden toimialojen kehittäminen säästää parhaimmil- laan terveydenhuollon ja sosiaalitoimen meno- ja."

Näihin näkemyksiin ja ajatuksiin on varsin helppo yhtyä, ja ne pitävät sisällään kaiken oleellisen, mitä tähän lakiesitykseenkin sisältyy.

Haluan kuitenkin todeta, että pitkän odotuksen jälkeen eduskunta on saanut vihdoinkin käsiteltäväkseen hallituksen esityksen arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lakiesityksen sisältö on laaja ja monipuolinen ja perustuu Rahapelitoimikunnan mietintöön (Komiteamietintö 5/1995). Esitys sisältää ehdotuksen uudeksi arpajaislaiksi. Lakiesitykseen sisältyvät keskeiset säännökset arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, arpajaisten tuottojen tiittämisestä ja käyttötarkoituksesta sekä tuottojen käytön valvonnasta.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi arpajaisten toimeenpano-oikeutta koskeva yleissäännös, jonka mukaan arpajaiset saisi toimeenpanna vain yleishyödyllinen yhteisö varojen hankkimiseksi yleishyödyllisen toiminnan edistämiseen. Arpajaiset määriteltäisiin tyhjentävästi laissa, ja arpajaisten toimeenpano olisi edellisen pääsäännön mukaan luvanvaraista.

Tavara-arpajaisten toimeenpanoon annetussa luvassa voitaisiin lisäksi määrätä, että tavara-arpajaisten käytännön toimeenpanosta vastaisi luvan saajan sijasta tavara-arpajaisten käytännön toimeenpanija. Näin lakitekstissä todetaan.

Kun olen seurannut täällä käytyä keskustelua, niin tästä voidaan vetää johtopäätös, että lakiesitys näyttäisi vastaavan pääosin sille esitettyjä vaatimuksia ja näyttäisi myös selkeyttävän olemassa olevaa lainsäädäntöä. Tähän voidaankin hyvällä syyllä yhtyä, mutta tosiasia on, että varsin suuri osa lain käytännön soveltamisesta säädetään myöhemmin asetuksin. On siis syytä kysyä, vastaako esityksen sisältö tältä osin esimerkiksi niitä vaatimuksia, joita valtioneuvoston tarkastajat, eduskunta ja sen valiokunnat ovat varojen jakamisperusteista esittäneet. Tällainen keskusteluhan on käyty vuosittain budjettikäsittelyn yhteydessä.

Veikkauksen tuoton edunsaajiksi ehdotetaan entiset tahot eli urheilu ja liikuntakasvatus, tiede, taide ja nuorisotyö. Lakiesitys ei sen sijaan ota kantaa näiden tahojen osuuksien määrään, ja näyttääkin siltä, että edelleen on mahdollista, että vuosittaiset kinastelut eri edunsaajien osuuksista jatkuvat tässä salissa. Mikä siis tältä osin muuttuu, on syytä kysyä. Kun vielä todetaan, että kirjastojen lakisääteisten valtionosuuksien jakamiseen on käytetty viime vuosina lähes yksin-

omaan veikkausvoittovaroja, joka käytäntö on siis asetettu kyseenalaiseksi, jää edelleen avoimeksi sekin, antaako nyt käsittelyssämme oleva laki eväitä tämän käytännön muuttamiseksi. Eri intressitahoilta on esitetty kritiikkiä juuri siitä, että asetuksen varaan jää niin merkittävä osuus lain soveltamisesta. Kritiikkiä on esitetty myös siitä, että arpajaislakiehdotuksessa pohditaan esimerkiksi bingo toiminnan huonoa tuottavuutta esittämättä juuri muutoksia nykytilaan.

Esityksen sisältöä on arvosteltu myös siitä syystä, että se pitää sisällään tarpeetonta byrokraatia. Erityisesti on tällöin kohdistunut kritiikki pienarpajaisia koskevaan tekstiin. Puuttumatta näihin epäkohtiin enempiä olisi tietysti toivottavaa, että asian valiokuntakäsittelyssä näitä byrokratian portaita voitaisiin ainakin madaltaa, ellei kokonaan poistaa.

Arvoisa puhemies! Nyt voimassa olevaan arpajaislakiin ei sisälly pelien toimeenpanon valvontaa koskevia säännöksiä. Valvonnasta on säädetty eri pelitoiminnoissa arpajaislain nojalla annetuissa asetuksissa ja sitäkin alemmissa normeissa. Arpajaislakiin ei sisälly myöskään valtuutussäännöstä, jonka nojalla valvontaa koskevia määräyksiä voitaisiin antaa. Tähän asiaan on kiinnitetty ansaittua huomiota muun muassa Rahapelitoimikunnan mietinnössä. Toivottavaa olisikin, että tähän mietintöön kirjatut näkemykset tulisivat lain käsittelyn yhteydessä tältä osin riittävän painokkaasti huomioituksi.

Edellä esitetyn huomioon ottaen näyttää siltä, että lain eduskuntakäsittelyssä on vielä paljon tekemistä. Siksi olisi toivottavaa, että käyttäisimme sen käsittelyyn paitsi riittävän laajaa asian- tunteudesta myös riittävästi aikaa ja vaivaa.

51 Ismo Seivästö /skl: Arvoisa puhemies! Vaikka maailmassamme tällä hetkellä kaikki kansainvälistyy hyvin nopeasti ja varsinkin talouselämä ja rahaliikkeet, tätä lakia käsiteltäessä olemme kuitenkin hyvin tukevalla pohjalla, koska suomalaiset rahapelit ovat saaneet EU:n taholta hyväksynnän. Tämä antaa hyvän pohjan talkootyölle erilaisissa seuroissa ja vapaaehtoisjärjestöissä ja mahdollistaa varojen hankinnan yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Rahapelien tuotolla tuleekin juuri tähdätä siihen, että lapset ja nuoret juurtuvat omaan elinympäristöönsä tai juurtuvat sitten sille paikkakunnalle, jolle ovat joutuneet muuttamaan.

Lakiehdotuksen käsittelyssä tulee kiinnittää huomiota myös niihin ihmisiin, joita vaivaa voimakas peliriippuvuus. Erityisen ongelmallista se on silloin, jos pelaaja on hyvin pienituloinen ja hänellä on lähipiirissään huollettavia lapsia tai nuoria, jotka ovat hänen tuloistaan riippuvaisia. Tässä suhteessa tulisikin luoda jonkinlainen puskurirahasto, ruokarahasto tai jokin muu vastaanlainen näitten ihmisten auttamiseksi kuiville tästä tilanteesta, vaikka he eivät olekaan mitenkään päihdeongelmaisia. Tähän asiaan täällä kiinnitettiin jo ennen minua huomiota, joten ei enempää.

⁵² **Paula Kokkonen /kok:** Arvoisa puhemies! Yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu aina kulloinkin tärkeiksi koetuille arvoille. Eduskunnalle annetun hallituksen esityksen arpajaislaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi perusteluissa ei ole puututtu siihen, miten nuo lain rahanjakokohteet kuvaavat tällä hetkellä yhteiskunnassa suurimpia tarpeita ja olisiko niitä syytä muuttaa nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa heijastelamaan paremmin niitä arvoja, joita nyt pidetään tärkeinä. Hallitushan on meillä edellyttänyt, että jokaista uutta lainsäädäntöä on tarkasteltava siitä näkökulmasta, miten se toteuttaa sukupuolten tasa-arvoa käytännössä. Yksinomaan jo tätä taustaa vasten olisi ollut aika kohtuullista odottaa, että rahanjakoperusteisiin olisi otettu mukaan jo vuosia sitten tehdyt esitykset tuottojen jakamisesta myös tasa-arvotyöhön. Esitys uudeksi arpajaislaiksi on pelkästään tekninen. Se on jättänyt vaille arviointia yhteiskunnallisen tilanteen.

Haluan muutamalla sanalla siteerata entistä tasa-arvovaltuutettua, nykyistä oikeuskansleria Paavo Nikulaa, joka kirjoitti viime vuonna julkaistussa kirjassa Suomalainen nainen seuraavasti: "Tasa-arvopolitiikassa niin kuin poliittisessa toiminnassa yleensäkin on osattava osoittaa politiikan kohteena olevat yhteiskunnalliset ongelmat. Naisten ja miesten tasa-arvon saavuttamisen kannalta eriarvoisuuden ja siihen johtaneiden syiden paljastaminen on erityisen tärkeää. Tasa-arvopolitiikassa epäkohtien myöntäminen on vaativampaa kuin ehkä millään muulla politiikan osa-alueella. Siihen on monia syitä. Etuoikeutetussa asemassa olevat — yleensä miehet — kokevat kenties asiaa syvällisemmin tiedostamatta olevansa uhattuja. Yhteiskunnassa myös naiset ovat keskenään eriarvoisessa asemassa. Poliittisia rintamia on muitakin kuin tasa-arvon

kannattajien ja vastustajien välinen. Tasa-arvon tuominen koulutukseen ja työelämään saatetaan nähdä tuotantoa ja taloudellista toimeliaisuutta yleisemmin vaarantavana. Tasa-arvopolitiikan toteuttamisesta pelätään aiheutuvan kustannuksia yhteiskunnalle sekä yksilötasolle. Ongelman ydin on, että naisten ja miesten elämä antaa niin erilaisia kokemuksia, että etenkin miesten on vaikea tajuta naisten asemaa. Tasa-arvopolitiikassa on erityisesti tähdennettävä, miten tärkeitä on miettiä ja ymmärtää, miltä toisesta ihmisestä tuntuu." — Halusin nimenomaan siteerata entistä mieskollegaa, joka kirjoitti näin, ettei luulla, että se on ainoastaan naisten arvio, että tasa-arvo ei kuitenkaan ole meillä vielä toteutunut.

Maailman mittakaavassa viimeisimmän YK:n kehitysjärjestön raportin mukaan naiset saavat koko maailman palkkasummasta kymmenen prosenttia ja omistavat koko maailman omaisuudesta yhden prosentin. Meillä toki on Suomessa naisten asema huomattavasti tuota parempi.

Arvoisa puhemies! Monessa yhteydessä on ehdotettu, että arpajaislakiin tehtäisiin muutos, että rahoja voitaisiin käyttää myös ihmisoikeuksien ja tasa-arvon toteutumista edistävään työhön. Monet ovat lukeneet tämän asian virheellisesti, ovat kuvitelleet tämän koskevan vain naisia. Mutta tasa-arvotyö koskee yhtä lailla myöskin miehiä, tulevaisuudessa, veikkaan, vielä enemmän nimenomaan poikia kuin tyttöjä. Katsoimme vain, minkälainen tilanne tänä päivänä on korkeakouluissa. Naiset ovat korkeakouluissa "yliedustettuina", ja eräänä päivänä tasa-arvovouhutus kohdistuu ja kohdentuu nimenomaan poikien hyväksi.

Arvoisa puhemies! Toivon, että valiokunta asiaa käsitellessään ottaa vakavasti ne ehdotukset, jotka lähtevät siitä, että 17 §:ään, tuottojen käyttötarkoituksiin, lisätään myöskin tasa-arvon edistäminen.

Lisäksi haluan lyhyesti todeta vielä sen, että niin sanotut pienet arpajaiset olisi minunkin mielestäni pidettävä edelleenkin byrokratian ulkopuolella. Niiden avulla voidaan maassa harjoittaa monenlaista hyvää toimintaa, aitoa kansalais-toimintaa, enkä soisi ihmisiltä vietävän heidän elämänsä tarkoitusta siinä vaiheessa, kun pienet yhteisöt pieniä arpajaisia järjestävät.

⁵³ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ed. Kokkonen puheenvuoronsa alkuosassa kaisi arvottamisia. Tavallaan on vastaus saatu ra-

kenteellisesti sillä tavalla, että edelliseen eduskuntaan jo odotettiin arpajaislakia, mutta niistä vaikeuksista johtuen, joita ed. Kokkonen juuri toi esille, se esitys on nyt vasta lähetekeskustelussa. Tämä on erinomaisen vaikea asia. Edellisissä eduskunnissa näistä asioista on puhuttu pilvin pimein.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota vain yhteen asiaan, joka on sieluni lähellä. Se on se, kun tässä yhteydessä on puhuttu kirjastotoimen toimintaedellytysten turvaamisesta ja siihen on eri tavalla rakenteellisesti haluttu puuttua eri suunnista. Totean vain sen, että niin kuin ed. Esa Lahtela täällä aikaisemmin totesi, suomalaisen yhteiskuntaan on näyttänyt tulleen jäädäkseen eräänlainen työttömien kaarti, jolle kirjastolaitos on ehkä kaikkein suurin arvo arvojen joukossa käytettäväksi, koska mitään mahdollisuutta kirjojen hankkimiseen itselle ei ole olemassakaan. Jos lainaustoiminta tehtäisiin, kuten tässä yhteydessä on viitattu, maksulliseksi, olisi se äärimmäisen syvä sukellus pimeyteen. Tässä katsannossa — tehdään mitä ratkaisuja tahansa — tämä puoli on turvattava. Eli tarkoitan sitä, että kirjojen lainaustoiminnan täytyy olla ainakin nykyisen tasoista ja sen täytyy olla maksutonta koko maassa.

⁵⁴ **Pentti Tiisanen /vas:** Arvoisa herra puhemies! Ed. Pulliainen käytti juuri puheenvuoron kulttuuribarbarismia vastaan, ja tuen tuota näkökulmaa. Ei missään tapauksessa maksulliseksi!

Täällä on puhuttu paljon budjetin rahoituksesta eli siitä, miten veikkausvoittovaroja käytetään sellaisiin kohteisiin, jotka pitäisi rahoittaa budjetista. Tietysti huoli on aivan oikea. Täällä on viitattu EU:n kantaan, mahdolliseen kannan muuttamiseen monopolikysymyksessä, ja sinänsä tuo huoli on oikea. Koko tähän hyvään asiaan, josta on käytetty liikuttavia puheenvuoroja, liikuntaan ja niin edelleen, liittyy tietysti myöskin lieveilmiöitä, kuten peliriippuvuus, josta on puhuttu, hevosurheiluun liittyviä eläinräkkäystapauksia, tupakan piilomainontaa, alkoholin käyttöä ja sen käytön mainontaa. Eli mikään hyväkään asia ei ole ongelmaton.

Lopuksi haluaisin todeta, että se puheenvuoro, jonka ed. Valto Koski käytti tässä isossa salissa ja siterasi juuri suoraan sitä huolta, mikä kulttuurityöntekijöillä on kulttuurin tulevaisuudesta, oli hyvä puheenvuoro, ja tuohon huoleen on myös syytä yhtyä.

⁵⁵ **Markku Markkula /kok:** Arvoisa puhemies! Tämä arpajaislainsäädäntö on todella erittäin keskeinen monille suomalaisille yhteisöille ja laajalti koko meidän suomalaiselle kansalliselle kulttuuri- ja liikuntatoiminnallemme. Arpajaislainsäädäntö on Suomessa verrattuna lähes kaikkiin muihin Euroopan maihin ollut jopa erittäin onnistunutta. Yhtenäistä mallia kansainvälisesti vertaillen ei arpajaisten sääntelylle ole. Arpajaisten toimeenpano on yleensä mahdollista vain valtion antaman luvan nojalla. Arpajaisten sallittavuus riippuu keskeisesti yhteiskunnassa vallitsevista moraalisisista arvostuksista ja myös historiallisesta perinteestä, ja tässä valossa myös on tätä lainsäädäntöä nyt eduskuntakäsittelyssä syytä arvioida.

Itse korostan aivan erityisesti, että arpajaistoiminta on rahoituksellaan mahdollistanut kansalaistoimintaa sen eri muodoissa. On hyvä, että lain uudistus on viimeinkin saatu eduskuntakäsittelyyn. Muistanpa itsekkin, kuinka syksyllä 1996 olin sivistysvaliokunnassa muokkaamassa lausumaa, jonka mukaan eduskunta edellytti hallituksen pikaisesti saattavan loppuun arpajaislain muutosvalmistelut, joilla voidaan turvata rahapeliin tuoton käyttäminen kansallisen kulttuurin ja yleishyödyllisen toiminnan turvaamiseen. Tätä pikaista valmistelua on nyt jatkunut todella monta vuotta. Ehkä hyvä puoli tässä on se, että nyt meillä on entistä enemmän tuntumaa myös siihen taloudelliseen pohjaan ja niihin taloudellisiin vaikutuksiin, jotka tämän lainsäädännön avulla kansaamme ja toimintojamme kohtaavat.

Hyvä esimerkki on, että veikkausvoittovarojen koko tuotosta valtionalouden säästötoimpiteinä vuodesta 1994 lähtien on ohjattu nopeasti kasvava osuus kirjastojen lakisääteisten valtionosuuksien rahoitukseen. Tämän vuoden talousarvion mukaan niiden osuus on 20 prosenttia veikkausvoittovarojen tuoton jaosta, ja siinä mielessä on todella arvokasta, että salin eri puolilta on nimenomaan kirjastojen rooliin ja kirjastojen toiminnan rahoitukseen täällä tänään lähetekeskustelussa kiinnitetty aivan erityisesti huomiota.

On myös hyvin luonnollista, että eduskunta on todella edellyttänyt lausumallaan, että valtionalouden tilanteen salliessa palataan menettelyyn, jossa viime vuosina veikkausvoittovaroista rahoitetut lakisääteiset valtionosuudet katetaan yleisillä budjettivaroilla. Viime syksynä sivistysvaliokunnassa katsoimme, että valtionalouden tilanteen parantuessa veikkauksen ja raha-arpa-

jaisten voittovarot tulee käyttää arpajaislain mukaisiin tarkoituksiin eli urheilu- ja liikuntakasvatustyön, tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyön tukemiseen. Valtiontalouden vaikean tilanteen vuoksi noudatettu järjestelmä tulee valiokunnan mielestä asteittain purkaa. Tässä valossa on aika tärkeää todella, että nyt eduskuntakäsittelyssä valiokuntatyössä hyvin perusteellisesti paneudutaan pitkälle tulevaisuuteen ulottuviin linjauksiin ja katsotaan, miten tällä arpajaislain säätämällä todella saataisiin nuo alkuperäisen tarkoituksen mukaiset ja siihen vuosien mittaan tullessa hienosäädössä perustellut perustoiminnat nimenomaan tämän lain kautta rahoitetuksi ja miten sitten normaali valtion budjetti vastaisi moniin muihin haasteisiin. Mikä on se rajanveto, mitä arpajaislain mukaisilla tuotoilla rahoitetaan ja mitä perusbudjettivaroilla, siihen todella mielestäni kaivataan eduskunnan selkeämpää ohjetta kuin nyt lain valmistelussa valtioneuvosto on esittänyt.

Haluan vielä korostaa yhtä mielestäni oivallista puheenvuoroa, joka täällä tuli tänään esille. Ed. Krohn osoitti tässä keskustelussa varsin oivallisesti omaa innovatiivisuuttaan korostamalla, miten hyvin viettienergia on Suomessa valjastettu yhteisöllisyyden kehittämiseen. Hän esitti myös idean pörssissä olevien teknologiaosakkeiden kurssikehityksen veikkauksesta. Se, jos mikä, voisi olla myös ihmisten oppimisen kannalta hyvin mielenkiintoinen mahdollisuus. Todella, miten kansainvälinen, globaali talous vaikuttaa suomalaisten tai pääasiassa suomalaisten omistamien yritysten kurssikehitykseen? Miten teknologian, innovaatioiden ja miksei myös sosiaalisten innovaatioiden, joita useat yritykset omalla toiminnallaan merkittävästi edistävät, vaikutus näkyy yritysten pörssiarvossa? Tämän tyyppinen ajattelutapa, jota ed. Krohn osoitti, kaipaa varmasti perusteellista jatkoharkintaa. Ehkä ajan myötä historia voi sitten osoittaa, että eduskunnassa käytävällä lähetekeskustelullakin on aika mittava merkitys.

Korostan myös sitä, että arpajaisilla on erittäin suuri merkitys monille pienille yhteisöille ja niiden kautta muun muassa pienten lasten kokemuksille yhteisistä hankkeista ja yhteisestä rahankeruusta yleisesti hyväksyttävään kansalais-toimintaan. Tämä on yksi kohta, jota valiokuntakäsittelyssä tulee perusteellisesti käydä läpi.

Yhdyn niihin eri puolilta salia tulleisiin kiitoksiin, joiden mukaan hallitus on tehnyt mittavan

työn, kun arpajaislaki on viimeinkin saatu käsiteltäväksemme.

Arvoisa puhemies! Kun tulen varmasti hyvin aktiivisesti osallistumaan lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn sivistysvaliokunnassa, en katso aiheelliseksi tässä lähetekeskustelussa ottaa kantaa lain yksityiskohtiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava asiasta lausunto, on keskustelussa ed. Krohn ed. Mertjärven kannattamana ehdottanut, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan ja työasiainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Puhemiesneuvoston ehdotus "jaa", ed. Krohnin ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 49 jaa- ja 29 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 120. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava asiasta lausunto.

2) Puhemiesneuvoston ehdotus uudeksi eduskunnan pankkivaltuutettujen johtosäännöksi

Lähetekeskustelu

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 1/2000 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Suomen Pankin johtosäännös on varsin lyhyt, sehän mahtuu hyvin kahdelle A4:n liuskalle. Julki-suudessa siitä on kuitenkin keskusteltu kohtuullisen paljon, ehkäpä aiheestakin. Kiinnostus kuitenkin keskittyy vain yhteen pykälään, nimittäin 7 §:ään, jossa on määritelty nimenomaan palkkiot.

Puhemiesneuvosto katsoo esityksessään edelleenkin tärkeäksi säilyttää palkkion määräämisen eduskunnan täysistunnon käsissä. Se torjui ajatuksen siirtää päätösvaltaa vähemmän näkyvälle alueelle, eduskunnan kansliatoimikunnalle.

Edelleen puhemiesneuvosto torjui esityksessään ajatuksen noudattaa eduskunnan alaisen elimen, tässä tapauksessa siis pankkivaltuuston, palkkion määrityksessä KTM:n suositusta. Näkökulman tulee olla eduskunnasta lähtevä, ei liikemaailmasta tai bisnesmaailmasta ohjautuva näkökulma. Esitetyn arvion mukaan kauppa- ja teollisuusministeriön suosituksen seuraaminen olisi merkinnyt karkeasti ottaen palkkioiden nelinkertaistamista vuositasolla. Tämä nelinkertaistaminen liittyisi siihen, että pankkivaltuusto ja myös työvaliokunta pitäisivät 10 kokousta vuodessa.

7 §:ssä puhemiesneuvosto esittää palkkion määritettäväksi murto-osana edustajan vuotuisesta palkkiosta. Voimassa olevassa palkkiosäädöksessä murto-osa on yksi viidestoistaosa. Nyt se esitetään korotettavaksi yhteen kolmanteentoistaosaan. Lisäksi puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle maksaa lisäpalkkiota. Säännöksen mukaan pankkivaltuutetuille aletaan maksamaan myös erillistä kokouspalkkiota. Esityksen mukaisesti ja karkeasti ottaen nykyiset palkkiot kaksinkertaistuisivat, 42 400 markkaan puheenjohtajan osalta, varapuheenjohtajan osalta 36 200 markkaan. (Ed. Pekkarinen: Sanokaa jäsenenkin osalta!) — Työvaliokunnan jäsenen kohdalla se olisi 32 050 markkaa ja pankkivaltuutetun osalta 26 350 markkaa. (Ed. Pekkarinen: Hyvä!)

Kansalaisten kannalta on tärkeää, että heidän edusmiestensä palkkauksesta ja palkkioista päätetään mahdollisimman avoimesti. Kansalaisten ja myös eduskunnan kannalta on erittäin tärkeää, että päätökset ovat myös sellaisia, että kansalaiset pitävät niitä oikeudenmukaisina ja kohtuullisina, ja että ne ovat sisällöllisesti uskottavia.

Edelleenkin on hyvä huomata se, että palkkion määrääminen tapahtuu siinä ilmapiirissä, jota muun muassa me tänään, ed. Pekkarinen, olemme tuoneet esiin, että optiot eivät ole oikeudenmukaisia. Toisaalta tässä yhteiskunnassa tuodaan esiin ajatusta maltillisesta palkkapolitiikasta.

Lopuksi, puhemies, raha ei yksinomaan, painotan nimenomaan sanaa yksinomaan, merkitse työn arvostusta. Viitataan niihin lukemattomiin ammatti-ihmisiin, jotka tekevät arvokasta ja erittäin välttämätöntä työtä kohtuullisen vähäisin palkkioin ja palkoin tässä yhteiskunnassa.

² **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on ihan hyvä, että ed. Tiusanen käynnistää keskustelun tästä ot-sikkoasiasta. Hän käytti ihan hyvän puheenvuoron tästä teemasta. Minä olisin kuitenkin toivonut, että tässä samassa puheenvuorossa, tai ehkä tulevaisuudessa, ed. Tiusanen arvioisi sitä, onko muiden ministeriöiden hallintoneuvostojen jäsenten palkkiokysymystä arvioitava suhteessa esimerkiksi Suomen Pankin, Kansaneläkelaitoksen ja Yleisradion hallinnossa toimivien suhteen. Pitääkö näiden mitoituksen olla suurin piirtein samanlainen, onko vaatimustaso näissä asianomaisissa elimissä suurin piirtein samanlainen? Onko se erilainen, ja jos se on merkittävästi erilainen, pitääkö myös palkkiokysymyksen olla merkittävästi erilainen? Ja jos on niin, että niissä ei suuria eroja ole, niin tulee myöskin arvioida se seikka, pitäisikö parlamentaarisen eduskunnan ryhtyä toimenpiteisiin näiden ministeriöiden suhteen ja suuntaan, jotta ne nyt huomattavasti korkeammalla olevat palkkiot, joita siellä maksetaan, laskettaisiin matalammalle tasolle, josta tässä nyt ollaan tekemässä päätöstä.

³ **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nimenomaan se keskustelu, jota nyt on käyty, on liittynyt KTM:n alaisuuteen. Viitataan siihen, että aivan tuoreissakin lehdissä edelleenkin sekoittuu ajatus kauppa- ja teollisuusministeriöstä ja vieläkin tarjollaan ikään kuin ajatusta siitä, että Suomen Pankin pankkivaltuusto olisi KTM:n alaista toimintaa. Näin ei ole.

Yleisradion hallintoneuvoston puheenjohtajalle maksetaan tällä hetkellä kuukaudessa 2 200 markkaa. Meillähän on myös koko joukko muita, kuten ed. Pekkarinen totesi, Kansaneläkelai-

toksen valtuutetut, eduskunnan kirjasto jne., jotka ovat eduskunnan alaisia laitoksia. Varmasti kaiken kaikkiaan, kuten ed. Pekkarinen peräänkuuluttaa, pitäisi päästä sisään koko kansanedustajapalkkiosysteemiin, katsomaan sen oikeudellisuutta, verottomia kulukorvauksia jne. Sen suuren ongelman ratkaisuun päin kai olisi hyvä edetä eikä jotenkin niin päin, että me ratkomme asiaan liittyviä lillukanvarsia — niitähän noin kokonaisuutena ovat eduskunnan sivuelimet — vaan tulisi mennä itse asiaan ja pystyä ratkaisemaan oikeudenmukaisella ja kansalaisten oikeustajua tyydyttävällä tavalla edustajien palkkio.

4 Mikko Kuoppa /vas: Arvoisa puhemies! Tässä ei rahallisesti kovin suuresta asiasta ole kyse. Paljon suurempi puoli tässä on se, mikä on periaate, miten eduskunta käyttää omaa harkintavaltaansa palkkojen ja palkkioiden suhteen. Esitystähän on perusteltu sillä, että valtionyhtiöiden hallintoneuvostojen palkat ovat huomattavasti korkeammat kuin Suomen pankkivaltuusmiesten, ja sillä perusteella on esitetty sitten, että pankkivaltuusmiesten palkkoja alun perin piti jopa nelinkertaistaa. Nythän tässä esityksessä niitä esitetään noin kaksinkertaistettavaksi. Mielestäni tämä on pankkivaltuutettujen ja Suomen Pankin tämahetkiseen asemaan nähden perusteton esitys, sillä Suomen Pankistahan on tullut niin sanotusti Euroopan keskuspankin sivukonttori, eikä näin ollen ole perusteltua se, että tässä vaiheessa Suomen pankkivaltuusmiesten palkkioita korotettaisiin kaksinkertaisiksi. On muistettava, että samanaikaisesti Suomen Pankin johtajat vaativat tiukkaa palkkapolitiikkaa, matalia palkankorotuksia, ja jopa pitivät 3,1 prosentin palkankorotuksia, jotka ovat esimerkiksi metallialalle tulleet, liian korkeina tai sietorajalla. Näin ollen korotukset, joita nyt ollaan tekemässä Suomen pankkivaltuusmiesten palkkioihin, tosiaan kaksinkertaistavat palkkiot. Prosentuaalisesti laskien korotukset ovat huikeat.

Lisäksi haluan todeta vielä — ehkä tulen puhujakorokkeelle.

Herra puhemies! Lisäksi haluan todeta vielä, että Suomen valtio työnantajana ei ole lainkaan tasapuolinen. On aivan eri asia, jos on kyseessä jokin eduskunnan alainen laitos, kuten tässä tapauksessa esimerkiksi Suomen Pankki ja Suomen pankkivaltuutetut. Täällä ollaan kyllä valmiita varsin huomattaviinkin palkankorotuksiin. Mutta kun esimerkiksi Suomen Posti yhtiöitti kulje-

tuspuolensa ja teki Kelpo Kuljetus Oy:n, Postin autonkuljettajien ansiot putosivat jopa useita tuhansia markkoja kuukaudessa nyt vuoden alusta. Se on samalla tavalla edelleenkin valtion täysin omistama yhtiö. Näin ollen ei ole mielestäni mitään perusteita, että eduskunta tällä tavalla käyttää harkintavaltaansa ja nostaa jo ennestäänkin tavallisen kansalaisen silmissä varsin hyvätuloisten ihmisten palkkoja. Täytyy muistaa, että pankkivaltuutettu saa edelleenkin täyttä kansanedustajan palkkaa ja kaikkia muita kulukorvauksia samanaikaisesti. Pankkivaltuutetun toimesta maksettavat korvauksethan tulevat sitten tähän päälle.

Se, ovatko valtionyhtiöiden hallintoneuvostojen palkkiot kohdallaan, on toinen asia. Voidaan perustellusti kysyä, onko sielläkin hallintoneuvoston jäsenten palkkioiden suhteen menetely yhtä maltillisesti kuin on esimerkiksi menetely henkilöstön suhteen, tavallisten työntekijöiden suhteen. Epäilen vain, ettei ole. Korotukset ovat usein huomattavasti suurempia. Jos samanaikaisesti vaaditaan malttia pienipalkkaisilta ihmisiltä, silloin pitää myöskin osoittaa itse malttia omissa vaatimuksissa, joita esitetään.

5 Kari Uotila /vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En ed. Kuopan puheenvuoroa arvioi kuin siltä osin, kun hän totesi, että laajasti on käsitys, että Suomen Pankki on Euroopan keskuspankin sivukonttori. Tämä on yleisesti, hyvin laajalle levinnyt käsitys, mutta se ei pidä paikkaansa. Kansalliset keskuspankit muodostavat yhdessä keskuspankkijärjestelmän Ekp:n, jonka pääkonttori on Frankfurtissa. Jos tältä osin arvioidaan Suomen Pankin roolia verrattuna siihen vanhaan tilanteeseen, joka ennen Ekp-järjestelmän luomista oli, tilanne on toisaalta aika paljon vaativampikin, koska Suomen Pankki osana keskuspankkijärjestelmää vastaa osaltaan koko Emu-alueen pankkijärjestelmästä.

6 Mikko Kuoppa /vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vain lyhyesti todeta, että ennen kuin Suomi oli euroajassa, Suomen Pankki oli vastuussa myöskin Suomen valuuttakurssipolitiikasta ja rahapolitiikasta. Silloin vastuu oli huomattavasti suurempi.

Kuten ed. Uotila totesi, Euroopan keskuspankki on Frankfurtissa ja Suomen Pankki elikkä tämä sivukonttori on Helsingissä.

⁷ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan joutuu väkisin menemään samoihin asioihin kuin ed. Kuoppa. Lähtisin siitä asiasta, että pankkivaluuttatut ovat kansanedustajia täydellä palkalla kaikkine lisineen. Siinä mielessä voi kysyä tietysti, mikä oikeutus on tämän tyyppisiin palkankorotuksiin, kun vielä sen asian muistaa, jotta tällä hetkellä sopimukset työmarkkinoilla ovat syntyneet 3,1 prosentin mukaan. Jokaisessa paikassa toimitetaan 3,1:tä prosenttia. Tässä tarkoitetaan, että kaksinkertaistetaan tämänhetkiset palkkiot. Nämä eivät ole ilmeisesti palkkaa, vaan ne ovat palkkioita. Siinä mielessä tämä on aiheellinen kysymys kaiken kaikkiaan, kun samaan aikaan useammalta taholta peräänkuulutetaan sitä, jotta pitäisi kantaa vastuu yhteisestä asiasta ja pysyä maltillisissa palkankorotuksissa, jottei aiheutettaisi inflaatiota, ja kaikki siihen liittyvät muut höpinät ja liturgiat päälle, mutta tässä näytetään suuntaa, jotta niille, joilla jo ennestään on asiat suhteellisen hyvin, ei riitä mikään.

Oikeastaan ed. Pekkarinen vielä totesi, jotta pitäisi verrata vähän toisiin, niin että kun joillakin on enemmän, toisille pitää nostaa enemmän. Minusta on kuitenkin jokainen sektori käytävä kohdaltaan. Ed. Pekkarisen logiikalla voisi kysyä, minkä takia tekstiili- ja vaatetustyöntekijätyöt ja kaupan alan työt tekevät työtä niin halvalla; siellähän on huomattavasti isompia palkkoja paperiteollisuudessa, johtajista puhumattakaan. Se logiikka ei pidä, koska tämä on asettunut uomiinsa, ja jos olisi tehty korotuksia, niiden olisi pitänyt olla maltilliset ja noudattaa linjaa. Missään ei edes lue, että vaadittaisiin erityistä tasokorotusta.

Tähän voisi yhdistää senkin ajattelun, kun valtiovalan ja hallituksen toimesta ollaan esimerkiksi Tielaitosta liikelaitostamassa. Siellähän on odotettu, että ihmisten selkänahasta otetaan enemmän irti, otetaan pitkässä pelissä todennäköisesti sillä tavalla, että kun Tielaitos liikelaitostuu, se vähitellen kokonaan häviää eli keltaiset autot häviävät ja siellä on jokin kansainvälinen yhtiö ja tietysti voi välillä olla pikku yrityksiäkin. Joka tapauksessa odotetaan saatavan säästöjä. Mistä se säästö tulee? Jo tällä hetkellä, kun se on toiminut budjettivirastona, on tapahtunut hyvin paljon tehostumista, ja olisi nytkin mahdollista toimintaa tehostaa. Nyt odotetaan, että viimeinenkin puristetaan ihmisten selkänahasta.

Minusta ihmiset, tavalliset kansalaiset, katsovat hieman pitkään, mitä täällä ollaan tekemässä. Sen takia minusta, jos tässä sarjassa rohkeutta riittäisi, tehtäisiin vähän maltillisemmat korotukset. Kyllä minulle käy, että pankkivaluuttatuille annetaan se 3,1 ja sillä sipuli.

⁸ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Haluaisin ensiksi vähän puuttua ehdotuksen valmisteluun sikäli, että eräänä päivänä viime vuoden puolella sain Kansaneläkelaitoksen valtuutettuna lukea eräästä sanomalehdestä, että myös Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen palkkiot tulevat nousemaan. Se oli meille valtuutetuille täysi yllätys. Kukaan ei ollut meille kertonut, että tällaista hanketta ollaan suunnittelemassa. Kun aloin penkoa, mistä tällainen idea on lähtenyt liikkeelle, sain selville, että idean isä, kansanedustaja Ilkka Kanerva, oli ehdottanut, että pankkivaluuttatettujen palkkioita täytyisi nostaa, ja puhemiesneuvosto suuressa viisauudessaan oli päättänyt selvittää myös sen, pitäisikö Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen ja Ylen hallintoneuvoston palkkioita myös nostaa. Tästä oli tieto mennyt aikaisemmin lehdille kuin Ylen hallintoneuvostolle tai Kansaneläkelaitoksen valtuutetuille. Tässä suhteessa toivoisin hieman parempaa tiedonkulkua talon sisällä, niin että asianomaiset tietäisivät, mistä puhutaan, kun lehdistä pitää lukea ja vastata ihmisten kysymyksiin aiheesta.

Olen oikeastaan koko ajan ihmetellyt palkkiosysteemiä, kun olen ymmärtänyt, että kansanedustajat työskentelevät niin sanotussa kokonaisyöajassa eli 24 tuntia vuorokaudessa on työaika. Jos olemme jossakin muualla, esimerkiksi pankkivaluuttatettujen kokouksessa tai Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kokouksessa, saamme sieltä erillisen palkkion kokouspalkkion lisäksi. Kun tätä ihmettelin silloin, kun minut valittiin Kansaneläkelaitoksen valtuutettuihin, minulle sanottiin, että pidä vain suusi kiinni, meidän palkkiomme ovat kaikkein pienimmät palkkioista yleensä, tietäisitpä mitä valtionyhtiöiden hallintoneuvostoissa maksetaan. Senkin jälkeen olen vielä ihmetellyt tätä menettelyä, koska tässä yhteiskunnassa näyttää olevan niin, että niistä toisista, jotka ovat mielenkiintoisia, yleensä myös maksetaan parhaiten.

Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen valtuutetut ovat lähestulkoon joka kerta kokouksissa sataprosenttisesti paikalla. Sen lisäksi kuulun vielä työvaliokuntaan, jossa on myös hyvin aktiivinen

osanotto, ja erityisesti viime syksyn aikana kokoonnuimme viikoittain, toisinaan jopa kaksi kertaa viikossa. En miettinyt siinä vaiheessa ollenkaan, paljonko tulen tästä palkkiota saamaan, kun näin usein joudumme kokoontumaan. Sen sijaan mietin, millähän aikaa ehdin ne kaikki muut työt tehdä, jotka kansanedustajan tehtäviin kuuluvat.

Mielestäni palkkioista on nostettu liian suuri meteli. Ihmettelen, minkä vuoksi näin suureen korotukseen on lähdetty, kun työ on kuitenkin niin mielenkiintoista, että sitä varmasti pienemmälläkin palkkiolla voisi tehdä. Yleensä pankkivaltuutettujen jäseniksi on aina löytynyt halukkaita tekijöitä.

Ymmärrän huolen, jos kysymys on arvostuksesta eli siitä, että valtionyhtiöiden hallintoneuvostoissa maksetaan isompaa palkkiota ja ikään kuin hallintoneuvostopaikkoja arvostettaisiin korkeammalle. Mutta minä kyllä uskon, että loppujen lopuksi työn laatu ja se, mitä henkilö itse tekee tehtävässään, on paras arvostuksen mittari.

⁹ **Klaus Bremer /r:** Arvoisa puhemies! Jottei tämä keskustelu jäisi vain ääntelyksi vasemmalta laidalta, niin tulenpahan sanomaan vähän samanlaisia ajatuksia tuolta oikealta reunalta.

Ed. Tiusanen on täysin oikeassa esittäessään, että kansanedustajan palkkajärjestelmä kaipaa kipeästi kokonaisremonttia. Yksi sellainen omittuinen sivujuonne, josta on puhuttu mielestäni aivan liian vähän, kantaa paljon moititun, haukuttuun optiopelin henkeä, nimittäin osallistuminen erilaisiin hallintoneuvostoihin, hallintoneuvoston jäsenyydet, samoin kuin eräät muutkin jäsenyydet, jotka liittyvät eduskunnan työhön, jotka ovat kerta kaikkiaan helpon rahan saalistusta. Ei sitä millään muulla tavalla voi selittää.

Valtionyhtiöiden hallintoneuvostot ovat yritystoiminnan kannalta täysin turhia. Elinkeinoelämässä toimiva yritys tulee aivan täysin toimeen toimivalla johdolla ja hallituksellaan tai johtokunnallaan, oli nimitys kumpi tahansa. Hallintoneuvostoja ei tarvita. On perusteltu, että hallintoneuvostot ovat tarpeen pitääkseen yhteyttä eduskuntaan, mutta tätä yhteyttä voidaan todella pitää monella muullakin tavalla ja sanoisin, että jopa tehokkaammin kuin nykyisillä hallintoneuvostoilla.

Ed. Pekkarinen kysyi, olisiko kaikkien muidenkin valtionyhtiöiden hallintoneuvostojen jäsenten palkkioita tarkistettava keskenään. Sel-

laista kysymystä en ymmärrä ollenkaan. Eihän kysymys ole siitä, että maksetaan jostain keskenään vertailun perusteella, vaan yleensä — tämä tietysti on hyvin rajoitettua ajattelua nykypäivän hasardiyhteiskunnassa, jossa jostain syystä pyritään palkitsemaan sitä, että tullaan rikkaaksi sattuman varassa ja arvaamalla ja helpolla rahalla — minusta kuitenkin palkka pitää maksaa työstä ja työtä on tehtävä palkan edestä. Hallintoneuvostojen jäsenyydet eivät vaadi mitään sellaista erityisosaamista, jolla olisi perusteltavissa erityisen korkeiden kokouspalkkioiden maksaminen. Eihän hallintoneuvostojen jäseniä pääsääntöisesti ole edes valittu alan erityisosaamisen perusteella, vaan usein muista, poliittisista, syistä. Sopivuus on yleensä ratkaiseva tekijä.

Köyhän äidin poikana olen kyllä oppinut, että rahaa tulee vain osaamalla ja tekemällä työtä joka pennin edestä. Nyt valtio opettaa aika katalasti meidän yhteiskunnallemme, että rahaa voi saada raaputtamalla tai pelaamalla tai arvaamalla oikean jokeririvin, ja siitä tuntuu syntyvän sellainen valheellinen usko siihen, että rahaa voidaan saada helpolla, jos vain onnistaa. Tämä on aika tuhoisa moraalinen linja meidän yhteiskunnassamme.

Näissä hallintoneuvostojen jäsenyyksissä ja ennen kaikkea palkkioissa, joita maksetaan, on vähän samanlaista optiohenkeä tai helpon rahan saamisen henkeä. Se on ehdottomasti väärä asenne. Palkkiot pitäisi aika tarkkaan mitoittaa nimenomaan sen tehdyn työn ja vaaditun osaamisen perusteella, ja silloin ne kyllä putoaisivat aika rajusti.

Ed. Tiusanen ja ed. Lahtela täällä ovat näkemysillään olleet mielestäni aivan oikealla linjalla.

¹⁰ **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Bremer sanoi, että hallintoneuvostotyö olisi helpon rahan saalistusta. Minä näen kuitenkin niin, että kansanedustajilla voi olla paljon muitakin motiiveja toimia hallintoneuvostossa tai toimikunnissa tai neuvostoissa, joihin heidät kansanedustajina valitaan. Esimerkiksi itse kuulun terveydenhuollon eettiseen toimikuntaan. Juuri kun katselin tilinauhaa, sieltä oli tullut 70 markkaa kokouspalkkiota, ja se ei missään tapauksessa varmasti ole rahansaalistusta, mutta tiedän, että se on erittäin mielenkiintoista työtä. Minä luulen, että se, miten kukin kansanedustaja suhtautuu omaan työskentelynsä, ei

ole oikeastaan kiinni siitä, paljonko tehtävästä maksetaan palkkiota, vaan siitä, miten hän yleensä toimii. Olen ollut huomaavinani, että jotkut kyllä keräävät ihan liikaakin näitä tehtäviä niin, että ei sitten tahdo ehtiä aina, kun on päällekkäisiä tehtäviä ja kokouksia niin monta.

¹¹ **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en nyt oikein ymmärtänyt, haluaako ed. Huotari nimenomaan hurskastella tai teeskennellä. Eihän puhetta olekaan siitä, että jokin 70 markan kokouspalkkio olisi liian korkea, jos siinä työtäkkin on tehty. Emmeköhän me kaikki täällä puhu sellaisten kokousten palkkioista, joissa käydään kääntymässä ja saadaan pari tonnia muutaman minuutin työstä, ehkä vähän pitemmästäkin työstä, mutta työstä, jossa ei juuri vaadita minkäänlaista osaamista. Siitä minusta täällä on lähinnä puhe.

¹² **Anne Huotari /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Bremerille haluaisin vielä sanoa sen, että näitä asioita ei saisi yleistää, sillä myös sen kahden tonnin palkkion eteen joku voi tehdä hyvin paljon työtä jo etukäteen tutustumalla asioihin tai kuulemalla asiantuntijoita henkilökohtaisesti. Sen vuoksi toivon, ettei näitä asioita yleistetä, vaan keskustellaan yleisesti siitä, onko tämä järkevää, ettei ihmisille tule sellaista käsitystä, että kaikki olisivat pelkästään helpon rahan takia siellä.

¹³ **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On surullista, että tämän pitää mennä intämisen tasolle. Ed. Huotari tietää varmasti, mistä on puhe, enkä ollenkaan tarkoita sitä, mistä hän nyt puhuu, eli poikkeustapauksia, vaan todella helppoa rahaa. Siitä me olemme täällä puhumassa. Toivon, että tätä keskustelua ei alenneta sille tasolle, että aletaan inttää ihan ymmärrettävästä asiasta.

¹⁴ **Tero Rönni /sd**: Arvoisa herra puhemies! Oli syksyllä tilaisuus käydä Suomen Pankissa ja viime viikolla uudelleen. Tulin entistä vakuuttuneemmaksi siitä, että jo koko virkamiesjohto pitäisi siellä puolittaa. Johtajia oli niin paljon, etteivät meinanneet penkkeihin sopia. Oli pitänyt hakea eteisestäkin penkkejä, että saatiin kaikki johtajat istumaan riviin. Kaikille ei riittänyt toki kerrottavaa, mitä he kukin tekevät. Hallintoneuvoston kohdalla sanoisin saman asian, että piste-

tään puoliksi koko porukka, niin päästään varmaan suunnilleen oikeisiin kokouspalkkioihin ja oikeanlaisiin korotuksiin. Nämä lienevät niitä tupo-korotuksia, 3 prosentin korotuksia, että kun markalla ostetaan ja kahdella myydään, siitä tulee aina yhden prosentin korotus kerralla. Jos tämä kolminkertaisesti tehdään, sitten on kolme prosenttia. Tämä on erittäin hyvä viesti Paperiliittoon ja AKT:hen ja Merimiesunioniin, että näin me toimimme täällä.

¹⁵ **Saara Karhu /sd**: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin "hyvä" viesti myös niille pienituloisille eläkeläisille ja muille henkilöille, joilta me olemme leikanneet, poistaneet rahoja vedoten kiireisiin budjettiraameihin. Mielestäni oikeudenmukaisuus on yhteiskunnassa erittäin kantava teema, ja oikeudenmukaisuuden nimissä näitä leikkauksia on puolusteltu. Nyt en itse kykene millään puolustelemaan tämän tyyppisiä siirtoja tältä hallitukselta. Miten sanoo jollekin pieneläkeläiselle, että hänen kuukauden tulonsa on samaa luokkaa kuin jonkun hallintoneuvoston jäsenen tai kenties pankkivaltuutetun yhden kokouksen palkkio, mutta se ei riitä tälle pankkivaltuutetulle?

Mielestäni tässä on kysymys luottamustehtävän kautta saadusta, nyt jo erittäin hyvin palkkiolla mitatusta sivutoimesta. Uskon, että halukkaita näihin töihin riittää, vaikka palkkioita ei nostetakaan. Mielestäni mielenkiinnon työhön, työn arvostuksen, pitäisi olla se tekijä, jonka vuoksi työhön mennään, eikä suinkaan rahanahneuden, joka nyt näyttää olevan pääsääntönä näiden tehtävien tekemisessä, kun kerran palkkioiden puolesta näin aktiivisesti täällä puhutaan.

¹⁶ **Unto Valpas /vas**: Arvoisa puhemies! Monet edustajat, muun muassa Karhu ja Bremer, ovat minusta erittäin hyvin tuoneet näkemyksiä tästä vallitsevasta pankkiopoliitikasta. Työmarkkinaneuvotteluissa on vaadittu malttia ja pidättyväisyyttä. Nyt ollaan kuitenkin esittämässä pankkivaltuutetuille kaksinkertaista palkkioiden korotusta. Ei tämä oikein ole linjakasta. Korotusta ei voi perustella sillä, että pankkivaltuutettujen valta tai vastuu olisi nyt jotenkin lisääntynyt. Päätöksethän tehdään, niin kuin on todettu, Keski-Euroopassa pääosin muiden kuin pankkivaltuutettujen toimesta. Hyvätuloisten ihmisten korvauksia, optioita ja palkkioita on nostettu viime aikoina surutta muun muassa entisissä valtioniyh-

tiöissä. Tämä linja näyttää edelleen jatkuvan ja lisääntyvän. Samaan aikaan sanotaan yhtiöiden henkilöstöä irti ja yksityistämistä jatketaan. Henkilöstöä kohdellaan siis aivan eri tavoin kuin johtajia. On valitettavaa, että nyt myös valtion taholta ollaan kannustamassa tällaiseen eriarvoista-vaan palkkiopolitiikkaan. Olen varma, että kansalaiset eivät hyväksy tällaista.

Toivottavasti eduskunnasta löytyy malttia, ettei tämän tapaiseen palkkiohölmöilyyn lähdetä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 145/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 12/1999 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys ulkoasiainhallintolaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 139/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 9/1999 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys säädösten ja valtiosopimusten julkaisemisesta koskevaiksi lainsäädännöksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 174/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 1/2000 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 168/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 1/2000 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 167/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 2/2000 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

¹ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Nyt käsiteltävä kysymys, hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta, on tietysti eduskunnassa eräällä tapaa rutiiniasia, mutta sinällensä tässä kohdassa kuitenkin käsittelemme kysymystä, jossa on tiettyä historian siipien havi-

naa. Meillä on ollut varsin pitkäaikainen perinne, joka on ollut toimivaa käytäntöä, että tasavallan presidentti on nimittänyt Suomen evankelisluterilaisen kirkon piispat. Tätä on edeltänyt oma valintamenettely hiippakunnittain kirkkolain mukaan. On asetettu kolme piispakandidaattia vaalisijoille, joista tasavallan presidentti on sitten nimittänyt yhden hiippakunnan piispaksi tai arkkihiippakunnassa arkkipiispaksi. Varsin yleinen käytäntö on ollut se, että tasavallan presidentti on nimittänyt piispanvirkaan vaalissa eniten ääniä saaneen, mutta meidän monien muistoissa on myös presidentti Urho Kekkosen ajalta hänen poikkeamisensa hiippakunnan vaalin tuloksesta muun muassa Lapualla kerran ja sitten Kuopion hiippakunnassa. Näin tasavallan presidentti Urho Kekkonen osoitti sen, että presidentti on myös kirkon pää, ja näin nimitti rohkeasti haluamallaan tavalla hiippakunnan piispan.

Näin vanha perinne siitä, että tasavallan presidentti nimittää Suomen evankelisluterilaisen kirkon piispat, lähenee nyt tämän esityksen ja kirkolliskokouksen asiassa tekemän valmistelun pohjalta tiensä päätä. Ymmärrän hyvin kirkon itsenäisyyden kannalta sen, että kirkko itse nimittää hiippakunnan piispan ja arkkipiispan, mutta jollakin tavalla koen, että tässä myös on vanhan perinteen ja kirkon ja valtion erään siteen, voisi sanoa, katkeaminen tai ainakin voimakas muuttuminen, ja tässä suhteessa henkilökohtaisesti osaltani jään kaipaamaan vanhaa käytäntöä, joka on ollut Suomessa toimiva historiallisen kehityksen tuloksena ja joka on ollut tietty kirkon ja yhteiskunnan välinen kiinteä yhdysside.

En tässä yhteydessä ryhdy asiaan tekemään muutosehdotusta, mutta totean, että tiettyä historian siipien havinaa pitkän historian kuluksa tällä kohtaa tämä muutos merkitsee. Jään toivomaan, että tasavallan presidentin ja Suomen kirkon ja hiippakuntien piispojen väliset suhteet huolimatta lain muutoksista säilyisivät kiinteinä yhteistyön suhteina Suomen kansan parhaaksi.

² **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa herra puhemies! Pitää kunnioittaa ed. Oinosen näkemystä, mutta olen juuri päinvastaista mieltä. Näen tämän esityksen erittäin hyvänä. Minusta poliittisen vallan ei pidä sotkeutua kirkon asioihin nimittämään mitään, tässä tapauksessa piispoja. Tämä on oikeaan suuntaan menemistä. Minusta kirkon pitää pystyä tekemään omia päätöksiä, sille pitää an-

taa enemmän valtaa ja pikkuhiljaa eriytyä siten, että kirkko on itsenäisempi. Hiljattain käytyjen presidentinvaalien aikana kuulin kristillisiltä tahoilta ankaraa arvostelua muun muassa siitä, että kohta istuva presidentti ei ole kirkon jäsen. Toivon mukaan hän liittyy jäseneksi.

Jos kuvitellaan tilannetta vaikka siinä saumassa, että ei ole edes kirkon jäsen ja nimeää piispan, niin ei siinä oikein logiikka pidä. Tai jos vaikka eduskunnassa säädetään kirkkolakia ja puututaan kirkon asioihin, voisi olla sellainenkin tilanne, että eduskunnassa yli puolet olisi muita kuin luterilaisen kirkon jäseniä. Siinä tapauksessa olisi aika hassua, että sellaiset, joilla ei ole osaa eikä arpaa luterilaiseen kirkkoon, tekisivät päätöksiä asioista, jotka koskevat luterilaisen seurakunnan jäseniä ja sitä kirkkokuntaa. Sen takia mielestäni tämä on juuri oikeaan suuntaan menevä esitys, ja pitkässä pelissä olen niiden tahojen kanssa yhtä mieltä, jotka ajattelevat, että kirkko pitäisi eriyttää valtiosta, siitä huolimatta, että itse olen maksanut kirkollisveroa ja aion maksaa, jos tässä järjessä kestan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi Suomen Punaisesta Rististä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 156/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 3/2000 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain 53 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 191/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 1/2000 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 176/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

11) Hallituksen esitys Latvian kanssa tehdyn sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 192/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 2/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys panostajalaiksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 169/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 1/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

13) Hallituksen esitys 86. Kansainvälisen työkonferenssin eräiden päätösten johdosta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 194/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 2/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

14) Hallituksen esitys laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 188/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 1/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

15) Hallituksen esitys laiksi valtion liikelaitoksista annetun lain 3 §:n ja 8 §:n 1 momentin muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 4/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 2/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.10.

Täysistunto lopetetaan kello 20.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
